UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   - 2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   - 2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   - 2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   - 2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   - 2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   - 2.6 DIENSTENWET
   - 2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   - 3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   - 3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   - 3.3 ARCHIEFWET 2021
   - 3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   - 4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   - 4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   - 5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   - 5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   - 5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   - 6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   - 6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   - 6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   - REDACTIE

HANDREIKING DIGITALE TRANSFORMATIE

JURIDISCHE REGELS VOOR ALLE WATERSCHAPPERS EENVOUDIG TOEGELICHT

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

VOORWOORD

De waterschappen krijgen steeds meer te maken met nieuwe ontwikkelingen die elkaar snel opvolgen. Vaak gaat het om ontwikkelingen die door de digitale transformatie in gang worden gezet en die over het algemeen verschillende disciplines en afdelingen binnen het waterschap raken. Dit resulteert er enerzijds in dat juristen binnen de waterschappen steeds meer te maken krijgen met de digitale transformatie. Anderzijds krijgen waterschappers van een andere disciplines steeds meer te maken met juridische regels die van invloed zijn op hun dagelijkse werkzaamheden.

Waterschappen zijn publiekrechtelijke organisaties. Dat betekent dat de wetgever in grote mate het kader bepaalt waarbinnen waterschappen moeten opereren. Er bestaan talloze regels over de digitale dienstverlening van waterschappen, over de communicatie met burgers en veiligheid van de diensten. Deze en vele andere regels moeten door de waterschappen worden geïmplementeerd. Vanwege de grote invloed van innovatieve technologieën en organisatievraagstukken, is het niet langer alleen de jurist die aan de lat staat voor de implementatie van wetten die als doel hebben om de digitale transformatie van overheden in goede banen te leiden. Daarvoor zijn waterschappers met verschillende achtergronden nodig. Denk naast de juristen onder andere aan expertise op het gebied van architectuur, informatieveiligheid, communicatie, archivering of human resources.

De Unie van Waterschappen heeft ter ondersteuning van de waterschappen en in samenwerking met experts vanuit de waterschappen deze handreiking opgesteld, om waterschappers van verschillende disciplines te ondersteunen bij de opgave om de digitale transformatie succesvol én binnen de kaders van de wet te laten verlopen. Om de digitale transformatie te laten slagen is het nodig dat de verschillende disciplines die betrokken zijn bij deze ontwikkeling de samenwerking met elkaar aangaan. Dat zal geen eenvoudige opgave zijn. Om multidisciplinair samen te kunnen werken moet geïnvesteerd worden in het vakgebied van een ander en moet men elkaars 'taal' leren verstaan. Deze handreiking geeft daarom inzicht in de taal van juristen en de regels waar waterschappen mee te maken hebben. Daarnaast biedt de handreiking inspiratie om elkaar de juiste vragen te stellen en om elkaar te versterken in de gezamenlijke opgave om van de digitale transformatie bij waterschappen een succes te maken.

Behalve het bevorderen van de multidisciplinaire samenwerking heeft de handreiking voor de digitale transformatie als doel om waterschappen ervan bewust te maken dat de digitale transformatie in wezen een organisatievraagstuk is die een impact op de hele organisatie heeft. Digitale transformatie is immers de ontwikkeling die ziet op de manier waarop organisaties en processen zijn ingericht. Met behulp van innovatieve technologie kunnen organisaties wendbaarder worden en effectief en efficiënt inspelen op de veranderingen die op de maatschappij en de waterschappen afkomen. Bovendien is er mede door het COVID-19 virus momentum ontstaan om in te zetten op de versnelling van de digitale transformatie bij waterschappen. Ik roep u daarom op om de kansen om de digitale transformatie te versnellen met beide handen aan te grijpen! Zorg dat de basis binnen uw waterschap op orde is en maak een start met de sociale verandering.

Toine Poppelaars

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

LEESWIJZER

Deze handreiking voor de digitale transformatie geeft inzicht in de wet- en regelgeving waaraan waterschappen moeten voldoen en waarmee de waterschappen rekening moeten houden als zij de digitale transformatie succesvol willen doorstaan. Om de spelregels die op waterschappen van toepassing zijn ook inzichtelijk te maken voor waterschappers zonder juridische achtergrond, is bij de indeling van deze handreiking rekening gehouden met de verschillende thema's van de baseline Basis op orde[1] en het Digikompas.

In hoofdstuk 1 wordt allereerst kort ingegaan op de digitale transformatie. Vervolgens gaat hoofdstuk 2 over wet- en regelgeving die van invloed is op de digitale dienstverlening van waterschappen. Hoofdstuk 3 ziet op wet- en regelgeving die de spelregels bepaalt voor de informatie binnen het waterschap en hoofdstuk 4 gaat over de bescherming van persoonsgegevens. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op afspraken die waterschappen hebben gemaakt en die van invloed zijn op de digitale transformatie. Tot slot wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de juridische gevolgen en toekomstige vraagstukken van de digitale transformatie voor het waterschap.

In deze handreiking gaat het specifiek om het publiekrechtelijke kader dat van toepassing is op de waterschappen en dat mede de vormgeving van de digitale transformatie binnen de sector bepaalt. Naast de publiekrechtelijke regels, wordt de digitale transformatie ook beïnvloed door privaatrechtelijke regels. Gedacht kan worden aan onder andere het verbintenissenrecht dat van toepassing is op overeenkomsten met IT-leveranciers, Intellectueel eigendomsrecht, het aanbestedingsrecht, mededingingsrecht, aansprakelijkheidsrecht en financieel recht. Deze regels komen in deze handreiking niet aan de orde.

1 De baseline Basis op orde omvat het minimale ambitieniveau waaraan alle waterschappen moeten voldoen om bij te blijven op het gebied van digitalisering en de digitale transformatie.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
- 2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
- 2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
- 2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
- 2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
- 2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
- 2.6 DIENSTENWET
- 2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
- 3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
- 3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
- 3.3 ARCHIEFWET 2021
- 3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
- 4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
- 4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
- 5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
- 5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
- 5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
- 6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
- 6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
- 6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
- REDACTIE

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

Waterschappen zijn al enige jaren volop bezig met digitalisering en de digitale transformatie. Op basis van deze ontwikkeling proberen de waterschappen het werk aan de waterkeringen, het watersysteem, de afvalzuiveringen en de bedrijfsvoering en dienstverlening beter, sneller, slimmer en goedkoper te organiseren. Deze ontwikkeling is nodig, omdat de wereld om ons heen in een razend tempo verandert. De economische, sociaal-maatschappelijke en ecologische uitdagingen worden steeds groter. Daarnaast jagen verstedelijking, vergrijzing, klimaatverandering en schaarste van grondstoffen een nieuwe industriële revolutie aan. De digitalisering en de inzet van innovatieve technologieën werken daarbij als een katalysator en bieden waterschappen de kans om wendbare organisaties te worden die efficiënt en effectief kunnen inspelen op de snel veranderende wereld om ons heen.

Een concreet voorbeeld van de reeds bereikte wendbaarheid van waterschappen die door deze technologische revolutie is ingegeven, is de *'bruine data'* die waterschappen op de afvalwaterzuiveringen uit het afvalwater kunnen destilleren. Op basis van deze *'bruine data'* kan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) berekenen hoeveel Covid-19 virusdeeltjes in het rioolwater aanwezig zijn. Dankzij deze data die waterschappen verzamelen kan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en/of kunnen de regionale veiligheidsdiensten besluiten tot het nemen van maatregelen of het verspoelen ervan in het kader van de Covid-19 bestrijding.

Digitalisering vs digitale transformatie

Hoewel digitalisering en de digitale transformatie vaak in adem worden genoemd, gaat het in wezen om twee verschillende zaken. Digitalisering is de overgang van analoge informatie naar digitale informatie. Dat betekent dat informatie wordt omgezet in een vorm die door elektronische apparaten gebruikt kan worden. Het kan gaan om het omzetten van tekst en tekeningen, maar ook om de digitale inrichting van processen, zoals bijvoorbeeld met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) beoogt wordt. Digitalisering wordt daarom gekenmerkt door optimalisatie en automatisering.

Digitale transformatie daarentegen, is de ontwikkeling die ziet op de manier waarop organisaties en processen binnen een organisatie zijn ingericht. Met behulp van innovatieve technologie wordt gestreefd naar een innovatief en flexibel businessmodel om op die manier nieuwe waarde en ervaringen te creëren voor de maatschappij en de eigen werknemers. Digitale transformatie heeft daarmee niet alleen impact op de processen zelf, maar juist ook op de manier waarop zij en de organisatie zijn ingericht. Hoewel bij deze ontwikkeling de techniek een dominante rol speelt, gaat het in wezen om een sociale verandering binnen organisaties en de samenleving als geheel.

Nieuwe manier van organiseren

Digitalisering brengt met zich mee dat waterschappen zich op een andere manier moeten gaan organiseren. Waar we in het verleden informatie met elkaar deelden met hulp van de postbode, heeft het internet het de afgelopen decennia mogelijk gemaakt dat we online met elkaar kunnen communiceren en dat informatie veel sneller en in veel grotere hoeveelheden met elkaar gedeeld kan worden. De digitale transformatie brengt inmiddels met zich mee dat we van een online omgeving toe gaan werken naar een *'(hyper)connected'* samenleving. Concrete voorbeelden van die *'(hyper)connected'* samenleving zijn LinkedIn, Airbnb en Amazon. Dit zijn platformen die functioneren op basis van een breed netwerk en binnen dat netwerk gericht informatie rondsturen. Ook bij de overheid is de verschuiving van een online naar *'(hyper)connected'* samenleving te zien. Een voorbeeld daarvan is de app voor burgeronderzoek van de politie die het voor burgers mogelijk maakt om zelf onderzoek te doen naar een misdrijf waarvan zij het slachtoffer zijn.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

De verschuiving van een online samenleving naar een *'(hyper)connected'* samenleving zorgt ervoor dat de traditionele organisatie zich moet ontwikkelen in de richting van een netwerkorganisatie waarbij het niet langer om een hiërarchie (top-down) gaat, maar om een *'holacratie'* (top-down en bottom-up). Op basis van de dynamische en transparante structuur, zijn dit soort organisaties in staat om voortdurend bij te sturen en zich onmiddellijk aan te passen aan de veranderende omgeving.

Naast de verandering binnen de organisatie, zal ook het belang van data verder toenemen. In een netwerkorganisatie draait het daarom niet langer om het hebben van kennis, maar om het delen van kennis. De belangrijkste verschillen tussen een traditionele organisatie en een netwerkorganisatie zijn in de tabel op de volgende pagina op een rijtje gezet.[2]

2 Het overzicht is gebaseerd op een presentatie van Marco Derksen voor waterschappen over digitale transformatie.

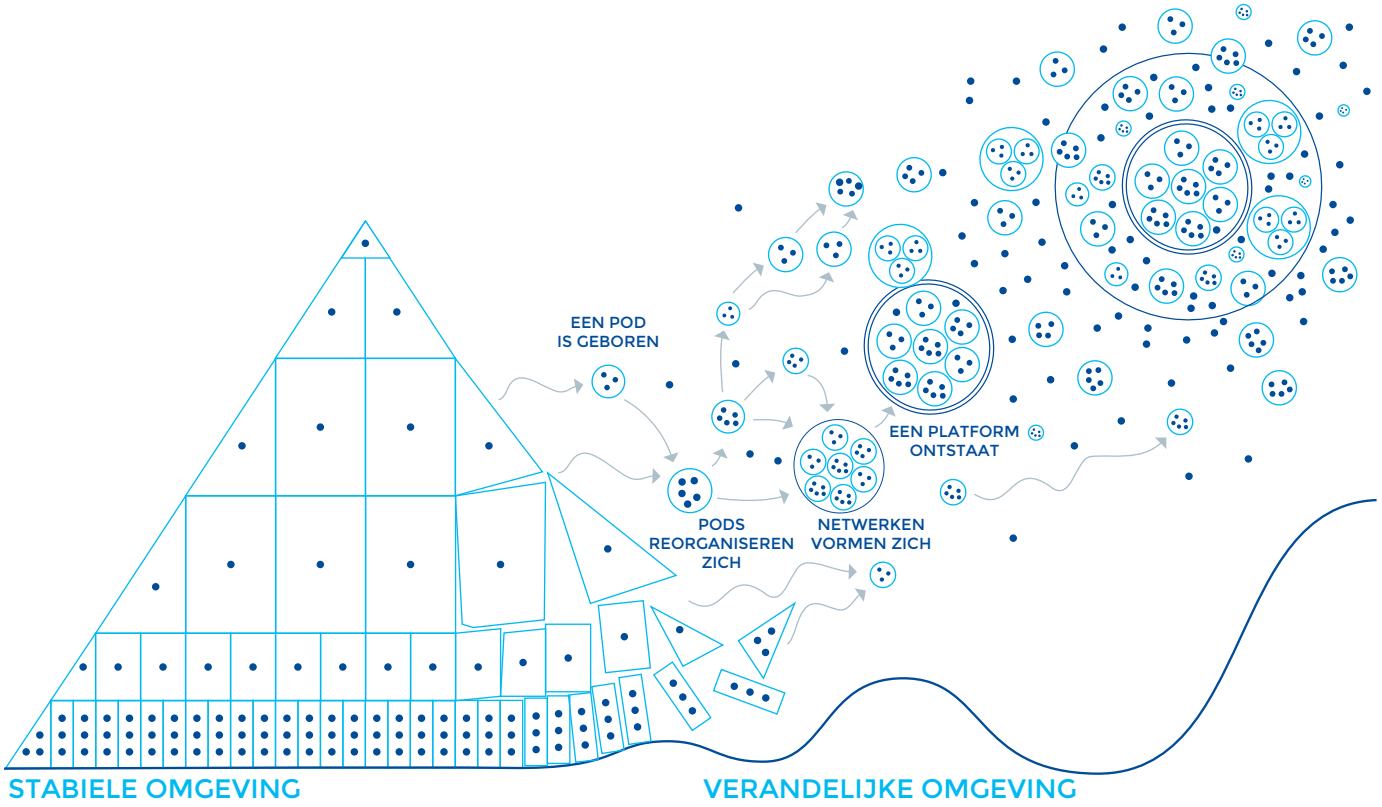

Deze afbeelding is gebaseerd op een afbeelding van Dave Gray.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Traditionele organisatie	Netwerkorganisatie
Hiërarchie (top-down)	Platte organisatie of 'holacratie' (top-down en bottom -up)
Centralisatie van besluiten	Decentralisatie van besluiten
Bureaucratie (processen, structuur)	Infocratie (data, slimme algoritmen)
Organisatiegericht	Mensgedreven
Van binnen naar buiten	Van buiten naar binnen
Cross/multi-channel	Omnichannel
Kennis is macht (kennis hebben)	Kennissen is macht (kennis delen)
Control & command	Vertrouwen en vakmanschap
Afdelingen	Teams
Stabiliteit	Flexibiliteit
Management (dingen goed doen)	Leiderschap (goede dingen doen)

Waterschappen zullen in de toekomst van een traditionele organisatie naar een netwerkorganisatie gaan bewegen. Deze verschuiving is reeds ingezet en steeds meer waterschappers zullen de effecten daarvan binnen hun eigen werkzaamheden gaan ervaren. Deze omschakeling zal echter niet vanzelf gaan en vraagt inspanning van zowel de organisatie als van de waterschappers. Zo zal geïnvesteerd moeten worden in kennis, in de samenwerking tussen de verschillende disciplines binnen het waterschap en in digitaal leiderschap.

Digitaal leiderschap
Digitaal leiderschap gaat niet over de hiërarchische leiders. Het gaat over mensen die als eerste stappen zetten op onbekend terrein. Waterschappers die digitaal leiderschap tonen delen aansprekende informatie, creëren context, nodigen uit tot initiatief, herkennen zwakke signalen en maken de vooruitgang van de digitale transformatie zichtbaar.

Baseline basis op orde

Digikompas

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

2. DIENSTVERLENING

De digitale transformatie raast door en daarom wordt er (ook) in Nederland steeds vaker via de digitale weg met elkaar gecommuniceerd en/of gewerkt. Om de kansen van de digitale transformatie te benutten en om burgers en bedrijven daarover zelf de regie te laten bepalen, moet het contact tussen de overheid en de burgers en bedrijven verbeterd worden. Om dit slimmere, toegankelijkere en persoonlijkere contact met de overheid te realiseren, wordt er gewerkt aan (her)nieuwde wet- en regelgeving. De regels die in dit hoofdstuk nader uiteen worden gezet zijn van invloed op de wijze waarop waterschappen de digitale dienstverlening binnen de eigen organisatie vorm geven.

2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)

De Wet digitale overheid (Wdo) is een eerste set met regels - ook wel de eerste tranche genoemd - waarmee de digitalisering bij de overheid verder verbeterd kan worden. Om de verbetering mogelijk te maken bevat de Wdo regels over de digitale voorzieningen in de generieke digitale infrastructuur (GDI) van de overheid. Dit zijn (ICT-)voorzieningen die de verschillende overheden in staat stellen om met behulp van het Burgerservicenummer (BSN) de primaire (digitale) processen in te richten. Daarnaast biedt de Wdo de mogelijkheid om snel ruimte te bieden voor de verdere ontwikkeling van de digitale overheid en voor innovatie.

Waar gaat de wet over?

De Wdo bevat een aantal onderwerpen waarover de wetgever regels wilt stellen. Het gaat in de eerste tranche hoofdzakelijk om de volgende zaken:

- de bevoegdheid om bepaalde standaarden te verplichten in het elektronisch verkeer van de overheid;
- het stellen van regels over de informatieveiligheid;
- het beleggen van de verantwoordelijk voor het beheer van de voorzieningen en diensten binnen de generieke digitale overheids-infrastructuur (GDI); en
- de digitale toegang tot publieke dienstverlening voor burgers en bedrijven.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Het doel van de Wdo is om het veilig en betrouwbaar inloggen voor Nederlandse burgers en bedrijven bij overheden te verbeteren en juridisch te regelen. Zo krijgen burgers met de komst van de Wdo elektronische identificatiemiddelen (eID) tot hun beschikking, die een hogere mate van betrouwbaarheid kennen dan het huidige identificatiemiddel DigiD.[3] Hierdoor krijgen overheden meer zekerheid over iemands identiteit, waardoor de veiligheid van de digitale dienstverlening toeneemt en waardoor de digitale dienstverlening tussen de burgers en overheden verder uitgebreid kan worden. Daarnaast bepaalt de Wdo dat de digitale toegang tot de dienstverlening van de overheden generiek wordt ingericht, zodat burger en bedrijven met generieke identificatiemiddelen overheidsbreed en op een passend betrouwbaarheidsniveau toegang krijgen tot die digitale dienstverlening.[4]

eID
De afkorting eID staat voor elektronische identiteit. De Rijksoverheid wil dat burgers meer zaken kunnen regelen via internet. Daarom wordt er gewerkt aan het verhogen van het betrouwbaarheidsniveau van de inlogmiddelen en aan het waarborgen van de continuïteit. Naast dat de beveiliging van DigiD wordt versterkt, wil de Rijksoverheid dat er een of meer alternatieve, door private bedrijven uitgegeven, inlogmiddelen beschikbaar komen. Dit is wenselijk om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen.[5]

DigiD
DigiD is een eID waarmee burgers laten zien wie zij zijn, als zij via het internet zaken willen doen met de overheid. Met behulp van DigiD kunnen burgers overal makkelijk en veilig inloggen en blijven persoonlijke gegevens beschermd. Het betrouwbaarheidsniveau van het huidige DigiD is niet toereikend voor diensten met betekenisvolle rechtsgevolgen of waarbij uiterst vertrouwelijke informatie wordt uitgewisseld. Dienstverleners moeten om bepaalde diensten digitaal te kunnen aanbieden, met meer zekerheid dan het huidige DigiD biedt, kunnen vaststellen of zij met de juiste persoon te maken hebben.

Eherkenning
Eherkenning is een gestandaardiseerd inlogsysteem en kan vergeleken worden met DigiD, maar dan voor bedrijven. Ondernemers kunnen met een eHerkenningsmiddel bij aangesloten overheidsinstellingen en private dienstverleners inloggen en er vertrouwelijke gegevens mee uitwisselen. Hoe hoger het niveau van het middel, hoe meer gevoelige informatie uitgewisseld kan worden..

Om de optimalisatie van de digitale dienstverlening van overheden in goede banen te leiden worden in de Wdo ook regels gesteld over standaarden, de informatieveiligheid en de verantwoordelijkheid voor het beheer van de voorzieningen en diensten. Standaarden zorgen ervoor dat de verschillende partijen die digitaal met elkaar communiceren begrijpen hoe de gegevens geïnterpreteerd moeten worden. Daarnaast is het van groot belang dat publieke voorzieningen en identificatiemiddelen goed werken en dat zij veilig en betrouwbaar zijn.

Tot slot biedt de Wdo ook grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens in het authenticatieproces bij het geven van de digitale toegang tot publieke dienstverlening voor burgers en bedrijven. Meer specifiek bevat de Wdo ook een grondslag voor de

3 Rechtspersonen zoals bedrijven loggen in met Eherkenning.
4 Memorie van Toelichting bij de Wet digitale overheid, p. 4.
5 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *'eID'*, https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/identiteit/veilig-inloggen-overheden-en-zorgverleners/, 1 oktober 2020.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

verwerking van het BSN. Dit is noodzakelijk omdat de Nederlandse uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming (UAVG) bepaalt dat het BSN alleen verwerkt mag worden ter uitvoering van een wet als dat ook bij wet bepaald is. Voor een nadere uitwerking van de algemene regels over het verwerken van persoonsgegevens wordt verwezen naar hoofdstuk 4.1 van deze handreiking.

Gevolgen van de wet voor de waterschappen

Voor de waterschappen betekent de komst van de Wdo concreet dat zij verplicht zijn om identificatiemiddelen van het betrouwbaarheidsniveau 'substantieel' of 'hoog' te gebruiken, als de aard van de digitale dienst daar om vraagt. Het is daarom noodzakelijk dat waterschappen:

- de betrouwbaarheidsniveaus van hun digitale producten en diensten vaststellen;
- alle genotificeerde authenticatiemiddelen ondersteunen / accepteren, bijvoorbeeld door aan te sluiten op de Routeringsvoorziening Ontsluitende Dienst; en
- een audit inrichten.

Voor waterschappen en belastingsamenwerkingen betekent dit dat men naast DigiD ook het gebruik van andere eID moet accepteren die burgers en bedrijven voor het inloggen voor dienstverlening bij waterschappen willen gebruiken. Daarnaast moeten waterschappen en belastingsamenwerkingen hun diensten categoriseren in veiligheidsniveaus. De themagroep Digitale Dienstverlening van de Unie van Waterschappen, heeft reeds gezamenlijke betrouwbaarheidsniveaus opgesteld.

Gezamenlijke betrouwbaarheidsniveaus voor de digitale dienstverlening bij waterschappen

Om een product of dienst van een waterschap digitaal aan te vragen, maken burgers en bedrijven gebruik van een authenticatiemiddel. Zowel het huidige authenticatiemiddel voor burgers (DigiD) als het authenticatiemiddel voor bedrijven (eHerkenning) kennen verschillende betrouwbaarheidsniveaus.

In principe is het aan ieder waterschap zelf om te bepalen welk betrouwbaarheidsniveau van toepassing is op de digitaal aangeboden producten en diensten. Om het melden van een muskusrat of illegale lozing zo gemakkelijk mogelijk te maken, wordt er meestal voor gekozen om burgers en bedrijven hiervoor niet in te laten loggen. Voor het aanvragen van een vergunning is dit juist weer wel noodzakelijk, omdat er dan persoonsgegevens worden gedeeld met het waterschap. Het kan dus gebeuren dat burgers en bedrijven bij het ene waterschap een dienst kunnen aanvragen zonder of met een laag betrouwbaarheidsniveau, terwijl bij een ander waterschap voor eenzelfde dienst een hoger betrouwbaarheidsniveau wordt gevraagd. Om burgers en bedrijven niet lastig te vallen met verschillen tussen de waterschappen, heeft de themagroep Digitale Dienstverlening van de Unie van Waterschappen de wens uitgesproken om als waterschappen voor dezelfde producten/diensten hetzelfde betrouwbaarheidsniveau te gaan hanteren. Voor het vaststellen van de gezamenlijke betrouwbaarheidsniveaus voor de digitale dienstverlening van de waterschappen zijn als uitgangspunt de criteria gekozen die straks gehanteerd moeten worden bij inwerkingtreding van de Wdo. Daarnaast is afgesproken om - binnen dit wettelijk kader - voor het minimale betrouwbaarheidsniveau voor de digitale dienstverlening te kiezen. Een hoger betrouwbaarheidsniveau betekent namelijk een hogere drempel voor burgers en bedrijven om digitaal zaken te doen met het waterschap. Wel moeten de waterschappen alle mogelijke authenticatiemiddelen en betrouwbaarheidsniveaus ondersteunen, want burgers en bedrijven mogen volgens de Wdo straks zelf bepalen welk middel ze gebruiken en ze mogen dus ook voor een hoger betrouwbaarheidsniveau kiezen dan door het waterschap wordt gevraagd.

De gezamenlijke betrouwbaarheidsniveaus voor de digitale dienstverlening van waterschappen is door de Commissie Bestuurszaken, Communicatie Financiën van de Unie van Waterschappen vastgesteld en is terug te vinden op Ibabs onder nummer CBCF 18-71a t/m c.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Zoals gezegd bevat de Wdo de mogelijkheid om ruimte te bieden voor de verdere ontwikkeling van de digitale overheid en innovatie. Op dit moment wordt er door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gewerkt aan een aantal besluiten en regelingen die onder de Wdo vallen. Een dergelijk besluit wordt in juridisch taalgebruik een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) genoemd en deze geeft concrete invulling aan onderwerpen waarvan de juridische basis in de wet is geregeld. Regelingen, ook wel Ministeriële regelingen genoemd, komen van de minister die verantwoordelijk is voor de wet en geven nadere (detail)invulling aan de wet en de AMvB. In het geval van de Wdo is inmiddels duidelijk dat het de AMvB's en de regelingen zijn die in grote mate bepalen welke impact de Wdo op de uitvoeringspraktijk van de waterschappen heeft. Het gaat onder andere om de volgende AMvB's en regelingen:

- Besluit Digitale Overheid
- Besluit bedrijfsmiddelen en erkende diensten
- Regeling betrouwbaarheidsniveaus
- Besluit basisvoorziening Machtigen
- Regeling bekostiging
- Besluit burgermiddelen en erkende diensten
- Besluit digitale toegankelijkheid[6]
- Regeling aansluitschema
- Besluit burgermiddelen en erkende diensten
- Regeling voorzieningen digitale overheid

Inwerkingtreding van de wet en de uitvoeringstoets

De Wdo is een wetsvoorstel dat nog in ontwikkeling is. De Wdo is in februari 2020 door de Tweede Kamer aangenomen en zal het verdere wetgevingstraject nog moeten doorlopen. De verwachting is dat de Wdo per 1 januari 2021 in werking zal treden. Via de wetgevingskalender is de laatste stand van zaken te controleren. Daarnaast is de Wdo zelf een techniekonafhankelijke wet die nader moet worden ingevuld op basis van de verschillende AMvB's.

Techniek onafhankelijke wetgeving

Bij wetgeving die de digitale transformatie raakt, streeft de regering ernaar om wetgeving in beginsel techniekonafhankelijk te formuleren. Dat houdt in dat in wettelijke bepalingen geen concrete eisen aan de bouw van voorzieningen worden gesteld, maar dat alleen aan de functionaliteit en werkzaamheid van een voorziening eisen worden gesteld. Waarna randvoorwaarden worden ingevuld via aanwijzing van standaarden, bijvoorbeeld een standaard voor beveiliging. Techniekonafhankelijke wetgeving moet - zo is de gedachte - toekomstbestendig zijn: zij moet kunnen gelden voor toekomstige technologische ontwikkelingen.

Tegen techniekonafhankelijke regelgeving kunnen twee juridische bezwaren worden gemaakt. Het eerste bezwaar is dat techniekonafhankelijke regelgeving tot zeer abstracte formuleringen en algemene beginselen leidt die geen concreet houvast bieden. De concretisering moet uit de toepassing blijken, maar daarmee geeft de wetgever de invulling van het beleid uit handen aan de uitvoering en de te ontwikkelen automatisering. Bovendien is werkelijk techniekonafhankelijke wetgeving niet altijd goed mogelijk, omdat de toekomst immers niet bekend is en men, weliswaar in abstracte termen, blijft vastzitten in bekende technieken.
Bovendien bevat techniekonafhankelijke regelgeving soms termen en begrippen die weliswaar abstract zijn geformuleerd, maar die zijn geschreven met het oog op de huidige stand van de techniek. In veel gevallen probeert de wetgever dan een meer concrete invulling te delegeren naar lagere regelgeving. Dat levert een tweede bezwaar op: het parlement komt buiten spel te staan en daarmee komt de democratische legitimatie van wetgeving onder druk te staan. Daarnaast is het nog maar de vraag of het in uitvoeringsregelingen wel lukt om tot bepalingen te komen die beter kenbaar zijn en de burger meer houvast bieden.[7]

6 Met het besluit digitale toegankelijkheid implementeert Nederland de EU richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps. Dit besluit treedt op 23 september 2020 in werking. In principe moet de Europese toegankelijkheidsstandaard worden nageleefd. Indien dat niet (geheel) mogelijk is dan moet de te publiceren toegankelijkheidsverklaring vermelden in hoeverre wordt voldaan aan de standaard. Op digitale toegankelijkheid.nl is veel informatie te vinden over het besluit digitale toegankelijkheid. Het doel van het besluit digitale toegankelijkheid is om het (digitaal) toegankelijk maken en houden van openbare voorzieningen voor alle burgers - volgens de Europese Normen - te realiseren als voorloper op de wet Digitale Overheid. Logius: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Wat is digitale toegankelijkheid' 1 oktober 2020.

7 Kamerstukken II 2017/18, 26643, nr. 557
Afdeling Advisering van de Raad van State, 'Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen' 31 augustus 2018, p. 24.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Op basis van de Code Interbestuurlijke Verhoudingen moet de Rijksoverheid de waterschappen de gelegenheid bieden om de impact van nieuw beleid op de uitvoeringspraktijk van de waterschappen te onderzoeken. Deze impact wordt op basis van een uitvoeringstoets nader onderzocht en geconcretiseerd. De Unie van Waterschappen is samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het ministerie van BZK in overleg over een uitvoeringstoets voor een aantal AMvB's. Het is de verwachting dat de uitvoeringstoets een concreet beeld geeft van de impact van de Wdo op de waterschappen.

Wet digitale overheid en de Memorie van Toelichting
BZK
Verwachte datum van inwerkingtreding is 1 januari 2021

2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) is de wet die de algemene regels bepaalt over hoe de overheid zich verhoudt tot burgers en bedrijven. In afdeling 2.3 van de Awb[8] staan de algemene regels opgenomen over elektronisch verkeer. Deze afdeling bepaalt hoe de overheid op een digitale manier met burgers en bedrijven communiceert. Aangezien de huidige regels in 2004 in werking zijn getreden en inmiddels verouderd zijn, zal de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) afdeling 2.3 van de Awb gaan vervangen.

Waar gaat de wet over?
Bij het opstellen van de nieuwe regels is rekening gehouden met de mogelijkheden die technologie met zich mee brengt en met de snelle ontwikkeling van de verschillende technologieën. De Wmebv is dan ook zo opgesteld dat de regels niet afhankelijk zijn van de wijze waarop bepaalde technieken werken. Net als de Wet digitale overheid gaat het ook bij de Wmebv om techniekonafhankelijke wetgeving.

Met de komst van de Wmebv krijgt de burger het recht om elektronische berichten aan een bestuursorgaan te zenden op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze. Dit betekent dat overheden verplicht zijn om voor ieder formeel bericht aan een overheid digitale kanalen open te stellen voor burgers en bedrijven. Naast het recht van de burger om digitaal met de overheid te communiceren, voorziet de Wmebv nog een aantal andere zaken:

- een inspanningsverplichting om de juiste gegevens van de burger te achterhalen als een e-mail niet aankomt;
- de mogelijkheid om per product de digitale weg te reguleren (bijvoorbeeld voor het aanvragen van een vergunning via een specifiek formulier);
- nadere regels over ontvangstbevestigingen en notificaties;
- regels voor het geval dat het bestuursorgaan elektronisch onbereikbaar is (bijv. verlenging van de bezwaartermijn);
- de grondslag voor regels over bewaren en vernietigen van documenten; en
- regels over de verzenddatum van een besluit en de ontvangst van een reactie door de burger.

Gevolgen van de wet voor de waterschappen
Uit het recht van de burger om digitaal met de overheid te communiceren volgen concrete gevolgen voor de waterschappen:

- De waterschappen worden verplicht om digitale kanalen open te stellen voor ieder formeel bericht dat aan een waterschap gestuurd kan worden. Onder een formeel bericht wordt elk bericht verstaan dat deel uit maakt van een procedure over een besluit, een voorgeschreven melding of een klacht. Hoewel waterschappen over het algemeen al digitale kanalen hebben ingericht, zal met de komst van de Wmebv gecontroleerd moeten worden of de bestaande kanalen geschikt zijn voor meerdere typen berichten. Dat kan een algemeen contactformulier zijn (met mogelijk verschillende afzenderauthenticatie niveaus), een e-mail kanaal (als er geen afzenderauthenticatie voor het bericht nodig is) of een specifiek e-formulier.[9]

8 Artikelen 2:13 tot en met 2:19 Algemene wet bestuursrecht.

9 Deloitte: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Eindconcept Voorlopige Handreiking implementatie Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer' 20 maart 2017, p. 4 en 5.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
- 2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
- 2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
- 2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
- 2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
- 2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
- 2.6 DIENSTENWET
- 2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
- 3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
- 3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
- 3.3 ARCHIEFWET 2021
- 3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
- 4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
- 4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
- 5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
- 5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
- 5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
- 6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
- 6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
- 6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

- Daarnaast moet beoordeeld worden of de digitale kanalen aan de wettelijke eisen voldoen. Per digitaal kanaal moet worden onderzocht of er een ontvangstbevestiging wordt gestuurd en of de in een e-formulier ingevoerde gegevens beschikbaar worden gesteld. Per elektronisch formeel bericht moet worden onderzocht of alle gevraagde gegevens noodzakelijk zijn en moet van de niet-noodzakelijke gegevens worden aangegeven dat invullen niet verplicht is. Daarnaast mag het waterschap geen technische eisen stellen die het elektronische verkeer onnodig belemmeren en moet er worden gewaarborgd dat het waterschap aan de bewijslast kan voldoen. Ten slotte moet worden gezorgd dat er een mededeling van weigering of van doorgeleiding wordt verstuurd indien een bericht verkeerd wordt ingezonden.[10]

Inwerkingtreding en de handreiking implementatie Wmebv

Hoewel het vooralsnog de bedoeling is dat de Wmebv op 1 januari 2021 inwerking treedt, verwacht men dat de inwerkingtreding met een jaar wordt uitgesteld. Via de wetgevingskalender is de laatste stand van zaken te controleren.

Om overheden te ondersteunen bij de implementatie van de Wmebv heeft het ministerie van BZK in 2017 een voorlopige handreiking gepubliceerd. Deze handreiking is reeds verouderd, omdat de Wmebv in de tussentijd meerdere malen is gewijzigd. Daarom wordt er gewerkt aan een actualisatie van de handreiking. Deze nieuwe versie van de handreiking wordt op basis van een pilot bij onder andere drie waterschappen[11] getest. Het doel van deze pilot is om een beeld te krijgen van hoe de waterschappen kunnen voldoen aan de Wmebv. De drie deelnemende waterschappen gaan al zoveel mogelijk over tot implementatie van de Wmebv. Naast een inventarisatie die met behulp van de aangepaste Handreiking Implementatie Wmebv plaatsvindt, gaan de waterschappen zelf concrete veranderingen doorvoeren om te (kunnen) voldoen aan de Wmebv. De waterschappen die aan de pilot deelnemen, brengen hiermee in beeld wat de randvoorwaarden zijn om minimaal te voldoen aan de wet en wat de gevolgen zijn op organisatorisch, ICT en financieel vlak. De aangepaste Handreiking Implementatie Wmebv wordt eind 2020 verwacht.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer en de Memorie van Toelichting
BZK
Verwachte datum van inwerkingtreding ligt tussen 2021 en 2022

2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)

Een belangrijke vorm van overheidscommunicatie is de algemene bekendmaking, mededeling en kennisgeving van (voorgenomen) overheidsbesluiten. Vooralsnog geven verschillende wetten sterk uiteenlopende publicatievoorschriften. Zo moet publicatie deels digitaal plaatsvinden op diverse websites en in andere gevallen moet er in dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen worden gepubliceerd, terwijl overheden in weer andere gevallen een eigen keuze kunnen maken. Het gaat in totaal om honderdduizenden publicaties per jaar in een groot aantal verschillende media. Om deze overheidsinformatie beter toegankelijk te maken, is een stroomlijning van de publicatievoorschriften nodig. Daarom treedt de Wet elektronische publicaties (Wep) naar verwachting op 1 juli 2021 inwerking. De regels van de Wep worden nader uitgewerkt in het Besluit en de Regeling elektronische publicaties (respectievelijk Bep en Rep).[12]

Waar gaat de wet over?

De Wep vervangt de Bekendmakingswet en bepaalt dat overheden alle officiële publicaties online publiceren via de website officiele-bekendmakingen.nl. Burgers en bedrijven kunnen dan op één website alle bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van alle

10 Deloitte: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Eindconcept Voorlopige Handreiking implementatie Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer' 20 maart 2017, p. 5.
11 Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Amstel Gooi en Vechtstreek/Waternet en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.
12 In de Wep wordt de verplichting voor overheden om te publiceren in huis-aan-huisbladen vervangen door een verplichting te publiceren in het officiële publicatieblad. Daarnaast wordt een wettelijke regeling getroffen voor een voorziening waarmee iedereen via e-mail bericht kan ontvangen over publicaties die zien op de omgeving van het BRP-adres. Het Besluit en de Regeling elektronische publicaties werken deze regels verder uit.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

overheden raadplegen. Het doel van de wet is om burgers en bedrijven digitaal volledig te informeren over besluiten die impact hebben op hun leefomgeving. Daarom worden burgers en bedrijven centraal gesteld bij de informatieverstrekking en worden zij geïnformeerd over deze besluiten zodat zij tijdig hun recht van inspraak kunnen uitoefenen.[13] Om dit te bereiken worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- bekendmakingen van besluiten - van algemene strekking en andere niet tot een of meer belanghebbenden gerichte besluiten - vindt plaats door integrale publicatie van het besluit en eventuele toelichting in een officieel elektronisch publicatieblad. Andere wettelijk voorgeschreven openbare kennisgevingen van (ontwerp) besluiten worden ook in een officieel elektronisch publicatieblad gedaan;[14]
- alle officiële publicatiebladen worden op gestandaardiseerde wijze uitgegeven met behulp van een gemeenschappelijke digitale voorziening die door het ministerie van BZK ter beschikking wordt gesteld; en
- burgers kunnen de voor hen relevante publicaties eenvoudig opzoeken en kunnen op maat worden geattendeerd op het verschijnen van nieuwe publicaties.[15]

Daarnaast moeten ook mensen die minder digitaal vaardig zijn publicaties in kunnen zien. Daarom moet op verzoek een papieren afschrift van een publicatie worden afgegeven. Daarnaast moet er bij bepaalde aangelegenheden toch in de bladen gepubliceerd worden of worden de mededelingen op andere wijze verspreid in de betrokken buurt. Met dergelijke maatwerkvoorzieningen wordt gerealiseerd dat ook mensen zonder internet of met onvoldoende digitale vaardigheden worden bereikt. De overheid is verantwoordelijk voor al haar burgers, niemand mag achter blijven. Dit wordt ook wel inclusie genoemd.

Gevolgen van de wet voor de waterschappen

De Wep heeft een aantal concrete gevolgen voor de waterschappen. In het algemeen betekent de komst van de Wep vanaf 1 juli 2021 het volgende:

- alle wettelijk voorgeschreven bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van besluiten die niet tot één of meer belanghebbenden zijn gericht, worden gedaan in de officiële elektronische publicatiebladen van de decentrale diensten. In het geval van de waterschappen is dat het elektronisch Waterschapsblad;[16]
- het wordt verplicht om de officiële publicaties via DROP[17] te publiceren op officiëlebekendmakingen.nl;
- de bekendmakingen van de decentrale diensten worden niet meer gepubliceerd in de Staatscourant; en
- omgevingsdocumenten worden ook via de decentrale publicatiebladen gepubliceerd.
- **Let op:** wijzigingen in de werkwijze voor omgevingsdocumenten zijn onderdeel van de Omgevingswet en dit type documenten is daarmee geen onderdeel van de Wep.

Voor de beleidsregels die waterschappen opstellen en/of reeds opgesteld zijn, kunnen de volgende concrete gevolgen voor waterschappen worden voorzien:

- alle nieuwe en gewijzigde beleidsregels worden volledig bekendgemaakt in het elektronisch waterschapsblad en via DROP beschikbaar gesteld in de decentrale regelingenbank;
- voor de bestaande beleidsregels, die nog niet zijn gepubliceerd, geldt een overgangsperiode van een jaar. Dit betekent dat bestaande beleidsregels uiterlijk op 1 juli 2022 in het elektronisch waterschapsblad gepubliceerd worden en via Drop beschikbaar worden gesteld in de decentrale regelingenbank; en

13 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Wet elektronische publicaties (WEP) per 1 januari van kracht', 1 oktober 2020.
14 Hierbij kan worden volstaan met een zakelijke weergave van de inhoud waarbij er ook een elektronische toegang is tot de stukken die ter inzage worden gelegd.
15 Memorie van Toelichting bij de Wet elektronische publicaties, p. 12.
16 Zie voor meer regels hierover het besluit en de regeling bekendmaking en beschikbaarstelling regelgeving decentrale overheden. Dit besluit bevat nadere regels over de bekendmaking van besluiten die algemeen verbindende voorschriften inhouden van o.a. waterschappen. Ook bevat het besluit regels over de beschikbaarstelling van geconsolideerde teksten van deze besluiten.
17 DROP staat voor: Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties. DROP is het systeem om regelingen en bekendmakingen te publiceren. Vanuit DROP wordt direct aangeleverd naar de Staatscourant, het Gemeenteblad, het Provinciaal Blad, het Waterschapsblad en het Blad Gemeenschappelijke Regelingen. Al deze publicaties zijn vindbaar via officiëlebekendmakingen.nl.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

- waterschappen moeten beleidsregels die niet bekendgemaakt én ook niet beschikbaar gesteld zijn, inventariseren en alsnog op basis van de Wep bekendmaken en beschikbaar stellen.

Voor de digitale terinzagelegging worden de volgende concrete gevolgen voor waterschappen verwacht:

- documenten of mededelingen die fysiek ter kennisgeving worden afgegeven of die ter inzage in een overheidsgebouw worden gelegd, moeten voortaan ook digitaal ter inzage worden gelegd;
- de documenten moeten vanwege de bescherming van persoonsgegevens geanonimiseerd worden voordat ze digitaal ter inzage worden gelegd; en
- vanaf 1 juli 2022 moet het proces van digitale terinzagelegging gereed zijn.

Om de implementatie van de Wep en het daaronder vallende Besluit en de Regeling binnen het waterschap goed te laten verlopen, wordt aangeraden om een projectleider aan te stellen die verantwoordelijk is voor de implementatie van de wet. Daarnaast zal de impact van de wet op de organisatie en de processen bepaald moeten worden en moet er aandacht komen voor het anonimiseren van stukken en leesbare stukken met duidelijk taalgebruik.

Inwerkingtreding van de wet en de implementatie

Zoals hierboven aangegeven treedt de wet naar verwachting op 1 juli 2021 in werking. De laatste stand van zaken kan bekeken worden via de wetgevingskalender. Voor de bestaande beleidsregels geldt een overgangsperiode van een jaar en vanaf 1 juli 2022 moet het proces van digitale terinzagelegging gereed zijn. Het Besluit (Bep) en de Regeling (Reg) zijn nog in ontwikkeling en worden op korte termijn verwacht. Bekijk de wetgevingskalender voor het Besluit en voor de Regeling om de laatste stand van zaken te controleren.

Het Kennis- en Exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicatie (KOOP), onderdeel van het ministerie van BZK heeft als primaire taak het rechtsgeldig bekendmaken en beschikbaar stellen van wet- en regelgeving van alle overheden van Nederland. Daarom ondersteunt KOOP de verschillende overheden met de implementatie van de Wep. Er is informatie beschikbaar over de implementatieondersteuning van Koop, waaronder het stappenplan voor de implementatie van de Wep.

Wet elektronische publicaties en de Memorie van Toelichting
Besluit elektronische publicaties, de regeling elektronische publicaties en de Nota's van Toelichting
BZK
Verwachte datum van inwerkingtreding ligt tussen 2021 en 2022

2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)

De afgelopen jaren is met man en macht gewerkt aan nieuwe regels over de fysieke leefomgeving. Deze nieuwe Omgevingswet heeft als uitgangspunt minder en overzichtelijkere regels, die meer ruimte bieden voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen.
De meeste ruimtelijke opgaven vinden plaats op lokaal niveau en op basis van de huidige wetgeving moeten er tientallen wetten en regels geraadpleegd worden voordat er een besluit genomen kan worden. Die ingewikkelde route is regelmatig spelbreker bij wenselijke, innovatieve en duurzame initiatieven. Bovendien beslissen overheden vaak alleen over het voorliggende deelproject zonder naar de samenhang van een gebied te kijken. De Omgevingswet verplicht om integrale plannen te maken waarin de diverse belangen in onderlinge samenhang worden beschouwd.

Om de Omgevingswet uit te kunnen voeren, wordt er door de verschillende overheden gewerkt aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Deze digitale motor biedt het online podium voor de Omgevingswet en bestaat uit lokale systemen van overheden en onderdelen van de landelijke voorziening (ook wel DSO-LV genoemd). De landelijke voorziening vervult een loketfunctie voor alle overheden: het Omgevingsloket. Via de landelijke voorziening kan bijvoorbeeld een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift worden aangevraagd. Door als lokale overheid aan te sluiten op de landelijke

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
- 2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
- 2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
- 2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
- 2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
- 2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
- 2.6 DIENSTENWET
- 2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
- 3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
- 3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
- 3.3 ARCHIEFWET 2021
- 3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
- 4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
- 4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
- 5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
- 5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
- 5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
- 6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
- 6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
- 6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

voorziening kunnen enerzijds omgevingsbesluiten en toepasbare regels worden aangeleverd aan de landelijke voorziening. Anderzijds kunnen vergunningaanvragen en melding van burgers en bedrijven vanuit de landelijke voorziening ontvangen worden door de overheden.

Waar gaat de wet over?

De Omgevingswet is een uitgebreide wet met verschillende sporen en ook bij deze wet vullen de besluiten en regelingen de wet nader in. Voor wat betreft de Omgevingswet wordt in deze handreiking slechts ingegaan op de juridische regels van het DSO. Deze regels zijn opgenomen in het invoeringsspoor van de Omgevingswet. Op de website van 'Aan de slag met de Omgevingswet' is meer informatie te vinden over de andere sporen van de Omgevingswet en over de regelgeving waaruit de Omgevingswet bestaat.

Het invoeringsspoor

De Invoeringswet van de Omgevingswet bevat juridisch-technische aspecten om de overgang van het oude wettelijke stelsel naar het nieuwe stelsel van de Omgevingswet goed te laten verlopen. Een belangrijk onderdeel van het invoeringsspoor zijn de afdelingen 16.1 en 20.5 van de Invoeringswet van de Omgevingswet die de juridische basisregels van het DSO bevatten. De regels die in deze afdelingen staan opgenomen zijn van technische aard en laten ruimte voor de technologische ontwikkelingen. Dit betekent dat de wettelijke bepalingen in deze afdeling geen concrete eisen stellen aan de bouw van het DSO, maar dat alleen eisen worden gesteld aan de functionaliteit en werkzaamheid van het DSO. De nadere invulling en de randvoorwaarden worden uitgewerkt in het Invoeringsbesluit en de Invoeringsregeling.

Naast de wettelijke regels, worden er ook nog aanvullende privaatrechtelijke afspraken tussen de verschillende overheden gemaakt. Deze afspraken zijn bijvoorbeeld opgenomen in de beheersovereenkomst en de Aansluitvoorwaarden. In de Service Level Agreements (SLA's) maakt de minister van BZK privaatrechtelijke afspraken met de verschillende partijen die namens de minister van BZK de landelijke voorziening gaan beheren.

In de Invoeringswet van de Omgevingswet komen de volgende zaken over het DSO aan bod:

- de mogelijkheid voor burgers en bedrijven om een besluit of melding op grond van de omgevingswet digitaal in te dienen;[18]
- dat het DSO bestaat en dat het doel daarvan is om:[19]
  - de informatie over de fysieke leefomgeving beschikbaar te stellen;
  - het elektronisch verkeer te faciliteren; en
  - een doelmatige en doeltreffende uitoefening van taken en bevoegdheden op grond van de omgevingswet te bevorderen.
- dat de landelijke voorziening voorziet in communicatie vanuit de overheden naar de landelijke voorziening, waardoor informatie over de fysieke leefomgeving voor burgers en bedrijven overzichtelijk online beschikbaar wordt;[20]
- dat de landelijke voorziening voorziet in communicatie vanuit burgers en bedrijven richting de overheden en dat de landelijke voorziening daarmee als een doorgeefluik functioneert, (bijv. het doen van een aanvraag);[21]
- dat de minister van BZK de landelijke voorziening beheert;[22]
- de bevoegdheid om in lagere regelgeving (bij AmvB en ministeriele regeling) regels te stellen over persoonsgegevens en gegevensbeheer;[23]
- de bevoegdheid om in lagere regelgeving (bij AmvB en ministeriele regeling) regels te stellen over het beschikbaar stellen van informatie voor ontsluiting via de landelijke voorziening;[24] en
- de omstandigheden op basis waarvan een overheid verplicht is om gebruik te maken van de landelijke voorziening.[25]

Deze technische basisregels over het DSO zijn nader uitgewerkt in hoofdstuk 14 van het Invoeringsbesluit en hoofdstuk 16 van de Invoeringsregeling. De belangrijkste bepalingen uit deze regelgeving

18 Artikel 16.1 Invoeringswet van de Omgevingswet.
19 Artikel 20.20 Invoeringswet van de Omgevingswet.
20 Artikel 20.21 lid 1 a Invoeringswet van de Omgevingswet.
21 Artikel 20.21 lid 1 b Invoeringswet van de Omgevingswet.
22 Artikel 20.21 lid 2 Invoeringswet van de Omgevingswet.
23 Paragraaf 20.5.3. Invoeringswet van de Omgevingswet.
24 Paragraaf 20.5.4. Invoeringswet van de Omgevingswet.
25 Artikel 20.28 lid 1 Invoeringswet van de Omgevingswet.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

zijn als volgt:

- Via de landelijke voorziening kan een (i) omgevingsvergunning,[26] een (ii) maatwerkvoorschrift[27] en (iii) toestemming tot het treffen van een gelijkwaardige maatregel[28] worden aangevraagd. Ook kan een melding[29] worden gedaan.
- Bedrijven of rechtspersonen moeten verplicht gebruik maken van de landelijke voorziening. Deze plicht geldt niet voor burgers.[30]
- In de landelijke voorziening wordt de volgende informatie ter beschikking gesteld:
  - omgevingsvisies;
  - omgevingsplannen;
  - reactieve interventies;[31]
  - instructies;
  - voorbereidingsbesluiten;
  - waterschapsverordeningen;
  - omgevingsverordeningen;
  - projectbesluiten;
  - ministeriele regelingen;[32] en
  - de ontwerpen van besluiten en andere rechtsfiguren op grond van de Omgevingswet.[33]
  - Ook moet informatie over de status van de besluiten en andere rechtsfiguren worden aangeleverd.[34]
- Het Kadaster is verantwoordelijk voor het beheer van de informatie die voor invoering in de landelijke voorziening wordt aangeboden door de verschillende overheden. Ook is het Kadaster gedeeltelijk verantwoordelijk voor de inrichting, de instandhouding, de werking en de beveiliging van onder andere de landelijke voorziening.[35]
- De minister van BZK heeft verschillende bevoegdheden en verantwoordelijkheden om de instandhouding, de werking en de beveiliging van de landelijke voorziening te garanderen. Denk aan regels over storingen en beveiligingsincidenten.[36]
- Er worden regels gesteld waaraan, de door de waterschappen aan het de landelijke voorziening beschikbaar gestelde informatie, moet voldoen.[37]
- In het Invoeringsbesluit wordt de mogelijkheid gecreëerd om een samenwerkingsruimte binnen de landelijke voorziening in te richten. Overheden kunnen binnen deze samenwerkingsruimte samenwerken aan het behandelen van de aanvraag om een besluit te nemen of om de melding te verwerken. Overheden kunnen binnen de samenwerkingsruimte documenten met elkaar uitwisselen.[38]
- Er worden regels gesteld over gegevensbeheer en persoonsgegevens in de landelijke voorziening én binnen de samenwerkingsruimte. Zo is de minister van BZK bijvoorbeeld verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens in het de landelijke voorziening[39] en het waterschap is verwerkingsverantwoordelijk voor de verwerking van de persoonsgegevens vanaf het moment dat informatie wordt opgehaald uit het de landelijke voorziening.[40] Voor wat betreft de samenwerkingsruimte geldt dat het waterschap en de minister van BZK gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het uitwisselen van gegevens binnen de samenwerkingsruimte die door een waterschap wordt aangemaakt en ingericht. Nadere regels over de verwerking van persoonsgegevens binnen de samenwerkingsruimte staan opgenomen in de Invoeringsregeling.[41]
- Er worden regels gesteld over de standaarden die gebruikt moeten worden door de waterschappen.[42]

26 Artikel 14.1 lid 1 a Invoeringsbesluit.
27 Artikel 14.1 lid 1 b Invoeringsbesluit.
28 Artikel 14.1 lid 1 c Invoeringsbesluit.
29 Artikel 14.1 lid 1 d Invoeringsbesluit. Een melding zoals bedoeld in artikel 4.4 lid 1 van de Omgevingswet.
30 Artikel 14 lid 3 Invoeringsbesluit.
31 Reactieve interventies op grond van artikel 16.21 van de Omgevingswet.
32 Ministeriële regelingen op grond van artikel 2.24, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet.
33 Artikel 14.4 lid 1a Invoeringsbesluit. Op basis van de Omgevingswet kunnen besluiten worden genomen en wordt er allerlei informatie via de landelijke voorziening uitgewisseld. Andere rechtsfiguren ziet op andere documenten die op grond van de Omgevingswet met elkaar uitgewisseld worden. Denk bijvoorbeeld aan een Omgevingsplan of Omgevingsvisie.
34 Artikel 14.4 lid 1b Invoeringsbesluit.
35 Artikel 14.4 lid 2 Invoeringsbesluit, artikel 14.12 sub a Invoeringsbesluit en artikel 16.1 van de Invoeringsregeling.
36 Artikelen 16.2 t/m 16.4 Invoeringsregeling.
37 Artikel 14.5 sub b Invoeringsbesluit.
38 Artikel 14.5a Invoeringsbesluit.
39 Artikel 14.8 lid 1 Invoeringsbesluit.
40 Artikel 14.8 lid 2 Invoeringsbesluit.
41 Artikel 14.8 lid 2 Invoeringsbesluit en artikelen 16.9 t/m 16.15 Invoeringsregeling.
42 Artikelen 16.5 t/m 16.8 Invoeringsregeling.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

Privaatrechtelijke afspraken

Het invoeringsspoor bevat de publiekrechtelijke regels rondom het DSO. Dit betekent niet dat de landelijke voorziening op basis van deze regels naar behoren kan gaan functioneren. Het functioneren van de landelijke voorziening hangt namelijk ook af van de vraag of de kwaliteit van de dienstverlening die de landelijke voorziening biedt, naar wens van de overheden is. De kwaliteit van de dienstverlening, waaronder de continuïteit daarvan én de wijze waarop gestuurd kan gaan worden op de kwaliteit van de dienstverlening, zal geregeld gaan worden in civielrechtelijke overeenkomsten. De verschillende overheden hebben daarom een beheersovereenkomst gesloten. Daarin zijn op abstract niveau afspraken gemaakt over de dienstverlening van de landelijke voorziening. Nadere verfijning van die afspraken gaat landen in verschillende dienstverleningsovereenkomsten (SLA's) en een beheerprotocol die het ministerie van BZK met de verschillende beheerders (zoals het Kadaster) sluit. Daarnaast zullen de overheden die aan gaan sluiten op de landelijke voorziening te maken krijgen met aansluitvoorwaarden. In deze aansluitvoorwaarden komen onder andere nadere regels over het verwerken van persoonsgegevens te staan.

Wat betekent de komst van het DSO voor de waterschappen?

Op het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet moeten waterschappen in staat zijn om met de landelijke voorziening te communiceren. Zo moeten vergunningaanvragen en meldingen ontvangen kunnen worden en moeten waterschappen twee jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet de eigen waterschapsregels[43] in de vorm van de waterschapsverordening via de landelijke voorziening beschikbaar stellen. Om de waterschappen te ondersteunen bij het implementeren van de Omgevingswet is er een roadmap opgesteld, waarin de stappen staan opgenomen die de waterschappen moeten zetten om tijdig voorbereid te zijn op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het Projectleidersoverleg Implementatie Omgevingswet (PIO) van de waterschappen heeft de roadmap omgezet in een concrete planning.

Uit de regels van het invoeringsspoor blijkt dat veel regels over het DSO in deze wet- en regelgeving de waterschappen niet direct raken. Toch is het essentieel dat waterschappen weten welke regels er zijn en wat die regels inhouden. Zo zijn belangrijke aspecten uit het invoeringsspoor die de waterschappen in de eigen processen moeten borgen bijvoorbeeld het termijnbeheer, de privacyaspecten en de vereisten waaraan de informatie moet voldoen die het waterschap aan de landelijke voorziening beschikbaar stelt.

Termijnbeheer

Ten aanzien van het termijnbeheer wordt op basis van de herziening van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) nog een belangrijke wijziging verwacht. In het geval van een technische storing binnen de landelijke voorziening - waar de waterschappen geen zicht op noch controle over hebben - zal de termijn voor de behandeling van een aanvraag ongeacht die storing toch beginnen te lopen. Met andere woorden: het risico van een storing wordt met de komst van de Wmebv op het waterschap afgewenteld. Het is daarom van groot belang dat in het geval van een storing alert wordt gereageerd.

De waterschapsverordening

Zoals gezegd moeten waterschappen er met de komst van de Omgevingswet voor zorgen dat alle regels die door het waterschap over de fysieke leefomgeving binnen het eigen beheergebied gesteld worden in de waterschapsverordening worden opgenomen.[44] Het Waterschapshuis en de Unie van Waterschappen hebben op basis van het project TROWA[45] gewerkt aan een handreiking voor de waterschapsverordening. Met de handreiking wordt beoogd om de waterschappen te helpen met het opstellen van de eigen waterschapsverordening. De handreiking geeft inzicht in de juridische en digitale eisen die gelden voor de waterschapsverordening en in de bijlagen zijn verschillende praktijkvoorbeelden en modellen opgenomen. Ook

43 Onder het huidige recht gaat het om de keur en de legger op basis van de Waterwet. Mogelijk kan het ook gaan om de legger op basis van de Waterschapswet.

44 Tot en met 31 december 2021 kan het algemeen bestuur van een waterschap in de keur regels stellen over activiteiten die gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving. Met de komst van de Omgevingswet wordt dit de waterschapsverordening. Daarnaast kunnen er in waterschapsverordening voor het eerst regels over waterkwaliteit (lozingen) worden gesteld.

45 TROWA staat voor Transitieondersteuning Omgevingswet Waterschappen.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

biedt de handreiking een beschrijving van de methode doelgerichte digitale regelgeving die ieder waterschap kan toepassen om zijn eigen digitale waterschapsverordening op te stellen.

De bruidsschat

Onder de Omgevingswet verhuizen een aantal regels vanuit de Rijksoverheid naar de waterschappen. Deze regels moeten gaan landen in de waterschapsverordening. Omdat het gezien de planning van de Omgevingswet onwaarschijnlijk is dat alle waterschappen de nieuwe onderwerpen op tijd in de waterschapsverordening kunnen verwerken, zorgt de Rijksoverheid voor een pakket regels dat automatisch onderdeel uitmaakt van de waterschapsverordening. Deze regels heten de bruidsschat en omvatten in wezen het overgangsrecht. Waterschappen krijgen op basis van de bruidsschat twee jaar de tijd om zelf een afweging te maken over de hoe zij deze onderwerpen in de waterschapsverordening willen regelen.[46]

Het projectbesluit

Naast de waterschapsverordening waar de waterschapsregels in opgenomen zijn, is er nog een belangrijk instrument op basis waarvan de waterschappen invulling kunnen geven aan de Omgevingswet. Het gaat om het projectbesluit, waarin een waterschap kan beschrijven op welke manier zij een bepaald project zal uitvoeren. Met het projectbesluit past een waterschap het omgevingsplan van de gemeente aan en het projectbesluit kan worden ingezet wanneer het omgevingsplan de realisatie van het project verhindert. Daarnaast is het mogelijk om van een projectbesluit gebruik te maken als het omgevingsplan het onmogelijk maakt om een project in werking te hebben of in stand te houden.
Het projectbesluit vervangt voor de waterschappen het projectplan op grond van de Waterwet. Het projectbesluit Omgevingswet gaat qua reikwijdte en doorwerking verder dan het projectplan Waterwet. Het projectbesluit kan worden ingezet om projecten te realiseren in het kader van het beheer van watersystemen en het waterketenbeheer. Om de waterschappen te ondersteunen is er een Handreiking project-besluit Omgevingswet opgesteld. Deze handreiking voorziet tevens in een Model projectbesluit. Dit model draagt bij aan snellere en betere besluitvorming, omdat in een vroege fase van de besluitvorming participatie zoveel mogelijk wordt gestimuleerd. Hierdoor komen alle belangen vroeg in het proces in beeld en kunnen dan goed worden afgewogen.

Inwerkingtreding en implementatie

De inwerkingtreding van de Omgevingswet staat gepland op 1 januari 2022. Waterschappen hebben in relatie tot het DSO tot die datum de tijd om technisch aan te sluiten op de landelijke voorziening en er voor te zorgen dat de eigen processen aansluiten op de landelijke voorziening. Daarnaast hebben waterschappen nog tot twee jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet de tijd om via de landelijke voorziening de waterschapsverordening ter beschikking te stellen.

- **Invoeringswet van de Omgevingswet[47] en de MvT**
- **Alle teksten en toelichtingen van de Omgevingswet, AMvB 's en regelingen**
- **BZK**
- **Datum inwerkingtreding is 1 januari 2022**
- **Waterschapsverordening is uiterlijk op 1 januari 2024 gereed**

2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)

Om de mogelijkheden van de Europese interne markt te benutten in een tijd waarin de digitale transformatie nieuwe kansen biedt, presenteerde de Europese Commissie in 2015 een nieuwe *'Single Market Strategy'*. Het doel van deze strategie is om de interne markt beter te laten functioneren door middel van het bevorderen van de toegankelijkheid voor burgers en bedrijven en door belemmeringen van de interne markt zoveel mogelijk te voorkomen. Op basis van deze nieuwe strategie heeft de Europese Commissie een verordening[48] vastgesteld

46 Aan de slag met de Omgevingswet, 'Regelgeving', 1 oktober 2020.

47 Afdelingen 16.1 en 20.5 van de Invoeringswet van de Omgevingswet, zie vanaf p. 48 en vanaf p. 79.

48 Europese verordeningen bevatten regels die direct gelden in Nederland en andere landen die lid zijn van de Europese Unie. Verordeningen hebben een vergelijkbare status als nationale wetten, maar in geval van strijdigheid gaat de verordening boven de nationale wet.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

die moet leiden tot de oprichting van één digitale toegangspoort voor informatie, procedures en diensten. Deze verordening heet de Single Digital Gateway (SDG).

Waar gaat de verordening over?

De SDG-verordening bepaalt dat er online een centraal punt wordt ingesteld van waaruit Europese burgers en bedrijven alle relevantie (i) informatie, (ii) procedures en (iii) diensten kunnen vinden die zij nodig hebben om van de Europese interne markt gebruik te maken.

Het centrale punt, het Europese webportaal, wordt ondergebracht in het reeds bestaande Your Europe-portaal. Dit portaal bevat al informatie voor burgers en bedrijven die grensoverschrijdende activiteiten uitvoeren. Op basis van de SDG-verordening worden de gebruikers van het portaal straks doorgelinkt naar de webpagina's van de betrokken overheid in één van de lidstaten.

Het SDG-platform moet het voor burgers en bedrijven inzichtelijker maken aan welke voorschriften en vereisten zij moeten voldoen wanneer zij van de interne markt gebruik maken. Daarom wordt van overheden verwacht dat zij gebruikers van de SDG infomeren over de verschillende rechten, plichten en regels, procedures en ondersteuningsdiensten.[49]

(i) Informatie[50]

In bijlage I van de SDG-verordening staat opgenomen over welke informatiegebieden overheden op hun eigen websites moeten informeren. Een aantal concrete voorbeelden zijn:

- belastingen: betaling, tarieven en belastingaangiften;
- het verkrijgen van licenties, vergunningen en toestemming om een bedrijf te starten; en
- regels en procedures over deelname aan openbare aanbestedingen.

De SDG-verordening stelt ook kwaliteitseisen aan de informatie die beschikbaar wordt gesteld. Zo moet informatie gebruiksvriendelijk en begrijpelijk zijn en moet er een datum van laatste aanpassing aan de informatie worden toegevoegd. Daarnaast is ook vereist dat de informatie wordt verstrekt in een officiële taal van de Europese Unie (EU) die door een zo groot mogelijk aantal grensoverschrijdenden gebruikers wordt begrepen.[51] In Nederland is voor de Engelse taal gekozen.

(ii) Procedures[52]

Op basis van de SDG-verordening worden belangrijke administratieve procedures voor zowel nationale als buitenlandse gebruikers online uitgevoerd. In bijlage II van de SDG-verordening is opgenomen welke procedures online uitgevoerd moeten worden. In uitzonderlijke gevallen kunnen de lidstaten besluiten dat procedures niet grensoverschrijdend beschikbaar worden gesteld. Dit kan alleen als er sprake is van een dwingende reden van algemeen belang op het gebied van openbare veiligheid, volksgezondheid of fraudebestrijding. In dat geval kunnen overheden eisen dat de gebruiker in persoon bij de overheidsinstantie verschijnt.
Behalve dat procedures online gevoerd moeten worden, bepaalt de SDG-verordening dat gebruikers een duidelijke en volledige uitleg over de relevante stappen van de procedure moeten krijgen voordat zij aan de online procedure beginnen. Belangrijk hierbij is dat informatie die nodig is om de toepasselijke regels te begrijpen, vertaald moeten worden naar een taal die door het grootste gedeelte van de grensoverschrijdende gebruikers begrepen wordt. Het kan ook per situatie en groep verschillen in welke officiële taal van de EU informatie vertaald wordt.

Daarnaast gaat de SDG uit van een *'once-only'* principe. Dit betekent dat burgers en bedrijven bij het afronden van de online procedures bepaalde informatie slechts éénmalig aan de overheden hoeven te verstrekken. Ter ondersteuning van dit principe wordt een systeem

49 Europa Decentraal, 'Single Digital Gateway', 1 oktober 2020.
50 Europa Decentraal, 'Informatie over Europese en nationale regels', 1 oktober 2020.
51 Artikelen 9 t/m 12 van de SDG-verordening.
52 Europa Decentraal, 'Toegang tot online procedures', 1 oktober 2020.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

ingericht dat grensoverschrijdende uitwisseling van bewijzen mogelijk maakt. Zolang dit systeem nog niet in gebruik kan worden genomen, bieden het informatiesysteem interne markt (IIM) en de regels van de eIDAS-verordening (die nader wordt toegelicht in hoofdstuk 2.7 van deze handreiking) een tussenoplossing.

(iii) Diensten

Tot slot moet er ook informatie beschikbaar zijn over de diensten voor ondersteuning en probleemoplossing waar gebruikers contact mee kunnen opnemen indien zij vragen hebben of tegen problemen aanlopen.

Gevolgen van de verordening voor de waterschappen

Waterschappen zullen op basis van bijlage I en II moeten inventariseren welke informatiegebieden en procedures bij het waterschap onder de bepalingen van de SDG-verordening vallen. Op basis van een eerste inschatting komen de volgende categorieën daarvoor mogelijk in aanmerking:

- belastingen: betaling, tarieven, belastingaangiften;
- verhuizen (in het kader van de waterschapsbelasting);
- informatie verzoeken op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming;
- regels en procedures over deelname aan openbare aanbestedingen (inclusief inkoopvoorwaarden en klachten);
- subsidies;
- 'werken bij' en 'stage lopen bij'; en
- waterschapsverkiezingen.

Ook moeten waterschappen op basis van een volledige en grondige inventarisatie controleren of de betreffende informatie en procedures voldoen aan de regels van de SDG-verordening. Vooralsnog ziet het er naar uit dat de themagroep Digitale Dienstverlening van de Unie van Waterschappen deze inventarisatie uit gaat voeren.

Inwerkingtreding van de verplichtingen

De bepalingen in de SDG-verordening treden op verschillende tijdstippen in werking. Zo geldt voor de Rijksoverheid en de Europese Commissie dat zij uiterlijk op 12 december 2020 hun informatie via het online platform moeten aanbieden. Vanaf 12 december 2022 moeten de informatie en de instructies over de procedures van decentrale overheden online beschikbaar zijn. Voor het grensoverschrijdend aanbieden van de online procedures krijgen overheden tot 12 december 2023 de tijd.

De Nationaal Coördinator SDG ondersteunt de verschillende overheden bij de implementatie van de SDG-verordening. Op de website van de Nationaal Coördinator SDG is meer informatie over de implementatie ondersteuning te vinden.

SDG-verordening 2018/1724
EU + BZK
Datum inwerkingtreding voor decentrale overheden is 12 december 2022

2.6 DIENSTENWET

De voorloper van de SDG-verordening is de Europese Dienstenrichtlijn.[53] De Dienstenwet ziet op het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen voor de vrijheid van vestiging en het vrij verkeer van diensten, en verplicht overheden om bepaalde informatie te ontsluiten. De Dienstenrichtlijn zorgt ervoor dat dienstverrichters zich in een andere EU-lidstaat kunnen vestigen of tijdelijk hun diensten over de grens kunnen aanbieden. De Dienstenrichtlijn stamt uit 2009 en is in Nederland omgezet in de Dienstenwet.[54]

53 Een Europese richtlijn bevat regel over het kader waarbinnen Europese lidstaten een bepaald doel binnen de eigen nationale wetgeving tot uiting moeten laten komen. In tegenstelling tot een Europese verordening heeft een richtlijn geen onmiddellijke werking en met een lidstaat eerst eigen wetgeving vaststellen.

54 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Europa Decentraal, 'Verplichtingen onder de Dienstenwet op het gebied van informatie, procedures en bijstand: Juridische toelichting', p. 1 en 2.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Waar gaat de wet over?

De overheid is op grond van de Dienstenwet verplicht om via het centraal loket informatie en elektronische procedures beschikbaar te maken. Die verplichting omvat:

- het toegankelijk maken van informatie over toepasselijke regels;
- het elektronisch afwikkelen van procedures en formaliteiten; en
- het op verzoek verlenen van praktische bijstand.

De Dienstenwet lijkt hiermee hetzelfde te regelen als de recentere SDG-verordening. Toch zijn er een aantal zaken die tot verschillen leiden. De SDG-verordening heeft een bredere reikwijdte dan de Dienstenwet. Onder de SDG-verordening vallen meer producten voor burgers en ondernemers. Alle producten waar verplichtingen voor gelden onder de Dienstenwet vallen ook onder de SDG-verordening. De eisen aan de informatie over deze producten zijn onder de SDG uitgebreider.

Producten en diensten

De Nederlandse overheid levert producten en diensten aan burgers en bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan vergunningen, gelegaliseerde documenten en toeslagen. Deze producten en diensten worden verkregen door procedures en formaliteiten.

Het centraal loket voor Nederland is te bereiken via de website van de Kamer van Koophandel en het Engelstalige loket via business.gov.nl. Dienstverrichters moeten hier informatie kunnen vinden en opvragen, en procedures kunnen afwikkelen. Hiermee vormt het centraal loket een schakel tussen de dienstverrichter en de bevoegde instantie. De communicatie tussen de dienstverrichter en bevoegde instantie kan via de Berichtenbox voor bedrijven[55] verlopen. Dit is een beveiligde elektronische postbus die als een interne e-mailfunctie binnen het centraal loket functioneert.[56] In tegenstelling tot de SDG stelt de Dienstenwet geen eisen aan de taal waarin de informatie beschikbaar wordt gesteld.[57] Het aanbieden van de algemene informatie in het Engels draagt er echter wel aan bij dat voldaan kan worden aan de nieuwe vereisten rondom de SDG.[58]

Gevolgen van de wet voor de waterschappen

De Dienstenwet is een wet die al enige tijd van toepassing is en waterschappen zijn verplicht om aan deze wet te voldoen. Zo zijn waterschappen op basis van de Dienstenwet onder meer verplicht om aan te sluiten op de Berichtenbox voor bedrijven. De Europese Commissie heeft echter geconstateerd dat het centrale loket in Nederland nog niet optimaal functioneert. Het gaat dan specifiek over de online beschikbaarheid van informatie en procedures. Om de medeoverheden te helpen bij de naleving van de Dienstenwet stelt de Rijksoverheid een juridische toelichting en een speciale checklist voor waterschappen beschikbaar. [59]

In de juridische toelichting wordt uitgebreid ingegaan op de verplichtingen uit de Dienstenwet over informatie, procedures en bijstand. Waterschappen worden dan ook verzocht om hun websites door te lichten, te controleren of ze aan alle relevante verplichtingen voldoen en deze, indien nodig ook aan te passen en actueel te houden. Om deze controle te bevorderen is er voor waterschappen een eigen checklist opgesteld. In de juridische toelichting zijn tevens de

55 Instanties moeten via het centraal loket bereikbaar zijn voor dienstverrichters. Ter ondersteuning van medeoverheden, is er binnen het centraal loket de Berichtenbox voor bedrijven ingericht. Dit is een beveiligde elektronische postbus die als een interne e-mailfunctie binnen het centraal loket functioneert waar dienstverrichters zich voor kunnen aanmelden. Via deze Berichtenbox kunnen medeoverheden en dienstverrichters ook direct met elkaar communiceren, en zijn daar in sommige gevallen zelfs toe verplicht. Meer informatie over de Berichtenbox voor bedrijven is te vinden in de factsheet De Berichtenbox van het Dienstenloket uit 2009. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Europa Decentraal, 'Verplichtingen onder de Dienstenwet op het gebied van informatie, procedures en bijstand: Juridische toelichting', p. 3.

56 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Europa Decentraal, 'Verplichtingen onder de Dienstenwet op het gebied van informatie, procedures en bijstand: Juridische toelichting', p. 2.

57 Artikel 7 lid 5 Dienstenrichtlijn bepaalt dat de Europese Commissie en EU-lidstaten flankerend beleid kunnen opstellen om vertalingen aan te moedigen.

58 Artikelen 9 t/m 12 van de SDG-verordening.

59 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Ondersteuning voor medeoverheden bij naleving dienstenwet', 1 oktober 2020.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

verschillen tussen de Dienstenwet en de SDG-verordening nader uitgewerkt. Het valt dan ook aan te raden om bij de controle van de websites rekening te houden met de verplichtingen die voortvloeien uit de SDG-verordening.

Dienstenwet en de Memorie van Toelichting
EZK + BZK
In 2009 in werking getreden

2.7 EIDAS-VERORDENING

De Europese eIDAS-Verordening is op 29 september 2018 inwerking getreden. Sinds dat moment moeten overheden Europees erkende inlogmiddelen accepteren binnen de digitale dienstverlening, zodat het veiliger wordt om binnen Europa online zaken te regelen.

Waar gaat de verordening over?
In de eIDAS-Verordening worden regels gesteld over het gebruik van uniforme begrippen, betrouwbaarheidsniveaus en over het onderlinge gebruik van de digitale infrastructuur. Met de komst van de eIDAS-Verordening moeten burgers die de beschikking hebben over een erkend inlogmiddel dezelfde zaken kunnen regelen als alle andere burgers in een lidstaat. Levert een overheid digitale toegang dan moet niet alleen de Nederlandse, maar aan burgers met Europees erkende inlogmiddelen toegang worden verleend. Zo moeten Duitse en Belgische burgers met hun nationale inlogmiddel bijvoorbeeld toegang kunnen krijgen tot de digitale dienstverlening van de belastingsamenwerkingen van waterschappen. Zij betalen als bezitters van (recreatie) woningen immers ook waterschapsbelasting.

De eIDAS-Verordening omvat de volgende onderdelen:
- elektronische identificatiemiddelen;
- vertrouwensdiensten; en
  - elektronische handtekeningen en zegels;
  - elektronisch tijdstempel
  - diensten voor elektronisch aangetekende bezorging; en
  - authenticatie van websites.
- elektronische documenten.

Gevolgen van de verordening voor de waterschappen
Het ministerie van BZK is verantwoordelijk voor het realiseren van de eIDAS-infrastructuur, waaronder het nationaal eIDAS-koppelpunt. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor de aansluiting op deze infrastructuur. Om te voldoen aan de eIDAS-Verordening, moeten waterschappen toegang kunnen verlenen aan de Europese burgers en bedrijven die digitaal zaken willen doen met het waterschap.

Implementatie
De eIDAS-Verordening is in 2018 in werking getreden, maar nog niet alle waterschappen hebben deze verordening volledig geïmplementeerd. Het is mede in het kader van de Wet digitale overheid noodzakelijk dat de eIDAS-Verordening volledig wordt geïmplementeerd. Daarnaast is voor deze verordening ook een rol weggelegd bij onder andere het gebruik van elektronische handtekeningen.

Er zijn verschillende hulpmiddelen die de toepassing en de implementatie van de eIDAS-Verordening vereenvoudigen. Volledigheidshalve wordt nog opgemerkt dat de Europese Commissie de eIDAS-Verordening aan het evalueren is en mogelijk met een aangescherpte versie van de verordening zal komen om de oorspronkelijke doelstelling (sneller) te behalen.

eIDAS-verordening
BZK + Logius
In 2018 in werking getreden

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

3. TRANSPARANTIE

De waterschappen verwerken en produceren dagelijks grote hoeveelheden informatie. Deze informatie is een belangrijke *'grondstof'* om het waterschapswerk gedaan te krijgen. Het is daarom belangrijk dat waterschappen over een goede informatiehuishouding beschikking en transparant zijn. Informatie is immers niet alleen een grondstof om het werk te kunnen doen, informatie ligt ook aan de basis voor een goed openbaar bestuur en de democratische rechtstaat.

Een transparant waterschap zorgt ervoor dat informatie die al binnen de overheid bekend is wordt hergebruikt. Informatie van het waterschap zelf wordt actief als open data beschikbaar gesteld voor hergebruik door burgers en bedrijven. De door het waterschap verstrekte informatie is kwalitatief op orde en het waterschap zorgt ervoor dat informatie duurzaam én op een gestandaardiseerde manier is ontsloten.

3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)

De Wet openbaarheid van bestuur (Wob) regelt het recht op informatie van de overheid. Dit betekent dat burgers en bedrijven inzage moeten kunnen krijgen in het handelen van de overheid, waardoor zij deel kunnen nemen aan de democratie en overheidsbesluitvorming. Het recht op informatie is sinds 1991 in de Wob verankerd en bepaalt dat overheidsinformatie altijd openbaar is. Alleen als de Wob of andere wetgeving aangeeft dat de gevraagde informatie niet geschikt is voor openbaarmaking, kan de overheid weigeren om inzage in de overheidsinformatie te verstrekken.

Waar gaat de wet over?

De Wob is een nadere uitwerking van artikel 110 van de Grondwet, waarin bepaald is dat de overheid bij de uitvoering van haar taken openbaarheid in acht neemt. Het kerndoel van de Wob is dan ook het reguleren van de openbaarheid van het bestuur en het stimuleren van de goede democratische bestuursvoering. De Wob is van toepassing op verzoeken tot openbaarmaking van informatie over bestuurlijke

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

aangelegenheden[60] bij de bestuursorganen die in de Wob zijn benoemd (waaronder de waterschappen).[61]

Het verzoek tot openbaarmaking

Iedereen kan zowel mondeling als schriftelijk een verzoek tot openbaarmaking indienen (Wob-verzoek). De verzoeker hoeft bij die openbaarmaking geen belang te hebben. Ook maakt het niet uit of de verzochte informatie op schrift staat of bijvoorbeeld op een geluidsband. Wel moet de bestuurlijke aangelegenheid, of het daarop betrekking hebbend document waarover de verzoeker informatie wenst te ontvangen, zo precies mogelijk worden vermeld. Als dit te algemeen is geformuleerd, moet het waterschap de verzoeker alsnog helpen bij het preciseren van het verzoek.

Ontvangt het waterschap een verzoek tot openbaarmaking, dan beslist zij in principe binnen 4 weken[62] of het verzoek gehonoreerd kan worden. Bij die beslissing wordt rekening gehouden met een belangenafweging, waarbij het algemene of publieke belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie wordt afgewogen tegen de door de weigeringsgrond te beschermen belangen.[63] De weigeringsgronden kunnen onderverdeeld worden in absolute[64] en relatieve[65] gronden. Het gaat hierbij om de volgende absolute weigeringsgronden:

- indien de eenheid van de Kroon in gevaar wordt gebracht;
- de veiligheid van de Staat geschaad zou kunnen worden;
- het bedrijfs- en fabricagegegevens betreft die vertrouwelijk aan de overheid zijn medegedeeld; en
- indien het om persoonsgegevens gaat.

In het geval van relatieve weigeringsgronden gaat het er om dat het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het belang van:

- de betrekking van de Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
- de economische of financiële belangen van de Staat;
- de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
- de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie; of
- het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken personen.

Heeft de wet nog een toekomst?

Zoals gezegd stamt de Wob uit 1991 en sindsdien hebben met name de ontwikkelingen op digitaal gebied de werkwijze van de overheid drastisch veranderd. Om aan deze ontwikkelingen recht te doen zijn er politieke partijen die vinden dat er een nieuwe wet moet komen. Daarom buigt de Tweede Kamer zich al enige tijd over het wetsvoorstel Wet open overheid (Woo). Als de Woo van kracht wordt, vervangt deze wet de Wob.[66] Het grote verschil tussen het initiatiefwetsvoorstel Woo en de huidige Wob betreft de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie. Voor passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek) volgt dit initiatiefwetsvoorstel vrijwel geheel de Wob. Op de Woo wordt in het volgende onderdeel van deze handreiking nader ingegaan.

Wet openbaarheid van bestuur en de Memorie van Toelichting
BZK
In 1991 in werking getreden

60 Ook de voorbereiding en de uitvoering van het beleid zijn bestuurlijke aangelegenheden.
61 Lexman Advocaten, 'Alles over de Wob', 1 oktober 2020.
62 Dit termijn kan met maximaal 4 weken worden verlengd. Voor milieu-informatie zijn afwijkende termijnen in de Wob opgenomen.
63 Lexman Advocaten, 'Alles over de Wob', 1 oktober 2020.
64 Op absolute weigeringsgronden (ook wel uitzonderingsgronden genoemd) wordt het verstrekken van informatie geweigerd. Hierbij hoeft het belang van de informatieverschaffing niet te worden afgewogen tegen het belang van het niet verschaffen van de informatie. Het achterwege laten van informatieverstrekking geldt alleen voor dat gedeelte van de gevraagde informatie, waarbij de absolute uitzonderingsgronden feitelijk aan de orde zijn.
65 Ook op basis van relatieve weigeringsgronden kan het verstrekken van informatie worden geweigerd. Hierbij vindt wel de belangenafweging plaats.
66 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Wet open overheid', 1 oktober 2020.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)

Overheidsinformatie is altijd openbaar, tenzij de Wet openbaarheid van bestuur of andere wetgeving bepaalt[67] dat de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken. De huidige Wet openbaarheid van bestuur (Wob) sluit vanwege de digitalisering en technologische ontwikkelingen inmiddels niet meer goed aan bij dat wat in de huidige samenleving gangbaar en wenselijk is. Om die reden hebben een tweetal Kamerleden (de initiatiefnemers) een initiatiefwet, de Wet open overheid (Woo), opgesteld. De initiatiefnemers willen met de Woo een beweging in gang zetten naar het (meer) actief openbaren van informatie en een brug slaan tussen burger en overheid. Zij beschouwen de toegankelijkheid van publieke informatie niet alleen als een juridische kwestie, maar juist ook als een praktisch probleem en een mentaliteitskwestie.[68] Dat de toegankelijkheid van publieke informatie een praktisch probleem is, ziet vooral op het probleem dat overheden niet altijd weten welke informatie aanwezig is en dat zij de informatie niet (altijd) snel tot hun beschikking hebben. Ook de Erfgoedinspectie, die op grond van de Archiefwet 1995 toezicht houdt, heeft sinds haar rapport 'Een dementerende overheid' uit 2005 herhaaldelijk geconstateerd dat de digitaal vastgelegde informatie bij de overheid onvoldoende kan worden ontsloten en duurzaam toegankelijk kan worden gemaakt.

Waar gaat de wet over?

De Woo heeft als doel om overheden en semioverheden transparanter te maken, zodat het belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en de economische ontwikkeling beter gediend kan worden.[69] De Woo kenmerkt zich daarom door een drietal belangrijke pijlers, te weten:

- een actieve openbaarmakingsplicht voor elf (11) categorieën documenten;
- een inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de elf categorieën; en
- de passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek).[70]

De elf categorieën die op basis van de Woo openbaar moeten worden gemaakt, zijn:

1. wet- en regelgeving;
2. organisatiegegevens;
3. vergaderstukken en verslagen
4. bestuursstukken;
5. stukken adviescollege;
6. convenanten;
7. jaarplannen en jaarverslagen;
8. Woo-verzoeken en de daarbij verstrekte informatie;
9. onderzoeken;
10. beschikkingen;[71] en
11. klachten

In het Meerjarenplan voor de digitale informatiehuishouding waterschappen[72] wordt een eerste nadere duiding en interpretatie aan de verschillende categorieën documenten gegeven. De eerste twee categorieën dient het bestuursorgaan altijd openbaar te maken. Voor de categorieën 3 t/m 11 gelden uitzonderingsgronden die mogelijk van toepassing zijn[73] en die net als onder de Wob in de

67 Beperking van de openbaarheid kan bijvoorbeeld ook voortvloeien uit de privacywetgeving (AVG), aanbestedingsrecht en op basis van auteursrechten.
68 Uitvoeringstoets Woo – IPO en UvW, 16 juli 2019, p. 11.
69 Uitvoeringstoets Woo – IPO en UvW, 16 juli 2019, p. 11.
Denk bijvoorbeeld aan: democratische controle en legitimiteit, het opheffen van informatieasymmetrie tussen overheid en burger, het versterken van de rechtspositie van de burger, als extra waarborg tegen overheidsmisbruik, als middel in de strijd tegen corruptie en de strijd tegen verspilling van publiek geld, het bevorderen van (burger)participatie; (nieuwe) waarde creëren en het creatief vermogen stimuleren.
70 Uitvoeringstoets Woo – IPO en UvW, 16 juli 2019, p. 12.
Net als bij de Wob mag eenieder informatie opvragen zonder dat een belang bij de informatie moet worden aangetoond. Bij de Wob had het bestuursorgaan vier weken de tijd voor een besluit en het kon het deze vervolgens met vier weken uitstellen. Bij de Woo moet het bestuursorgaan binnen vier weken een besluit nemen over het verzoek en het mag die beslissing twee weken uitstellen, maar alleen indien de omvang of de gecompliceerdheid van de informatie een verlenging rechtvaardigt.
71 Er gelden uitzonderingen.
72 Het meerjarenplan is onderdeel van de Wet open overheid. Aangezien deze wet nog niet het gehele wetgevingstraject heeft doorlopen is het meerjarenplan van de waterschappen nog niet openbaar. Het meerjarenplan is bij de Unie van Waterschappen op te vragen.
73 Uit artikel 5.1 Wijzigingswet Woo volgt dat als een absolute uitzonderingsgrond van toepassing is, dat dan (een deel van) het betreffende document niet openbaar gemaakt dient te worden. Als een relatieve uitzonderingsgrond van toepassing is, dan dient een belangenafweging plaats te vinden. Weegt het belang van openbaarmaking op tegen het belang dat door de uitzonderingsgrond wordt beschermd? Als dat niet het geval is dan zal (een deel van) het betreffende document niet openbaargemaakt mogen worden.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

absolute en de relatieve uitzonderingsgronden te categoriseren zijn.[74]

Zoals gezegd is de Woo primair gericht op het actief openbaar maken van 11 informatiecategorieën. Documenten die binnen deze 11 informatiecategorieën vallen moeten op het moment dat de wet volledig geïmplementeerd is binnen 14 dagen actief openbaar worden gemaakt. De waterschappen hebben een fasering aangebracht voor het actief openbaar maken van de verschillende categorieën van documenten. Deze fasering is in onderstaande tabel opgenomen en is gebaseerd op de resultaten van de uitvoeringstoets[75] voor de Woo die bij de waterschappen is uitgevoerd. Onderstaande fasering kan afhankelijk van de daadwerkelijke inwerkingtreding van de Woo nog wijzigen.

Gefaseerde actieve openbaarmaking Woo-categorieën		Heden	2021	2022	2023	2024	2025
1	Wet- & regelgeving	*					
2	Organisatiegegevens	*					
3	Vergaderstukken en verslagen		*				
4	Bestuursstukken			*			
5	Stukken adviescolleges			*			
6	Convenanten				*		
7	Jaarplannen- en verslagen		*				
8	Woo- verzoeken en de daarbij verstrekte informatie				*		
9	Onderzoeken				*		
10	Beschikkingen						*
11	Klachten				*		
	Actieve openbaar-making binnen 14 dagen						*

Naast het actief openbaar maken, bevat de Woo een duidelijke andere component; het op orde brengen van de informatiehuishouding en het duurzaam toegankelijk maken van digitale overheidsinformatie. Het tweede component sluit aan bij de Archiefwet 1995, waarin opgenomen is dat overheden verplicht zijn om de onder hen berustende bescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren.

Het meerjarenplan en de Woo-contactpersoon

De Woo introduceert een meerjarenplan[76] en bepaalt dat overheden met behulp van een meerjarenplan hun overheidsinformatiehuis-houding op orde brengen. Dit voorstel is door de waterschappen positief ontvangen en sluit aan op de Archiefwet 1995, waarin

74 Een belangrijke wijziging in de Woo is dat de uitzonderingsgrond 'bedrijfs- en fabricagegegevens', die onder de Wob nog een absolute uitzonderingsgrond was, in de Woo een relatieve uitzondering is geworden (art. 5.2, lid 2, sub f, Wijzigingswet Woo). Dit betekent dat er, als sprake is van deze uitzonderingsgrond, bij de openbaarmaking expliciet een belangenafweging gemaakt moet worden.

75 De uitvoeringstoets Woo die bij de waterschappen is uitgevoerd kan bij de Unie van Waterschappen worden opgevraagd.

76 Artikel 6 lid 2 Wijzigingswet Woo.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

opgenomen staat dat bestuursorganen maatregelen moeten nemen om digitale documenten duurzaam toegankelijk te maken. In het Meerjarenplan voor de digitale informatiehuishouding waterschappen dat reeds is opgesteld wordt omschreven op welke wijze waterschappen hun digitale overheidsinformatie duurzaam toegankelijk maken. In het plan zijn de stappen opgenomen die moeten leiden tot een verbetering van de wijze waarop digitale documenten vervaardigd, geordend, bewaard, vernietigd en ontsloten worden.[77] Het Meerjarenplan voor de digitale informatiehuishouding waterschappen is vooralsnog slechts op te vragen bij de Unie van Waterschappen.
Ook bepaalt de Woo dat er een adviescollege worden ingericht dat de uitvoering van het meerjarenplan zal monitoren en adviezen zal uitbrengen over noodzakelijke aanvullingen en uitwerkingen van het plan.[78] Zodra het doel van het meerjarenplan in de praktijk bereikt is, zal het adviescollege worden opgeheven.

Daarnaast introduceert de Woo de verplichting om één of meer Woo-contactpersonen per organisatie aan te wijzen.[79] Deze functionaris[80] informeert burgers over de beschikbaarheid van informatie.

De samenhang met de Archiefwet 1995

In artikel 3 van de Archiefwet 1995 wordt bepaald dat overheidsorganen verplicht zijn om de onder hen berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat[81] te brengen en te bewaren, alsook zorg te dragen voor de vernietiging van de daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden. Deze algemene zorgplicht uit de Archiefwet 1995 is overgenomen in de Woo.[82] In artikel 6.1 van de Woo wordt hier bovendien aan toegevoegd dat het bestuursorgaan maatregelen treft voor het duurzaam toegankelijk maken van digitale documenten.[83]

Inmiddels wordt er ook aan de modernisering van de Archiefwet gewerkt en zal de duurzame toegankelijkheid van (digitale) overheidsinformatie centraal blijven staan. In het volgende onderdeel van deze handreiking wordt nader ingegaan op het wetsvoorstel Archiefwet 2021.

PLOOI

PLOOI staat voor Platform Open overheidsinformatie en is een platform dat ervoor zorgt dat overheidsinformatie makkelijk(er) te vinden is voor iedereen. PLOOI biedt burgers en bedrijven één centrale vindplaats voor actief openbaar gemaakte overheidsinformatie. In samenhang én makkelijk doorzoekbaar. Ongeacht waar op het internet de informatie is gepubliceerd. Voor overheidsorganisaties is het een middel om overheidsinformatie op een gestandaardiseerde manier openbaar en vooral vindbaar te maken voor een breed publiek. Hoewel PLOOI organisaties ondersteunt in het kunnen voldoen aan de eisen van de Woo,[84] zijn overheden niet verplicht om van PLOOI gebruik te maken.

Gevolgen van de wet voor de waterschappen

Concreet betekent de komst van de Woo dat de waterschappen in kaart moeten brengen in hoeverre al aan de actieve openbaarmakingsplicht wordt voldaan, hoe de informatiehuishouding is georganiseerd en welke concrete maatregelen nodig zijn voor de implementatie van het Meerjarenplan voor de digitale informatiehuishouding waterschappen om zodoende de informatiehuishouding te verbeteren. In dat verband moet worden nagedacht over het ambitieniveau, de inrichting van de processen en het zorgen voor bewustwording van de betekenis van de Woo bij de medewerkers. De Woo is er namelijk op gericht om een omslag in het denken over overheidsinformatie te bewerkstelligen en heeft impact op iedereen binnen iedere organisatie. Tot slot moet er een Woo-contactpersoon worden aangesteld en moeten waterschappen de afweging maken om al dan niet op PLOOI aan te sluiten.

77 Artikel 6.2 lid 2 Wijzigingswet Woo.
78 Artikel 6.3 Wijzigingswet Woo.
79 Artikel 4.7 Wijzigingswet Woo.
80 Er mogen ook meerdere contactpersonen zijn die op meerdere plekken in de organisatie helpen om de burger van de gevraagde informatie te voorzien.
81 In de Archiefregeling worden deze begrippen nader uitgewerkt.
82 Artikel 2.4 lid 1 Wijzigingswet Woo
83 Uit de Memorie van Toelichting van de Wijzigingswet Woo volgt dat die zorgplicht ook betekent dat bestuursorganen de verplichting hebben om maatregelen te treffen. In artikel 6.1 van de Wijzigingswet Woo is dit voor wat betreft de duurzame toegankelijkheid van digitale documenten geëxpliciteerd

84 KOOP: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Plooi platform open overheidsinformatie', 1 oktober 2020.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Inwerkingtreding
De Woo is een initiatiefwet uit 2012. In januari 2019 is een gewijzigd voorstel onder de naam de Wijzigingswet Wet open overheid bij de Tweede Kamer ingediend. Naar verwachting vindt de parlementaire behandeling in de tweede helft van 2020 plaats. De inwerkingtreding van de Woo wordt niet eerder dan 1 januari 2022 verwacht.

Wet open overheid en de Memorie van Toelichting
BZK
Verwachte datum inwerkingtreding niet eerder dan 1 januari 2022

3.3 ARCHIEFWET 2021

De informatietechnologie (IT) en het internet zijn pijlers geworden onder zowel de interne bedrijfsvoering van de overheid als de publieke dienstverlening. Deze digitalisering gaat gelijk op met meer openbaarheid en toegang tot overheidsinformatie voor burgers en bedrijven. In die context is het cruciaal dat overheidsorganisaties hun informatie zorgvuldig beheren en duurzaam toegankelijk houden, zowel voor huidige als voor toekomstige generaties.[85] Inmiddels zijn de regels uit de Archiefwet 1995 niet altijd meer toe te passen of te begrijpen in de nieuwe context van digitaal informatiebeheer. In het digitale tijdperk is de situatie namelijk minder eenduidig en het archiveren van digitale informatie brengt tal van nieuwe uitdagingen met zich mee. Dat geldt ten eerste voor de duurzaamheid van digitale informatie. Digitale bestanden - de bits en bytes - kunnen beschadigd raken en de dragers waarop de bestanden zijn opgeslagen hebben een beperkte levensduur, waarbij naarmate de tijd verstrijkt ook de kans op dataverlies toeneemt. Bovendien kunnen de gebruikte dragers, software en bestandsformaten snel verouderen, waardoor de informatie die in die bestanden vervat is, ontoegankelijk wordt. Ten tweede is de hoeveelheid informatie die overheidsorganisaties onder zich hebben geëxplodeerd. Het is ten opzichte van enkele decennia geleden veel gemakkelijker geworden om informatie te produceren, te kopiëren, te verspreiden en opnieuw te gebruiken. Een extra uitdaging is dat 'archivering achteraf' in een digitale context vaak veel moeilijker is dan bij papier. Zonder tijdige maatregelen wordt digitale informatie, bijvoorbeeld door de veroudering van systemen, gemakkelijk ontoegankelijk en is deze ook moeilijk terug te vinden. Voor de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie is het daarom van belang dat vanaf het moment dat die informatie wordt gevormd, aandacht wordt besteed aan het beheer ervan. Dit wordt ook wel archivering *'by design'* genoemd.[86] Kortom: het digitale tijdperk heeft tot grote veranderingen geleid, niet alleen voor wat betreft de vorm en de hoeveelheid van informatie, maar vooral ook ten aanzien van de manier waarop overheidsorganisaties met informatie omgaan.[87] Om die reden wordt er door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hard gewerkt aan de modernisering van de Archiefwet.

Waar gaat de wet over?
De Archiefwet 2021 moderniseert de Archiefwet 1995. Het wetsvoorstel bevat naast inhoudelijke wijzigingen ook veel wijzigingen van meer technische en praktische aard. Met de Archiefwet 2021 worden de archiefregels in een modern jasje gestoken en op een moderne wijze in de wet gepresenteerd. Desalniettemin blijft de verbetering van de digitale informatiehuishouding vooral een kwestie van tijd, prioriteit en innovatie van technologie, kennis en methoden. Met de Archiefwet 2021 wordt voor die ontwikkeling een helder kader geboden. De wet voorziet daarbij traditioneel in twee richtingen. Vooruit, naar alle informatie die vandaag en morgen wordt gevormd door ons handelen, en terug, naar al wat we van ons handelen als overheid en samenleving voor wie na ons komen willen bewaren en toegankelijk maken.[88]

85 Memorie van Toelichting bij de Archiefwet 2021, p. 16.

86 Een nieuw element is de toevoeging dat overheidsorganen passende maatregelen moeten nemen om documenten in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren. Dit biedt ruimte voor een risicobenadering bij het voldoen aan het voorschrift van goede, geordende en toegankelijke staat. Overheidsorganisaties moeten passende, organisatorische en technische maatregelen treffen die proportioneel zijn in relatie tot de bewaarbelangen en de risico's van voortijdig verlies (dan wel het nalaten van het vernietigen van informatie).
87 Memorie van Toelichting bij de Archiefwet 2021, p. 16.
88 Ibid, p. 17.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

De Archiefwet geeft dus een algemeen kader voor het informatiebeheer van overheidsorganen met als belangrijkste doel dat overheidsinformatie behouden, vindbaar en toegankelijk blijft voor huidige en toekomstige generaties. De centrale verplichting op basis van de Archiefwet is dat de informatiehuishouding zich in een goede, geordende en toegankelijke staat bevindt. De centrale verplichting geldt voor alle documenten die een relatie hebben met de uitvoering van de taken van een overheidsorgaan. De volgende vier maatregelen uit de Archiefwet 2021 kunnen als de belangrijkste wijzigingen van de Archiefwet 1995 worden gezien:

- archiefvorming op basis van helderheid;[89]
- overbrengingstermijn;[90]
- openbaarheid;[91] en
- kennis.[92]

De selectielijst

Op basis van selectie wordt bepaald welke documenten blijvend worden bewaard en welke documenten na een bepaalde termijn zullen worden vernietigd. Deze keuze wordt vastgelegd in zogeheten selectielijsten, die nadat zij zijn vastgesteld in de Staatscourant worden gepubliceerd. In de Archiefwet 2021 wordt voorgesteld om de vaststelling van selectielijsten te vereenvoudigen. In het gewijzigde Archiefbesluit dat een nadere uitwerking van de regels uit de Archiefwet is, zal de toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure komen te vervallen. Het gevolg hiervan is dat conceptbesluiten niet langer (voor zienswijze) gedurende zes weken ter inzage hoeven te worden gelegd.

89 De wet gebruikt modernere taal en toelichtingen, zodat de wet beter te begrijpen is. Zo kunnen overheidsorganisaties beter aan de regels voldoen.

90 Overheidsinformatie die we voor altijd willen bewaren, wordt eerder naar een openbaar archief gebracht. Na 10 jaar in plaats van 20 jaar. Daar zorgen deskundigen dat de informatie voor iedereen leesbaar, bruikbaar en beschikbaar blijft. Archiefdiensten hebben experts en systemen om digitale bestanden eeuwig leesbaar en bruikbaar te houden. Door de informatie na 10 jaar naar een archiefdienst te sturen, is deze beter toegankelijk voor gebruikers. Ook is de meeste informatie bij archiefdiensten openbaar en voor iedereen in te zien. Sommige informatie kan nog wel een bepaalde tijd afgeschermd zijn of alleen onder voorwaarden in te zien (denk aan de bescherming van persoonsgegevens of staatsveiligheid).

91 In een openbaar archief zijn documenten in principe toegankelijk voor iedereen. Onder de nieuwe wet moeten overheidsorganisaties beperkingen van de openbaarheid duidelijker motiveren.

92 De wet verplicht overheden een archivaris aan te stellen met kennis van zaken, maar schrijft niet langer een specifiek diploma voor.

Openbaarheid en openbaarheidsbeperking

Na de overbrenging van documenten naar een archiefdienst, geldt dat het openbaarheidsregime van de Archiefwet daarop van toepassing is. Voor deze documenten geldt in principe niet langer het openbaarheidsregime van de Wet openbaarheid van bestuur (of eventueel een ander afwijkend regime), maar het openbaarheidsregime van de Archiefwet.

De Archiefwet stelt de openbaarheid van overgebrachte documenten voorop. Dit betekent in principe dat iedereen de overgebrachte documenten kan inzien of daar kopieën van kan maken. De Archiefwet biedt echter de mogelijkheid om de openbaarheid van documenten bij de overbrenging te beperken. Hoewel het openbaarheidsregime van de Archiefwet 2021 meer in lijn wordt gebracht met dat van de Wob, kunnen archiefbescheiden die onder een beperking naar het archief zijn overgebracht, alleen worden ingezien als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. De precieze voorwaarden die gelden voor inzage zijn gekoppeld aan het besluit waarbij de openbaarheid is beperkt en zijn mede afhankelijk van de toegepaste beperkingsgrond.

Gevolgen van de wet voor de waterschappen

Uit de uitvoeringstoets[93] die afgenomen is bij de waterschappen blijkt dat de Archiefwet 2021 geen grote veranderingen binnen de werkprocessen veroorzaakt. Dit komt omdat de belangrijkste wijziging in de wet, de verkorting van de overbrengingstermijn, geen grote veranderingen teweegbrengt in de uitvoeringspraktijk van waterschappen. Daarnaast zullen de gevolgen van de Archief 2021 zich pas over 10 jaar manifesteren. Dit komt omdat de wet niet met terugwerkende kracht inwerking treedt.

Wel zijn er een aantal randvoorwaarden waar de waterschappen bij de implementatie van deze wet rekening mee moeten houden. De transitie naar een digitale archiefsector moet worden voortgezet. Dat betekent het volgende:

- archiefvormers moeten papierloos werken;
- archiefdiensten moeten adequate e-depots tot hun beschikking hebben;

93 De uitvoeringstoets Archiefwet 2021 die bij de waterschappen is uitgevoerd kan bij de Unie van Waterschappen worden opgevraagd.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

- bij de implementatie van de wet moet rekening gehouden worden met 'archiving by design', bij de vorming van archiefbescheiden moet dus al gewerkt worden aan de archivering;[94] en
- waterschappen zijn verplicht om een archivaris aan te stellen.

Inwerkingtreding

De consultatie van de Archiefwet 2021 heeft eind 2019 plaatsgevonden. In 2020 wordt de Archiefwet op basis van de consultatie, op basis van het advies van de Raad van State en op basis van het advies van de Autoriteit Persoonsgegevens nog enigszins gewijzigd. De verwachting is dat de Archiefwet in 2021 in werking zal treden.

De themagroep Diwanet is de werkgroep van de waterschappen die zich houdt met de uitvoering van de Archiefwet 1995 en zich in zal gaan zetten voor de goede implementatie van de Archiefwet 2021. Diwanet is te benaderen om mee te kijken naar inhoudelijke vragen en opgekomen aandachtspunten die sector breed moeten worden opgepakt.

Archiefwet 2021 en de Memorie van Toelichting
OCW
Verwachte datum van inwerkingtreding is 2021
Futurelab van OCW

3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

Ook vanuit Europa is er regelgeving om de openbaarheid van informatie te bevorderen. De Europese richtlijn hergebruik van overheidsinformatie heeft als doel het bevorderen van het beschikbaar stellen van openbare overheidsinformatie zodat burgers en bedrijven deze informatie kunnen gebruiken voor allerhande creatieve en innovatieve toepassingen. De basis is dat openbare overheidsinformatie in aanmerking komt voor hergebruik. Daarbij kan het gaan om documenten, gegevens of datasets. Deze kunnen door derden worden hergebruikt in apps, visualisaties, analyses en combinaties met andere data. Hiermee kan een bijdrage worden geleverd aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en kan mogelijk economische meerwaarde worden gerealiseerd. De Europese richtlijn is sinds 18 juli 2015 omgezet naar de Nederlandse Wet hergebruik van overheidsinformatie (Who).[95]

Waar gaat de wet over?

Daar waar de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) toegang tot informatie als uitgangspunt heeft, zodat transparantie in de overheidssector en democratische controle op de macht kan worden bereikt, gaat het bij de Who om economische exploitatie van die informatie door private ondernemingen. De uitgangspunten van de Who zijn dus economisch en mededingingsrechtelijk van aard en verschillen daarmee fundamenteel van de uitgangspunten van de Wob. Ook komt de reikwijdte van de Who niet overeen met de reikwijdte van de Wob. De Who heeft een breder bereik dan de Wob. Om de verschillen beter tot uitdrukking te laten komen en om verwarring over de reikwijdte te voorkomen is er voor gekozen om het hergebruik van overheidsinformatie in een aparte wet te regelen.[96]

De Who heeft in 2015 de volgende belangrijke wijzigingen met zich meegebracht:[97]

- de reikwijdte wordt vergroot, de hergebruikregels zijn vanaf nu ook van toepassing op musea, bibliotheken (inclusief universiteitsbibliotheken) en archieven;
- de keuzevrijheid om hergebruik al dan niet toe te staan, vervalt. Een verzoek om hergebruik moet worden ingewilligd, tenzij sprake is van één van de limitatief omschreven uitzonderingen. De informatie moet openbaar zijn, er mogen geen intellectueel eigendomsrechten van derden op rusten en verstrekking van de

94 'Archiving by design' is randvoorwaardelijk voor goede uitvoering van de Archiefwet 2021. Hoewel deze ontwikkelingen geen rechtstreeks gevolg van de gewijzigde wet zijn, wordt het steeds belangrijker om hier actief op te sturen.

95 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Alles wat e wilt weten over de wet hergebruik van overheidsinformatie',<https://www.open-overheid.nl/blog/alles-wat-je-wil-weten-over-de-wet-hergebruik-van-overheidsinformatie/>, 1 oktober 2020.

96 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Handreiking Wet hergebruik van overheidsinformatie', p. 6.

97 Ibid, p. 6 en 7.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

informatie mag niet in strijd zijn met de bescherming van persoonsgegevens;
- voor het verstrekken van de informatie mag niet meer dan de marginale verstrekkingskosten worden gevraagd. Musea en bibliotheken en instellingen die afhankelijk zijn van inkomsten uit verstrekking mogen meer in rekening brengen; en
- alle documenten moeten zoveel mogelijk machineleesbaar en in open formaat beschikbaar worden gesteld.

Om de overheden te ondersteunen bij de implementatie van de Who en om de openbaarheid van informatie te bevorderen heeft het ministerie van BZK de Handleiding Wet hergebruik van overheidsinformatie uitgebracht. In deze handreiking wordt ingegaan op vragen over het verzoek om hergebruik, de bescherming van persoonsgegevens en het bewerken van gegevens, aansprakelijkheid en intellectuele eigendomsrechten. Daarnaast is er door VNG Realisatie specifiek voor gemeenten een handreiking opgesteld.

Heeft deze wet een toekomst?

In 2019 heeft de Europese Commissie een herziene versie van de Europese richtlijn voor hergebruik van overheidsinformatie vastgesteld. Het gaat om de Europese Open Data Richtlijn. De aanleiding voor de herziening is de snelle ontwikkeling van datagebruik en artificiële intelligentie. Met de komst van de Europese Open Data Richtlijn wordt de reikwijdte uitgebreid naar publieke informatie van overheidsbedrijven en naar onderzoeksdata. Daarnaast bevat de richtlijn bepalingen over het beschikbaar stellen van dynamische data, het gebruik van Application Program Interfaces (API's) en het vaststellen van een Europese lijst met high value datasets. In de richtlijn worden ook de mogelijkheden om meer dan marginale kosten in rekening te brengen beperkt en de regels over exclusieve overeenkomsten aangescherpt. Op verzoek van het ministerie van BZK heeft VNG Realisatie recent de gevolgen van deze nieuwe Europese richtlijn voor gemeenten op basis van een impactanalyse onderzocht.[98]

Wet hergebruik overheidsinformatie en de memorie van toelichting
Richtlijn open data en het hergebruik van overheidsinformatie, EU 2019/1024
BZK
In 2018 in werking getreden

98 Vereniging Nederlandse Gemeenten, 'Wet hergebruik van overheidsinformatie', 1 oktober 2020.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

4. PRIVACY

De digitale transformatie biedt ontelbare kansen. Naast het gemak en efficiëntie brengt deze ontwikkeling ook allerlei risico's en nieuwe verantwoordelijkheden met zich mee. Het is daarom van groot belang dat de risico's in kaart worden gebracht, nieuwe verantwoordelijkheden voortvarend worden opgepakt en processen worden ingericht om de bescherming van persoonsgegevens te borgen. Daarbij is het essentieel dat aan de privacywetgeving wordt voldaan. Dit hoofdstuk gaat daarom achtereenvolgens over de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Nederlandse Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming (UAVG) en de ePrivacy Verordening.

4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENS-BESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)

De digitale transformatie heeft het mogelijk gemaakt dat veel informatie via internet te vinden is. Denk bijvoorbeeld aan informatie over waar we zijn, met wie we praten, wat we kopen hoe gezond we zijn en wat onze politieke en seksuele voorkeur is. Veel van dit soort informatie wordt bewust of onbewust vastgelegd en dat brengt risico's met zich mee voor de persoonlijke vrijheid van burgers. Aangezien in een vrije democratische samenleving burgers er op moeten kunnen vertrouwen dat overheden (en bedrijven) zorgvuldig omgaan met hun persoonsgegevens, zullen de regels uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), die op 25 mei 2018 in werking is getreden, moeten worden nageleefd. De AVG is een Europese verordening die rechtstreekse werking heeft en binnen de Europese Unie van toepassing is. De AVG beschermt het recht op privacy, een voorwaarde om vrij te zijn in wie je bent en wat je doet, dat in verschillende verdragen en de Nederlandse Grondwet is vastgelegd. De bescherming van het recht op privacy wordt in de AVG aangeduid als de bescherming van persoonsgegevens en is een aanscherping van oudere wet- en regelgeving die het recht op privacy beschermen. De AVG legt zwaardere verplichtingen op aan overheden en bedrijven. Daarnaast krijgen burgers meer privacy rechten en krijgen toezicht-houders meer bevoegdheden. Naast de AVG is er ook nog de Uitvoeringswet AVG (UAVG). Dit is een Nederlandse wet die de ruimte binnen de AVG naar Nederlandse maatstaven invult.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Waar gaat de verordening over?

De AVG bepaalt met name onder welke omstandigheden persoonsgegevens verwerkt mogen worden. In de AVG zijn artikelen opgenomen die de rechten en plichten van verschillende partijen weergeven, die persoonsgegevens verwerken. In de overwegingen die aan de AVG zijn toegevoegd wordt een nadere duiding en uitleg aan die artikelen gegeven. De AVG kent een groot aantal artikelen die in een aantal hoofdstukken zijn onderverdeeld. De belangrijkste artikelen zijn terug te vinden in de volgende hoofdstukken:[99]

- Hoofdstuk 1: Algemene artikelen (art. 1-4);[100]
- Hoofdstuk 2: Beginselen (art. 5-11);[101]
- Hoofdstuk 3: Rechten van de betrokkenen (art. 12-23);[102]
- Hoofdstuk 4: Verwerkingsverantwoordelijke en verwerker (art. 24-43);[103]
- Hoofdstuk 5: doorgiften van persoonsgegevens aan derde landen of internationale organisaties (art.44-50);[104] en
- Hoofdstuk 9: Bepalingen i.v.m. specifieke situaties op het gebied van gegevensverwerking (art. 85-91).[105]

De belangrijkste zaken waar de Nederlandse UAVG een rol speelt zijn:

- het toepassingsbereik van de AVG;
- de rol, positie en bevoegdheid van de nationale toezichthouder (Autoriteit Persoonsgegevens);
- regelingen rondom het gebruik van bijzondere categorieën van persoonsgegevens;
- regelingen over (de uitzonderingen) op de rechten van de betrokkenen; en
- regelingen voor specifieke verwerkingssituaties (zoals in relatie tot de vrijheid van meningsuiting).

Om de hierboven genoemde regels uit de AVG en de UAVG eenvoudig(er) toe te lichten, zijn de regels onderverdeeld in drie groepen, te weten in (i) spelers, (ii) het speelveld en (iii) de spelregels.

(i) De spelers

Er zijn verschillende rollen te verdelen als het gaat om de verwerking van persoonsgegevens, zo kun je denken aan de betrokkene, de verwerkingsverantwoordelijke, de verwerker, de functionaris gegevensbescherming (FG) en de autoriteit persoonsgegevens (AP).
De betrokkene is degene op wie de persoonsgegevens betrekking hebben en de FG[106] - die waterschappen verplicht moeten aanstellen - houdt toezicht op de naleving van de AVG binnen de eigen organisatie. De AP is belast met het toezicht op de toepassing van de AVG in Nederland.

Wie verantwoordelijk is voor de verwerking van persoonsgegevens, wie de verwerker is en wanneer partijen samen verwerkingsverantwoordelijk zijn voor een bepaalde verwerking hangt af van de mate van zeggenschap. Een verwerkingsverantwoordelijke[107] is degene die het doel en de middelen van de verwerking vaststelt en de verwerker is degene die persoonsgegevens verwerkt ten behoeve van de verantwoordelijke. Een verwerker[108] staat buiten de organisatie van de verantwoordelijke en is niet onderworpen aan het gezag van die verantwoordelijke. Doet een verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens een beroep op een verwerker dan

99 Bart W. Schermer e.a. "Handleiding Algemene Verordening Gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene Verordening gegevensbescherming", Ministerie van Justitie en Veiligheid, januari 2018, p. 20-21.
100 De artikelen gaan over de algemene doelen en het toepassingsbereik (waar en wanneer is de Verordening van toepassing) en geeft de in de Verordening gebruikte definities.
101 De artikelen beschrijven de beginselen waar de verwerking van persoonsgegevens aan moet voldoen, somt de rechtvaardigingsgronden voor het verwerken van persoonsgegevens op en geeft de voorwaarden waaraan toestemming voor het verwerken van persoonsgegevens moet voldoen.
102 De artikelen beschrijven de rechten van de betrokkene (recht op informatie, toegang, rectificatie, verwijdering, overdraagbaarheid, bezwaar en beperking) en de mogelijke uitzonderingen en beperkingen daarop. Ook wordt de betrokkene het recht geboden om niet te worden onderworpen aan geautomatiseerde besluitvorming en profilering.
103 De artikelen stellen de eisen waaraan een behoorlijke verwerking van persoonsgegevens moet voldoen. Het gaat om zaken als het aanstellen van een functionaris voor gegevensbescherming, het verplicht registreren van alle verwerkingen en het beveiligen van persoonsgegevens. Ook wordt ingegaan op de verhouding tussen de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker. Ten slotte wordt aandacht besteed aan certificering en het gebruik van gedragscodes.
104 De artikelen beschrijven de voorwaarden waaronder het is toegestaan om gegevens buiten de Europese Unie te brengen.
105 Een aantal verwerkingen van persoonsgegevens wordt vanwege hun bijzondere aard geregeld in deze artikelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het gebruik van gegevens voor wetenschappelijk onderzoek, het gebruik van nationale identificatienummers en de verhouding tussen het gebruik van persoonsgegevens en de vrijheid van meningsuiting.
106 Andere taken van de FG zijn: het informeren en adviseren over AVG-verplichtingen, het adviseren over DPIA's, het onderhouden van contact en het samenwerken met de AP.
107 Artikel 4 lid 7 Algemene Verordening Gegevensbescherming.
108 Artikel 4 lid 8 Algemene Verordening Gegevensbescherming.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

moeten zij samen een verwerkersovereenkomst[109] afsluiten. Indien partijen gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijk zijn, worden afspraken over de verplichtingen van de AVG in een onderlinge regeling[110] vastgelegd.

(ii) Het speelveld

De AVG is van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens.[111] Persoonsgegevens zijn alle gegevens die betrekking hebben op een geïdentificeerde of identificeerbare (natuurlijk) persoon. Dat laatste betekent dat gegevens ook persoonsgegevens zijn als zonder veel (onevenredige) inspanning iemand op een indirecte wijze geïdentificeerd kan worden, zoals met een telefoonnummer. Onder het verwerken van persoonsgegevens wordt in wezen alles verstaan wat je met gegevens kunt doen. Denk aan het vastleggen, verzamelen, gebruiken of wissen van gegevens. Hoewel de AVG al snel van toepassing is, moet het wel gaan om een gehele of gedeeltelijke geautomatiseerde verwerking of om de handmatige verwerking van een bestand.[112]

Daarnaast is het voor de toepasselijkheid van de AVG van belang dat de verwerking van persoonsgegevens gericht is op personen die zich binnen de Europese Unie bevinden. In artikel 3 van de AVG staan hierover een aantal specifieke regels opgenomen:

- indien de persoonsgegevens worden verwerkt in het kader van een activiteit van een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker;
- bij het aanbieden van goederen of diensten in de Europese Unie; en
- bij de monitoring van gedrag van betrokkenen in de Europese Unie.

(iii) De spelregels

Het verwerken van persoonsgegevens is toegestaan mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. Zo is het ten eerste belangrijk dat de verwerking plaatsvindt op basis van één van de zes grondslagen die in de AVG zijn opgenomen. Deze grondslagen zijn:

- toestemming;
- overeenkomst;
- wettelijke plicht;
- vitaal belang;
- taak van algemeen belang; en
- gerechtvaardigd belang.[113]

Daarnaast moet de verwerking van de persoonsgegevens voldoen aan de beginselen zoals die in de AVG zijn opgenomen. Hierbij gaat het om de volgende beginselen:[114]

- rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie;
- doelbinding;[115]
- minimale gegevensverwerking;
- juistheid;
- opslag beperking; en
- integriteit en vertrouwelijkheid.

Daarnaast bepaalt de AVG dat wanneer persoonsgegevens worden verwerkt voor een ander doel dan waarvoor ze oorspronkelijk verzameld zijn, die verwerking alleen is toegestaan als het doel van die verdere verwerking verenigbaar is met het oorspronkelijke doel.[116]

Naast (gewone) persoonsgegevens, bestaan er ook categorieën van gegevens die als bijzonder worden aangemerkt. Hierbij gaat het over gegevens over de levensovertuiging of godsdienst, politieke gezindheid, het lidmaatschap van een vakbond, het ras of de etniciteit, het seksuele

109 Artikel 28 lid 3 Algemene Verordening Gegevensbescherming.
110 Artikel 26 lid 1 Algemene Verordening Gegevensbescherming.
111 Artikel 2 lid 1 Algemene Verordening Gegevensbescherming.
112 Artikel 4 lid 6 Algemene Verordening Gegevensbescherming. Een bestand is elk gestructureerd geheel van persoonsgegevens die volgens bepaalde criteria toegankelijk zijn, ongeacht of dit geheel gecentraliseerd of gedecentraliseerd is dan wel op functionele of geografische gronden is verspreid.
113 In beginsel mogen overheden niet gebruik maken van deze grondslag. Voor de uitzonderingen op dit verbod kan de privacy officer van het waterschap worden geraadpleegd.
114 Artikel 5 lid 1 Algemene Verordening Gegevensbescherming.
115 Artikel 5 lid 1 sub b Algemene Verordening Gegevensbescherming. Persoonsgegevens moeten voor een welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder worden verwerkt op een met die doeleinden onverenigbare wijze.
116 Artikel 6 lid 4 Algemene Verordening Gegevensbescherming.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

leven, de gezondheid, biometrische ID-gegevens of genetische gegevens.[117] Daarnaast zijn er nog strafrechtelijke gegevens[118] en het BSN.[119] De verwerking van deze gegevens is in principe verboden en is alleen toegestaan als de bijzondere regels uit de AVG, UAVG of bijzondere wetten dat toestaan.

Naast alle regels over wanneer persoonsgegevens verwerkt mogen worden, staan in de AVG een aantal rechten opgenomen waar betrokkenen zich op kunnen beroepen. Betrokkenen hebben onder andere het recht op inzage, op verbetering van de verwerkte gegevens, zij kunnen zich verzetten tegen de verwerking van hun persoonsgegevens, zij hebben het recht om vergeten te worden en zij hebben het recht op overdraagbaarheid van gegevens. Behalve dat betrokkenen aanspraak kunnen maken op hun rechten, worden de verwerkingsverantwoordelijken op basis van de AVG verplicht om personen van wie zij gegevens verwerken te informeren. Ook moet verwerkingsverantwoordelijken voldoen aan inzageverzoeken die door betrokkenen bij hen worden gedaan.[120]

Tot slot over de beveiliging van persoonsgegevens en de plicht om datalekken bij de AP en bij de betrokkenen te melden als het mis gaat met de verwerking van persoonsgegevens. De AVG bepaalt dat persoonsgegevens beveiligd moeten worden en dat daarvoor passende technische[121] en organisatorische[122] maatregelen getroffen moeten worden, die een op het risico afgestemd beschermingsniveau waarborgen. Het kan bijvoorbeeld om de volgende maatregelen gaan:

- pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
- het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen en diensten te garanderen;
- het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
- een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.[123]

Gaat het onverhoopt toch mis met de beveiliging van persoonsgegevens en heeft zich een inbreuk op de beveiliging van de persoonsgegeven voorgedaan, dan moet onder bepaalde omstandigheden binnen 72 uur een melding worden gedaan bij de AP en eventueel bij de betrokkene.

Melden van een datalek
Een melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens wordt gedaan, tenzij het niet waarschijnlijk is dat de inbreuk in verband met persoonsgegevens een risico inhoudt voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen.

Een melding bij een betrokkene wordt gedaan wanneer er waarschijnlijk sprake is een hoog risico voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen.

117 Artikel 9 Algemene Verordening Gegevensbescherming en artikelen 22 t/m 31 Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming.
118 Artikel 10 Algemene Verordening Gegevensbescherming en artikelen 32 en 33 Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming.
119 Artikel 87 Algemene Verordening Gegevensbescherming en artikel 46 Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming.
120 Artikelen 13 t/m 23 Algemene Verordening Gegevensbescherming en artikel 41 Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming.
121 Technische maatregelen zijn bijvoorbeeld het toepassen van encryptie, het opzetten van een firewall of het opslaan van gegevens in beveiligde omgevingen.
122 Bij organisatorische maatregelen kan gedacht worden aan het beperken van de toegang tot gegevens tot bepaalde medewerkers (autorisatiebeleid).
123 Bart W. Schermer e.a. "Handleiding Algemene Verordening Gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene Verordening gegevensbescherming", Ministerie van Justitie en Veiligheid, januari 2018, p. 62.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

VOORWAARDEN VOOR EEN RECHTMATIGE (VERDERE) VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS

i. BEGINSELEN

1. Rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie;
2. **Doelbinding (welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd;**
3. Minimale gegevensverwerking;
4. Juistheid;
5. Opslagbeperking; en
6. Integriteit en vertrouwelijkheid.

ii. GRONDSLAG

- Toestemming;
- De verwerking is noodzakelijk ter uitvoering van een overeenkomst;
- Nakoming van een wettelijke verplichting;
- Vrijwaring van een vitaal belang van de betrokkene;
- De goede vervulling van een publiekrechtelijke taak door een bestuursorgaan; of
- Behartiging van het gerechtvaardigd belang van de verantwoordelijke, tenzij fundamentele rechten zich daar tegen verzetten.

RECHTMATIGE VERWERKING

Het doel en de grondslag van de verwerking behoren samen te hangen. De grondslag is dan rechtmatig in het licht van het gestelde doel.

Bijzondere persoons-gegevens, strafrechtelijke gegevens en het BSN:
I.v.m. de privacygevoeligheid – enkele uitz. daargelaten – mogen deze gegevens niet worden verwerkt.

iii. RECHTMATIGE VERDERE VERWERKING

Verdere verwerking is iedere verwerking van persoonsgegevens voor een ander doel dan waarvoor de persoonsgegevens oorspronkelijk zijn verzameld. Voor verdere verwerking is uiteraard een zelfstandige **GRONDSLAG** nodig, maar daarnaast is verdere verwerking alleen toegestaan als het nieuwe doel verenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens aanvankelijk verzameld zijn. Bij de verenigbaarheid van de verschillende doelen wordt rekening gehouden met:

a. Ieder verband tussen de beide doeleinden;
b. Het kader waarin de persoonsgegevens zijn verzameld (verhouding tussen het waterschap en degene van wie je gegevens verwerkt);
c. De aard van de persoonsgegevens (bijzondere categorieën gegevens?);
d. De mogelijke gevolgen van de verdere verwerking voor de degene van wie je gegevens verwerkt; en
e. Passende maatregelen (zoals versleuteling of pseudonimisering).

iv. NOODZAKELIJKHEID

Houd rekening met de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en effectiviteit.

GEHEIMHOUDINGSPLICHT: bij toepasselijkheid van een geheimhoudingsplicht kunnen gegevens niet verder worden verwerkt.

N.B. Ongeacht het voorgaande mag verdere verwerking plaatsvinden, indien (i) de betrokkene toestemming heeft gegeven voor de verdere verwerking of indien (ii) verdere verwerking mogelijk is op basis van een Unierechtelijke- of een lidstaatrechtelijke bepaling.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Gevolgen van de verordening voor de waterschappen

Waterschappen verwerken persoonsgegevens van burgers, dit wordt vaak gedaan in verband met de vervulling van een publiekrechtelijke taak die aan het waterschap is opgedragen. Daarnaast verwerken waterschappen persoonsgegevens van de eigen medewerkers.
Voor deze verwerkingen is het waterschap[124] over het algemeen de verwerkingsverantwoordelijke. Dat betekent dat het waterschap de plichten op basis van de AVG moet naleven en dat het waterschap de goede naleving van die plichten ook moet kunnen aantonen.

Als verwerkingsverantwoordelijke is het waterschap verplicht passende en effectieve maatregelen te treffen om te zorgen dat het verwerken van persoonsgegevens in lijn met de AVG plaatsvindt. Bij het nemen van maatregelen moet rekening worden gehouden met de aard, de omvang, de context en het doel van de verwerking en de risico's die de verwerking voor de rechten en vrijheden van de betrokkene kan hebben. Oftewel, de maatregelen die genomen worden moeten in verhouding staan tot de verwerking. Dit betekent dat wanneer de verwerking een hoger risico voor de betrokkene met zich meebrengt, er meer en/of striktere maatregelen getroffen moeten worden ter bescherming van de persoonsgegevens en dat er ook een uitgebreidere verantwoordingsplicht geldt. [125]

Om concreet invulling te kunnen geven aan deze eis moeten de waterschappen tenminste de volgende maatregelen nemen:[126]

- een register van verwerkingsactiviteiten bijhouden ('de registerplicht');
- een functionaris voor gegevensbescherming (FG) aanstellen;
- het op schrift stellen van een passend gegevensbeschermingsbeleid;
- voorafgaand aan risicovolle verwerkingsactiviteiten wordt een gegevensbeschermingseffect-beoordeling (DPIA) uitgevoerd. De DPIA's worden gedocumenteerd;
- onder bepaalde omstandigheden wordt voorafgaand aan een nieuwe risicovolle verwerkingsactiviteit de AP geraadpleegd ('de voorafgaande raadpleging');
- bij het inrichten van verwerkingen wordt rekening te houden met het principe van privacy door ontwerp en standaardinstellingen ('privacy by design & default');
- passende beveiligingsmaatregelen treffen met het oog op de bescherming van persoonsgegevens;
- in het geval van een datalek wordt een melding bij de AP gedaan en onder bepaalde omstandigheden worden ook betrokkenen daarover geïnformeerd. Ook worden procedures voor de omgang met datalekken gedocumenteerd en er wordt een registratie van datalekken bijgehouden die zich hebben voorgedaan;
- afspraken maken met verwerkers (verwerkersovereenkomsten);
- documenteren van de passende waarborgen die worden gehanteerd bij de overdracht van gegevens buiten de Europese Unie ;
- informatievoorziening aan de betrokkenen op schrift stellen (bijvoorbeeld in de vorm van een privacy statement);
- wanneer de grondslag toestemming gehanteerd wordt moet de wijze waarop toestemming is gevraagd vastgelegd worden. Ook wordt het bewijs dat deze toestemming daadwerkelijk is gegeven gedocumenteerd;
- wanneer de grondslag 'gerechtvaardigd belang' gebruikt wordt, moet het gerechtvaardigde belang gedocumenteerd worden; en
- de processen en procedures ter waarborging van de rechten van de betrokkenen worden gedocumenteerd.

Om aan de AVG te voldoen, moeten de waterschappen de hierboven genoemde privacybeschermende maatregelen met enige regelmaat evalueren en indien nodig actualiseren. Een werkende Plan Do Check Act (PDCA) cyclus is daarvoor de beste borging, dit wordt ook wel continue borging genoemd. Om deze continue borging te realiseren hebben waterschappen afgesproken om naar volwassenheidsniveau 4 toe te werken.

124 Meer juridisch bezien is een bestuursorgaan binnen het waterschap de verwerkingsverantwoordelijke.
125 Bart W. Schermer e.a. "Handleiding Algemene Verordening Gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene Verordening gegevensbescherming", Ministerie van Justitie en Veiligheid, januari 2018, p. 50.
126 Ibid, p. 50-51.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

Implementatie

De AVG is op 25 mei 2018 in werking getreden en om de implementatie van de AVG goed te laten verlopen is er in 2017 een platform opgericht met privacy professionals die in gezamenlijkheid werken aan de bescherming van persoonsgegevens binnen de waterschappen. Dit platform heet het Contactpersonenoverleg Privacy Waterschappen (CPW) en is vanwege de doorlopende aandacht die de bescherming van persoonsgegevens vereist ondergebracht in het programma Informatieveiligheid en privacy van Het Waterschapshuis. Het CPW is te benaderen om mee te kijken naar inhoudelijke vragen en opgekomen aandachtspunten die sector breed moeten worden opgepakt. Daarnaast komen ook de FG's van de waterschappen geregeld bijeen in het Landelijke Overleg voor FG's van de waterschappen (LOFGW), dit om in gezamenlijkheid te werken aan gedegen toezicht op de sector.

- **Algemene Verordening Gegevensbescherming, EU 2016/679**
- **Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Memorie van Toelichting**
- **J&V**
- **Op 25 mei 2018 in werking getreden**
- **Handleiding Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming**

4.2 EPRIVACY VERORDENING

Naast de Algemene Verordening gegevensbescherming wordt er door de Europese Commissie gewerkt aan een ePrivacy Verordening die de ePrivacyrichtlijn (Richtlijn 2002/58/EG) moet gaan vervangen. Deze nieuwe verordening die nog in de maak is, stelt regels over het gebruik van e-mail, telemarketing, cookies en andere vormen van elektronische communicatie.

Waar gaat de verordening over?

Hoewel het nog even kan duren voordat duidelijk wordt wat de ePrivacy Verordening precies gaat inhouden, is het wel bekend dat met de ePrivacy Verordening de volgende doelen worden beoogd:

- de regels die gelden voor telecom-aanbieders uitbreiden naar Over The Top-dienstverleners zoals Skype en Whatsapp;
- de inhoud en metadata van elektronische communicatie (zoals locatiegegevens) beschermen;
- burgers meer mogelijkheden geven om controle uit te oefenen over het gebruik van data uit hun digitale communicatie, met name door hen hiervoor toestemming te vragen;
- de regels voor cookies[127] vereenvoudigen;
- de regels rondom spam aanscherpen; en
- het toezicht sterker en effectiever maken.

Verhouding met de Algemene Verordening Gegevensbescherming

De ePrivacy Verordening is het ontbrekende stukje in de puzzel van het Europese framework voor dataprotectie en vertrouwelijkheid van communicatie. De verordening is essentieel om het fundamentele recht op privacy in het digitale tijdperk te beschermen. Deze algemene regels, die in de Algemene Verordening gegevensbescherming zijn opgenomen, zijn niet voldoende om tot het juiste beschermingsniveau van supergevoelige gegevens te komen, zoals de inhoud van e-mails en Skypegesprekken. Het is dan ook de verwachting dat de ePrivacy Verordening als lex specialis[128] ten opzichte van de Algemene Verordening gegevensbescherming zal gaan gelden én voor wat betreft de reikwijdte van de ePrivacy Verordening juridische duidelijkheid zal gaan scheppen over de open normen uit de Algemene Verordening gegevensbescherming.

Gevolgen van de verordening voor de waterschappen

De ePrivacy Verordening raakt de waterschappen, bijvoorbeeld als het gaat om de inrichting van websites (en het gebruik van volgtechnieken)

127 Autoriteit Persoonsgegevens, 'Cookies', 1 oktober 2020.
128 Lex specialis is Latijn voor bijzondere wetgeving. Een lex specialis is een wet, die voorrang krijgt boven de algemene wetgeving (de lex generalis). In dit geval zal de ePrivacy Verordening vermoedelijk voorrang gaan krijgen op de AVG en de UAVG.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

en de verzending van nieuwsbrieven en andere online communicatie. Het is immers zeer goed mogelijk dat de ePrivacy Verordening een verbod op cookie-muren en een verplichting om privacy bij design toe te passen, zal introduceren.

Waterschappen kunnen nu al anticiperen op de ePrivacy Verordening, zodat zij zo min mogelijk hinder ervaren van de inwerkingtreding van deze lang verwachte verordening. Anticiperen kan onder andere door:

- het beoordelen van hoe de Algemene Verordening Gegevensbescherming op dit moment in de eigen organisatie bijdraagt aan de bescherming van digitale communicatie;
- de compliance van Algemene Verordening gegevensbescherming op orde te houden; en
- op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen.

Voor wat betreft het laatste actiepunt geldt dat het Europese Hof van Justitie op 1 oktober 2019 een arrest heeft gewezen, waaruit duidelijk wordt dat vooraf aangevinkte selectievakjes op cookie banners niet zijn toegestaan op grond van de Algemene Verordening gegevensbescherming. Ook publiceerde de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) op 10 december 2019[129] de uitkomsten van een verkennend onderzoek naar het gebruik van tracking cookies door webwinkels, gemeentelijke websites en mediasites.

ePrivacy Verordening
EU
Datum van inwerkingtreding is niet bekend

129 Autoriteit Persoonsgegevens, 'AP: veel websites vragen op onjuiste wijze toestemming voor plaatsen van tracking cookies', 1 oktober 2020.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

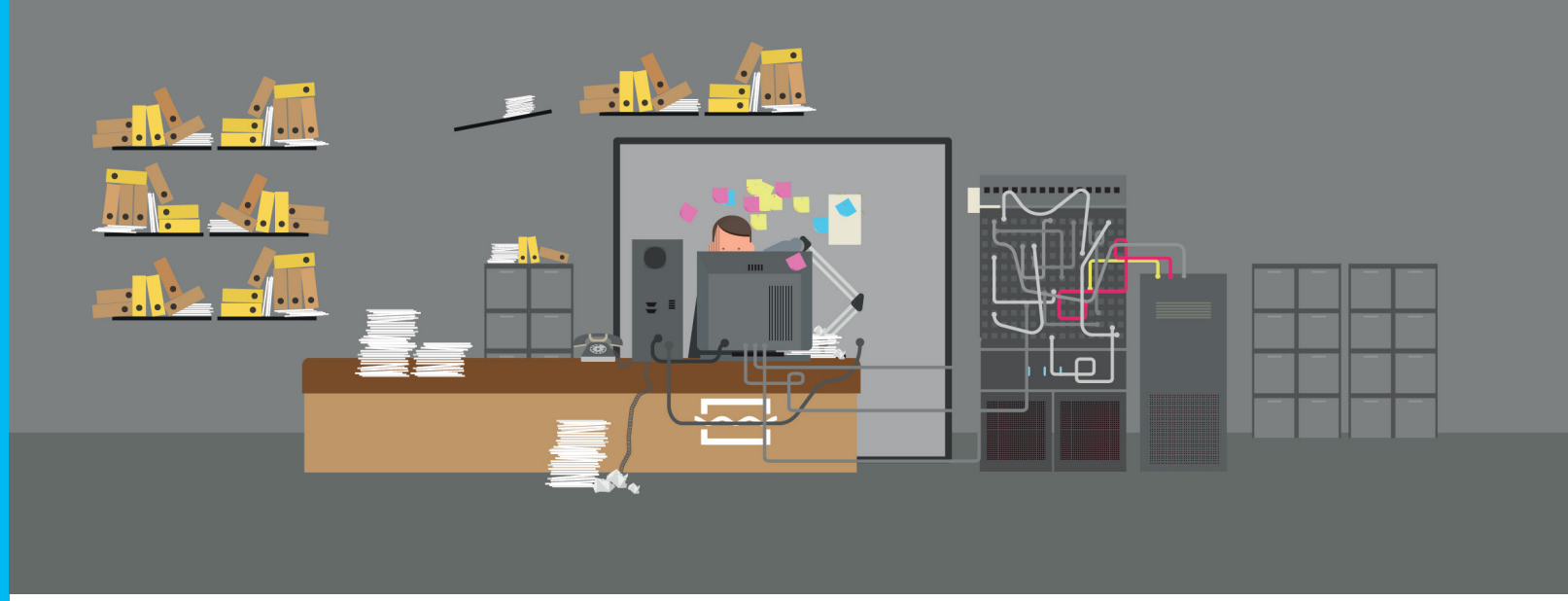

5. OVERIGE AFSPRAKEN

Naast wettelijke regels hebben de waterschappen zich ook gecommitteerd aan afspraken die (vooralsnog) niet in een wet zijn vastgelegd. Het ontbreken van een wettelijke plicht tot het uitvoeren van afspraken over bijvoorbeeld informatieveiligheid, architectuur of standaarden, maakt deze afspraken niet minder belangrijk. Om de digitale transformatie veilig en soepel te laten verlopen, zijn dergelijke afspraken juist van essentieel belang. Bovendien ziet het er naar uit dat bepaalde afspraken binnen afzienbare tijd in wet- en regelgeving, zoals de Wet digitale overheid, zullen worden verankerd. Hiermee wordt het grote belang van deze afspraken bevestigd.

5.1 INFORMATIEVEILIGHEID

Ondernemers, burgers en overheden werken veel digitaal en delen daarbij belangrijke gegevens. Met deze toenemende digitalisering neemt het belang van informatieveiligheid ook toe. Zo hebben digitale systemen ook hun kwetsbaarheden en nemen de dreigingen alsmaar toe. Het is daarom essentieel dat overheden zorgvuldig met gegevens omgaan en dat zij informatieveiligheid een onderdeel van de reguliere bedrijfsprocessen maken.[130]

Welke wet- en regelgeving is van toepassing?

De komende jaren worden er diverse maatregelen getroffen, zoals het implementeren van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Ook worden er bepaalde informatieveiligheidsstandaarden bij wet verplicht gesteld.

Cybersecuritywet

Op 9 november 2018 is de Cybersecuritywet in werking getreden. Deze wet, die officieel de Wet beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen (Wbni) heet, is de Nederlandse omzetting van de Europese Netwerk- en Informatiebeveiligingsrichtlijn en heeft als doel de digitale weerbaarheid van overheden binnen de Europese Unie te verbeteren. De Cybersecuritywet vervangt de oudere Wet gegevensverwerking en

130 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Informatieveiligheid', 1 oktober 2020.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

meldplicht cybersecurity en ziet vooral op de uitbreiding van de al voor vitale aanbieders bestaande meldplicht naar digitale dienstverleners. Daarnaast introduceert de Cybersecuritywet een zorgplicht die inhoudt dat passende organisatorische en technische maatregelen moeten worden getroffen door vitale aanbieders en digitale dienstverleners om beveiligingsrisico's te beheersen en de gevolgen van incidenten zo veel mogelijk te beperken.

Het Besluit beveiliging netwerk- en informatiesystemen, dat een verdere uitwerking van de Cybersecuritywet is, bepaalt dat de minister van Infrastructuur en Waterstaat bij besluit waterkeringen en onderdelen daarvan als andere vitale aanbieder kan aanwijzen. Tot op heden heeft de minister nog geen gebruik gemaakt van deze bevoegdheid.

Wet digitale overheid

Om de informatieveiligheid bij de overheid te verhogen wordt onderzocht of en hoe een meer algemeen informatieveiligheidsbeleid een plaats kan krijgen in de Wet digitale overheid. Voor de verdere ontwikkeling van de Wet digitale overheid (Wdo)- ook wel de tweede tranche genoemd – is door het ministerie van BZK een drietal onderzoeken uitgevoerd. Hoewel de tweede tranche nog moet worden vormgegeven is het denkbaar dat de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) via de Wdo van een wettelijke grondslag wordt voorzien.[131]

Baseline Informatiebeveiliging Overheid

Het basisprincipe is dat afzonderlijke overheidsorganisaties zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor hun informatieveiligheid. Een aantal maatregelen zijn gericht op het op orde brengen en houden van de informatieveiligheid van overheidsorganisaties en het bevorderen van overheidsbrede samenwerking. Een belangrijke maatregel is bijvoorbeeld de ontwikkeling van één basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen,[132] zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO vervangt het oudere kader van de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen (BIWA).

Het gebruik van één normenkader door alle overheden zorgt er voor dat de informatieveiligheid wordt versterkt doordat er betere afstemming binnen ketens van overheden en andere partijen plaatsvindt. Ook nemen de administratieve lasten af door uniforme beveiligingsnormen bij de overheid en zijn er minder onderhoudskosten. De BIO is in december 2018 vastgesteld en de waterschappen schakelen inmiddels op basis van het eigen implementatiepad over van de BIWA op de BIO.[133]

Veilige overheidswebsites

Om de beveiliging van overheidswebsites verder te bevorderen, werd de open informatieveiligheids-standaard HTTPS in 2019 verplicht. Deze standaard zorgt ervoor dat bezoekers kunnen controleren of ze met een echte overheidswebsite te maken hebben, en dat kwaadwillenden geen gegevens tussen bezoeker en website kunnen onderscheppen. Ook worden bezoekers dankzij deze standaard beschermd tegen spoofing. Dit is het vervalsen van kenmerken met als doel om tijdelijk een valse identiteit aan te nemen.[134]

De Wet computercriminaliteit III

Naast wet- en regelgeving voor overheden om hun informatieveiligheid naar een hoger plan te tillen, vinden er ook ontwikkelingen plaats binnen het strafrecht. Zo werd op 1 maart 2019 de Wet Computercriminaliteit III geïntroduceerd, waarmee politie en justitie beter in staat worden gesteld om computercriminaliteit te bestrijden.

Veilig mailverkeer

De rechtspraak heeft in afwachting van de verdere ontwikkeling op het gebied van digitaal procederen en communiceren, vanaf december 2019 het 'Veilig Mailen' geïntroduceerd. Dit betekent dat met alle

131 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Wet en regelgeving', 1 oktober 2020.
132 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Kaders voor informatieveiligheid', 1 oktober 2020.
133 Ibid.
134 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Veilige overheidswebsites', 1 oktober 2020.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

gerechten die de beschikking gaan krijgen over de toepassing ZIVVER, veilig gemaild kan gaan worden. De introductie van deze toepassing voorziet in de behoefte om snel en gemakkelijk documenten en berichten uit te wisselen en zorgt tegelijkertijd dat vertrouwelijke gegevens beschermd blijven tegen inzage door onbevoegden. Doordat de rechtspraak gebruik maakt van deze toepassing kan er efficiënt digitaal gecommuniceerd worden zonder dat procesrechtelijke wijzigingen nodig zijn. Oudere mogelijkheden, zoals schriftelijke correspondentie via de post, de fax, de bestaande portalen en systeemkoppelingen blijven vooralsnog gewoon bestaan. Hoewel de rechtspraak ondanks het mislukte KEI-project[135] stappen op het gebied van digitaal procederen en communiceren zet, blijft procederen op papier leidend en moeten de zaaksgebonden stukken alsnog per post worden aangeleverd of worden nagezonden.

Implementatie

Waterschappen werken al geruime tijd in gezamenlijkheid aan informatieveiligheid om de digitale weerbaarheid van de sector te vergroten. Het overleg Coördinatoren Informatieveiligheid Waterschappen (CIW) maakt onderdeel uit van het programma Informatieveiligheid en privacy van Het Waterschapshuis. Het CIW is te benaderen om mee te kijken naar inhoudelijke vragen en opgekomen aandachtspunten die sector breed moeten worden opgepakt.

- **Cybersecuritywet en de Memorie van Toelichting**
- **Besluit Cybersecurity en de Nota van Toelichting**
- **Baseline Informatiebeveiliging Overheid**
- **Wet computercriminaliteit III en de Memorie van Toelichting**
- **J&V + BZK**

5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR

Het Waterschaps Informatie & Logisch Model Architectuur (WILMA) is een dochter van de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA), het gemeenschappelijke architectuurkader van de Nederlandse overheden. NORA en WILMA bevatten kaders en afspraken voor het inrichten van de informatiehuishouding van de Nederlandse overheid en de waterschappen. Het realiseren van voorzieningen binnen deze kaders en het nakomen van de afspraken zorgt ervoor dat ze goed samenwerken met andere voorzieningen en dat optimaal hergebruik wordt gemaakt van bestaande oplossingen. Dit maakt goede samenwerking tussen waterschappen en met ketenpartners mogelijk. Daarnaast maakt WILMA het aansluiten op landelijke voorzieningen mogelijk.[136]

Werken met behulp van WILMA

De waterschappen willen beter en efficiënter samenwerken met elkaar en in de keten. Concrete kaders helpen bij het sturen van gemeenschappelijke ontwikkelingen, zoals de Omgevingswet. Architectuur en in dit geval de WILMA is een strategisch hulpmiddel bij het opzetten en het door ontwikkelen van de informatiehuishouding van het waterschap. Het gebruik maken van de WILMA biedt de volgende voordelen:

- de WILMA biedt overzicht van en inzicht in de informatiehuishouding, zodat de informatievoorziening en de dienstverlening efficiënter en effectiever kan verlopen. Het gevolg daarvan is dat er meer sturing kan worden gegeven aan de organisatie;
- de WILMA biedt een basis voor beleid, controle en benchmarking;
- de WILMA zorgt voor grip op verandering. Je kunt de WILMA beschouwen als een navigatiesysteem voor het waterschap;
- met behulp van de WILMA wordt de samenwerking tussen de waterschappen onderling en met andere organisaties gefaciliteerd. Door gebruik te maken van een gezamenlijk begrippenkader, een gezamenlijke taal en onderlinge afspraken

135 Het project Kwaliteit En Innovatie rechtelijke macht (KEI) zou in 2018 het digitaal procederen mogelijk moeten maken. Omdat na een besteding van meer dan 200 miljoen Euro het project nog steeds niet af was, werd het KEI-project beëindigd.

136 Unie van Waterschappen, 'baseline Basis op orde', augustus 2018, p.8.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

wordt de samenwerking gestroomlijnd en verbeterd;
- de WILMA biedt een uitgangspunt voor waterschappen om de eigen architectuur op te baseren;
- de WILMA biedt een toetsingskader voor volledigheid en kwaliteit (van de informatiehuishouding);
- de WILMA geeft zicht op de criteria voor investeringen; en
- de WILMA biedt een referentiekader voor Informatieplan- en applicatie ontwikkeling.

De samenhang tussen de WILMA en de baseline Basis op orde

De WILMA geeft dus inzicht in de samenhang van de organisatie en de manier waarop bedrijfsprocessen, applicaties-informatie en infrastructuur zijn georganiseerd. Daarnaast biedt de WILMA zicht op hoe deze zaken gerelateerd zijn aan de kerntaken van het waterschappen en de doelstellingen van de organisatie. Met behulp van de WILMA ontstaat dus een eenduidig kennismodel waarmee integraal door de business gestuurd kan worden. De WILMA is verbonden met de baseline Basis op orde en geeft per doelstelling een nadere uitwerking van de basisprincipes die in de baseline Basis op orde zijn gedefinieerd.[137] Er is een schematische weergave van de WILMA in relatie tot de baseline Basis op orde. Meer informatie over de WILMA staat op een website van Het Waterschapshuis.

5.3 STANDAARDEN

Een waterschap dat wil samenwerken met andere waterschappen en ketenpartners maakt niet alleen gebruik van de WILMA, maar ook van de overeengekomen standaarden. Door het gebruik van standaarden wordt de samenwerking en de gegevensuitwisseling tussen organisaties vereenvoudigd en bevorderd.

Het Forum Standaardisatie en open standaarden

Het Forum Standaardisatie adviseert de overheden over het gebruik van ICT-standaarden. Een standaard is een afspraak over informatie of een proces. Als computersystemen gegevens uitwisselen, dan moeten zij die afspraken of processen hanteren. Doen ze dat niet, dan kunnen er fouten ontstaan, kan het systeem worden misbruikt of wordt verkeerde data overgenomen.

Alle standaarden op de lijst van Forum Standaardisatie zijn 'open standaarden'. Standaarden zijn open wanneer:
- de benodigde documentatie laagdrempelig beschikbaar is;
- er geen hindernissen zijn op het terrein van intellectueel eigendomsrecht;
- er voldoende inspraakmogelijkheden zijn voor stakeholders tijdens (door)ontwikkeling van de standaard; en
- de onafhankelijkheid en duurzaamheid van de standaardisatieorganisatie verzekerd zijn.

Het gebruik van open standaarden betekent dat je meer keuzevrijheid hebt qua ICT-leverancier(s). Ook vermindert het gebruik van open standaarden de kosten en administratieve lasten.[138]

'Pas toe of leg uit'-beleid

Omdat sommige belangrijke standaarden te weinig worden gebruikt, wordt onze digitale samenleving kwetsbaar, inefficiënt of niet goed toegankelijk. Het 'Pas toe of leg uit'-beleid verplicht overheden om zich aan bepaalde standaarden te houden. Zo betekent 'pas toe' dat bij de aanschaf van IT (dienst of product) met een aanschafwaarde van €50.000 of meer beoordeeld moet worden of dat onder het toepassingsgebied van de 'pas toe-lijst' valt. Is dat het geval, dan moet de standaard worden toegepast. Afwijken van het gebruik van de voorgeschreven standaarden mag alleen als een dergelijke dienst of product in onvoldoende mate wordt aangeboden, onvoldoende veilig of zeker functioneert of om een andere reden die van bijzonder gewicht is. De afwijking en de reden daarvan moeten beschreven worden in de bedrijfsvoeringparagraaf van het jaarverslag. Dit is de betekenis van 'leg uit'.[139]

Bekijk alle informatie over de verplicht gestelde standaarden op de website van het Forum Standaardisatie.

137 Het Waterschapshuis, 'Werken met behulp van architectuur', 1 oktober 2020.

138 Forum Standaardisatie, 'Wat zijn open standaarden', 1 oktober 2020.
139 Forum Standaardisatie, 'Node', 1 oktober 2020.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK

De digitale transformatie is in volle gang en hoewel we de toekomst niet kunnen voorspellen, zal de omgeving om ons heen de komende jaren sterk veranderen. Waterschappen zullen zich daarom moeten ontwikkelen tot wendbare organisaties, die efficiënt en effectief in kunnen spelen op de veranderingen om hen heen.
In dit onderdeel van de handreiking wordt niet ingegaan op wetgeving of andere kaders voor de digitalisering, maar worden de effecten van de digitale transformatie op de rechtstaat - en daarmee ook de effecten op de waterschappen - besproken. Daarnaast komen innovatieve technologieën en de daarbij horende juridische aandachtspunten aan bod. Tot slot worden er aanbevelingen gedaan voor het samen innoveren en organiseren, waarbij als randvoorwaarde heeft te gelden dat er een permanente en stevige schakel tussen de primaire processen en ICT moet worden gecreëerd. Vanuit de verbindende schakel zal de komende jaren gekeken moeten worden naar wat er op de waterschappen afkomt. Alleen zo kan de digitale transformatie van de waterschappen slagen.

6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN

De ontwikkeling die de gedigitaliseerde samenleving doormaakt is niet alleen groot, maar ook het tempo waarin die ontwikkeling gebeurt is hoog. Allerlei nieuwe technieken hebben hun intrede gedaan, denk aan algoritme-gedreven technologieën zoals *Big Data*, *the Internet of Things* en *artificiële intelligentie* (AI).[140] Maar ook *blockchain*, *smart contracts* en andere toepassingen van betrouwbaar coderen zoals de elektronische handtekeningen krijgen steeds meer voet aan de grond.

Hoewel de digitale transformatie organisaties wendbaarder en daarmee effectiever maakt, kan de voortgaande digitalisering een grote impact hebben op grondrechten. Zo is de afgelopen tijd onder andere geconstateerd dat de toenemende automatisering en de digitale transformatie een steeds grotere impact krijgen op de Nederlandse rechtstatelijke verhoudingen. Zo publiceert het Rathenau

140 Artificiële Intelligentie & Recht, 'Ethiek & grondrechten', 1 oktober 2020.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Instituut[141] met grote regelmaat onderzoeken naar de digitale samenleving en ethiek en heeft ook de Afdeling Advisering van de Raad van State[142] met een ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtstatelijke verhoudingen aandacht gevraagd voor de nadelige gevolgen van de digitale transformatie. Een belangrijke vraag die in de onderzoeken en het ongevraagde advies naar voren komt is hoe we enerzijds optimaal gebruik kunnen maken van de kansen die de digitale transformatie biedt, terwijl we tegelijkertijd rekening blijven houden met ethische waarden en juridische grondslagen.[143] In dit onderdeel gaat het om de effecten van de digitalisering op de rechtsstatelijke verhoudingen. In onderdeel 6.2 van deze handreiking komen ethische kwesties rondom het gebruik van AI aan de orde.

Aandachtspunten voor waterschappen bij de inrichting van de i-overheid

De Afdeling Advisering van de Raad van State geeft in haar ongevraagde advies aan dat de burger niet de dupe mag worden van verdergaande digitalisering bij de overheid. Bij het digitaal communiceren door de overheid staat het gemak van het functioneren van de overheid voorop. Digitale communicatie en gegevensverwerking verlopen nog niet gecoördineerd. Overheidsorganen staan nog onvoldoende stil bij de gevolgen daarvan voor de verhouding tussen de overheid en de burger. In het advies komen onder andere de volgende drie knelpunten bij digitale overheidscommunicatie aan de orde.[144]

1. Burger in de knel

Digitalisering bij de overheid gaat in grote mate over het vertalen van wetgeving en beleid naar een beslisboom waar telkens voor de ene of juist de andere optie gekozen kan worden. Dit staat haaks op het feit dat bij wetgeven en besturen (waaronder het uitvoeren van wetten door waterschappen) rekening gehouden moet worden met verschillende feiten en omstandigheden en bovendien vereist een algoritme exacte nauwkeurigheid om te bepalen of situaties wel of niet onder een regel vallen. Dit heeft als gevolg dat de digitalisering met enige regelmaat tot situaties leidt waarbij burgers in de knel komen.[145] Zeker wanneer fouten en onjuistheden in de bestanden bij overheden zijn geslopen, is het vanwege de gegevensuitwisseling binnen ketens en netwerken van overheidsorganisaties nauwelijks nog mogelijk om de gevolgen daarvan terug te draaien. Deze gevolgen dreigen dan op de burger te worden afgewenteld.[146]

Het is belangrijk dat waterschappen zich realiseren dat digitalisering het functioneren van de overheid zelf verandert en dat daarbij de rechtsstatelijke positie van de burger en zijn rechtsbescherming[147] in het geding kunnen komen. Bij de inrichting van de processen, zeker als het daarbij om geautomatiseerde besluitvorming en geautomatiseerde dienstverlening gaat, moeten waterschappen alert zijn op de risico's voor burgers[148] en zullen zij deze risico's zoveel mogelijk moeten neutraliseren.

2. Geautomatiseerde besluitvorming

Besluitvorming op basis van algoritmen is erg efficiënt. Een computer kan gegevens nou eenmaal sneller en nauwkeuriger verwerken dan de mens. Overheidsorganisaties die grote aantallen besluiten moeten nemen voor soortgelijke situaties - zoals in het belastingdomein - kunnen zonder het gebruik van algoritmen het werk niet efficiënt uitvoeren. Besluitvorming die op basis van algoritmen plaatsvindt wordt ook wel geautomatiseerde besluitvorming genoemd. Hoewel de Algemene Verordening Gegevensbescherming nadere regels stelt aan dit soort besluitvorming, kleven er vanuit rechtstatelijk oogpunt twee bezwaren aan het gebruik van algoritmen bij besluitvorming. De Afdeling Advisering van de Raad van State omschrijft het als volgt:

141 Het Rathenau Instituut is een onafhankelijk instituut dat de publieke en politieke meningsvorming over de maatschappelijke aspecten van wetenschap en technologie stimuleert.
142 De Afdeling advisering van de Raad van State adviseert de regering en parlement over wetgeving en bestuur. Daarnaast kent de Raad van State ook een afdeling voor bestuursrechtspraak, dit is de hoogste algemene bestuursrechter van Nederland. Vanwege staatsrechtelijke overwegingen zijn deze afdeling binnen de Raad van State van elkaar gescheiden ingericht.
143 Artificiële Intelligentie & Recht, 'Ethiek & grondrechten', 1 oktober 2020.
144 Raad van State, 'Burger mag niet in de knel komen door digitaliserende overheid', 6 september 2018, 1 oktober 2020.
145 De nationale ombudsman heeft in een reeks van publicaties weergegevens hoe burgers op grote schaal in de knel zijn gekomen. Nationale ombudsman, 'Hoezo MijnOverheid?', 2017, 'Het verdwijnen van de blauwe envelop', 2016, 'Gevraagd: Maatwerk!', 2015.
146 Kamerstukken II 2017/18, 26643, nr. 557
Afdeling Advisering van de Raad van State, 'Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen' 31 augustus 2018, p. 6.
147 Ibid.
148 Ibid.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

- "Het eerste probleem ontstaat doordat algoritmen door middel van een programmeertaal worden omgezet in machinetaal voor computers. Het is voor niet-ICT-specialisten niet mogelijk te controleren of de omzetting van algoritmen in een programmeertaal foutloos en nauwkeurig is gegaan, laat staan of de omzetting naar machinetaal goed is verlopen. Daarbij maken algoritmen gebruik van - soms grote aantallen - gegevens, die ontleend kunnen zijn aan diverse andere bronnen. Burgers kunnen de behoefte voelen die gegevens te controleren, maar het kan zeer bewerkelijk zijn om alle gegevens beschikbaar te stellen, terwijl daarmee niet altijd een redelijk doel is gediend."
- "Het tweede probleem is dat regels in natuurlijke taal lang niet altijd een op een kunnen worden vertaald in een algoritme. Regels zijn per definitie abstract, bedoeld om op een verscheidenheid van situaties te worden toegepast. Zij zijn geschreven met een aantal standaard kenmerken voor ogen, maar ze moeten met onderscheidend vermogen worden toegepast in een veelheid aan situaties. Een regel moet eerst worden geïnterpreteerd voordat zij kan worden toegepast. Hoe dat het beste kan worden gedaan – welke interpretatiemethode moet worden toegepast en met welk resultaat - is niet vooraf en in het algemeen te zeggen. Dat hangt af van allerlei kennis van de regel - kennis die vaak alleen impliciet aanwezig is in de hoofden van juristen of van de maatschappelijke doelgroep van de regel - en kennis van de werkelijkheid. Algoritmen daarentegen zijn bedoeld om van toepassing te zijn in situaties met geprogrammeerde kenmerken; zij negeren alle verdere omstandigheden. Algoritmen kunnen geen rekening houden met impliciete kennis, met de noodzaak om de regel te interpreteren en met de noodzaak om alle omstandigheden van het geval mee te wegen. Zij worden geacht uitputtend te zijn. In de uitvoeringspraktijk is dat lang niet altijd mogelijk en verantwoord."[149]

De Afdeling Advisering van de Raad van State adviseert om de positie van burgers te verbeteren door telkens de balans te vinden tussen besluiten die niet geautomatiseerd tot stand behoren te komen, het motiveren van het gebruik van algoritmen en data van besluiten die wel geautomatiseerd (kunnen) worden genomen, het bieden van maatwerk en 'menselijke' heroverweging in de bezwaarfase van geautomatiseerd tot stand gekomen besluiten en het benutten van signalen uit individuele bezwaren en uit steekproeven die op meer algemene problemen duiden.[150]

Vernetwerking

Het is goed denkbaar dat de burger in toenemende mate geconfronteerd wordt met (i) besluitvorming waarvan niet meer na valt te gaan welke regels waarom zijn toegepast en met een (ii) informatienetwerk van de overheid waarin niet meer valt na te gaan of de besluiten op basis van de correcte gegevens zijn genomen, en waarbij de burger bovendien zelf moet aantonen dat er een fout is gemaakt. Het nadelige gevolg daarvan kan zijn dat de burger wordt geconfronteerd met besluiten die berusten op profilering en correlaties, waarbij een rechtsgeldige causaliteit ontbreekt.[151] Hoewel de vernetwerking die binnen de overheid plaatsvindt een efficiënte werkwijze is die binnen de digitale transformatie past, is de toepassing van vernetwerking niet zonder risico. Om gegevens te kunnen duiden is context nodig. Iets wat juristen ook wel de omstandigheden van het geval noemen. Deze context kunnen systemen niet meewegen, omdat het de menselijke factor mist. Een verkeerd gegeven dat in de keten wordt opgenomen gaat een eigen leven leiden, met als gevolg dat er verkeerde besluiten worden genomen die nauwelijks meer terug te draaien zijn.[152] Waterschappen moeten zich daarom bewust zijn van deze risico's en ervoor zorgen dat zij hier tijdig en adequaat op inspelen.[153]

149 Kamerstukken II 2017/18, 26643, nr. 557
Afdeling Advisering van de Raad van State, 'Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen' 31 augustus 2018, p. 7 en 8.

150 Ibid, p. 15.
151 Ibid, p. 13.
152 Artificiële Intelligentie & Recht, 'Ethiek & grondrechten', 1 oktober 2020.
153 Kamerstukken II 2017/18, 26643, nr. 557
Afdeling Advisering van de Raad van State, 'Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen' 31 augustus 2018, p. 13.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

3. Digitale dienstverlening

Bij de omslag naar een digitale overheid is het belangrijk dat waterschappen opnieuw doordenken wat wel en niet van de burger mag worden verwacht in het verkeer met de overheid. Bij veel overheidsregelingen wordt verondersteld dat de burger beschikt over een hoge mate van zelfredzaamheid. Uit verschillende onderzoeken is echter gebleken dat dit niet zomaar kan worden aangenomen. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, de Nationale Ombudsman en de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak hebben geconcludeerd dat lang niet alle burgers in alle omstandigheden werkelijk zelfredzaam zijn. Ook burgers met een goede opleiding en een goede maatschappelijke positie kunnen in situaties verzeild raken waarin hun redzaamheid ontoereikend is, bijvoorbeeld bij '*life events*' zoals echtscheiding of overlijden van dierbaren. Dat geldt ook voor ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf en zzp'ers, die meestal niet beschikken over professionele ondersteuning voor het onderhouden van contact met de overheid.[154] Bovendien blijkt uit het rapport '*Het verdwijnen van de blauwe envelop*' van de Nationale Ombudsman dat de groep burgers die niet zelfredzaam is, door de digitalisering wordt vergroot: mensen die wel in staat waren om zelf de brieven van de Belastingdienst te openen, te beoordelen en vervolgens eventueel hulp in te schakelen, zijn vaak niet in staat de digitale Berichtenbox van de overheid bij te houden.[155]

- **Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen van de Afdeling Advisering van de Raad van State**
- **Rapporten van het Rathenau Instituut**
- **Rapport het verdwijnen van de blauwe envelop van de Nationale Ombudsman**

6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN

Dankzij de opkomst van innovatieve technologieën digitaliseert de samenleving zich in rap tempo. Zo hebben analoge processen en analoge externe communicatie en dienstverlening inmiddels plaats-gemaakt voor een gedigitaliseerde variant. Ook wordt de verzamelde data door bedrijven, overheden en burgers inmiddels verrijkt, uitgewisseld en geanalyseerd. Hierdoor kunnen processen efficiënter worden ingericht en wordt er gewerkt aan optimalisatie van de huidige processen. Daarnaast wordt er door te experimenteren en te innoveren met nieuwe technologieën gewerkt aan datagedreven dienstverlening, datagedreven werken en nieuwe bedrijfsconcepten. Deze nieuwe technologieën zijn onder andere artificiële of kunstmatige intelligentie (AI), virtuele oplossingen zoals de '*Digital Twin*', het '*Internet of Things*' (IoT), '*Big Data*', '*blockchain*' en '*smart contracts*'.

Door gebruik te maken van nieuwe technologieën, rijzen nieuwe juridische vraagstukken. Het is van groot belang dat deze vragen (tijdig) geïdentificeerd worden en dat ze worden beantwoord. Om deze vragen te beantwoorden is het noodzakelijk dat juristen basiskennis hebben van de interne werking van geautomatiseerde complexe systemen, dat zij de toepassing daarvan begrijpen en dat ze samenwerken met andere disciplines. Daarnaast is het essentieel dat juristen en techneuten elkaar leren verstaan en begrijpen. Hierdoor ontstaat echte samenwerking tussen de verschillende disciplines en worden de juiste vragen gesteld, zodat op een effectieve manier aan innovaties kan worden gewerkt. In dit onderdeel wordt een aantal technieken toegelicht en wordt er nader ingegaan op zowel de juridische als de ethische vraagstukken die rijzen bij de toepassing van innovatieve technologie.

154 Kamerstukken II 2017/18, 26643, nr. 557
Afdeling Advisering van de Raad van State, 'Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen' 31 augustus 2018, p. 16.
155 Nationale ombudsman, 'Het verdwijnen van de blauwe envelop', 2016, p. 40.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

Artificial Intelligence

'Artificial intelligence' (AI), of in het Nederlands kunstmatige intelligentie, is een verzamelnaam voor technologieën die een bepaalde vorm van cognitie[156] bezitten en waarmee de makers van de technologie proberen om een deel van het menselijk brein na te bootsen. Gezichtsherkenningstechnologie, spraaktechnologie, vertaalsoftware en planning- en optimalisatiesoftware zijn voorbeelden van AI. Er zijn talloze technieken en vormen van AI die inmiddels op grote schaal worden ingezet en om een helder beeld te krijgen van de verschillende verschijningsvormen moet onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende niveaus van AI.[157]

De eenvoudigste verschijningsvorm van AI bevindt zich in het reactieve stadium. Deze technologie heeft een lerend vermogen ten aanzien van de data die in de technologie wordt gestopt en is om die reden vaak beperkt tot het uitvoeren van één bepaalde taak. Over andere input dan waarvoor de technologie is ingesteld kan het systeem niet oordelen. Een tweede verschijningsvorm van AI kan zich aan de hand van een variëteit aan ervaringen een beeld van de werkelijkheid vormen en op basis daarvan handelingen in de echte wereld verrichten. Na iedere ervaring wordt het beeld van de werkelijkheid bijgesteld en uiteindelijk geoptimaliseerd. Deze vorm van AI gaat dus zelfstandig een interactie met de omgeving aan. De zelfrijdende auto is een voorbeeld van deze vorm van AI.[158]

AI functioneert, omdat de mens deze technologieën hebben samengesteld en van kennis hebben voorzien. Op het moment dat de technologie zich zo ver ontwikkelt dat het complexe gedachten, zoals theorieën met een abstractieniveau of ingewikkelde strategieën gaat begrijpen, dan zal AI als gevolg daarvan een hoger niveau dan de menselijke intelligentie bereiken. Deze vorm van AI wordt ook wel aangeduid met *'singularity'*.[159]

156 Cognitie, ook wel het kenvermogen genoemd, is de mentale activiteit en het proces van kennisverwerving door waarneming en het verwerken van de opgedane informatie.
157 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Artificial Intelligence en machine learning', p. 3.
158 Ibid.
159 Ibid.

Machine learning

In de meeste gevallen maken AI technologieën gebruik van een vorm van *'machine learning'*. Dit is het onderdeel dat ervoor zorgt dat de technologie in zijn geheel in staat is om zich los van specifieke voorgeprogrammeerde beslisbomen te ontwikkelen. Hierdoor is de technologie in staat om op basis van de analyse van data zichzelf te ontwikkelen en beslissingen te nemen die niet door de mens zijn geprogrammeerd. Om dit te bewerkstelligen wordt er gebruik gemaakt van zelflerende algoritmes[160] die in staat zijn om zelfstandig patronen in datasets te vinden en te onderscheiden. Ook kunnen deze zelflerende algoritmes data op waarde schatten en voorspellende modellen ontwikkelen zonder de tussenkomst van menselijke besluitvorming. [161]

Algoritme

Een algoritme is een eindige reeks van instructies. Een algoritme wordt in moderne technologie gebruikt en zet instructies in programmeertaal om tot een stukje code, waarmee een probleem opgelost kan worden.

Algoritmes helpen de mens om sneller informatie te verwerken en om ingewikkelde keuzes te maken. Ook maken algoritmes slimme technologie zoals AI mogelijk.

Deep Learing

Een specifieke vorm van *'machine learning'* is *'deep learning'*. Net als alle andere vormen van *'machine learning'* heeft *'deep learning'* vooraf geprogrammeerde regels nodig om conclusies te trekken over de data die het algoritme analyseert. Echter, een algoritme dat gebruikmaakt van *'deep learning'* is in staat om zelf verbanden te leggen tussen de data die het analyseert en op basis daarvan conclusies te trekken. Hierdoor vertoont *'deep learning'* overeenkomsten met het menselijk brein. Het voordeel is dat *'deep learning'* meer dan andere vormen van

160 Voor de ontwikkeling van een zelflerend algoritme zijn drie methodes te onderscheiden. Dit zijn supervised learning, unsupervised learning en reinforcement learning.
161 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Artificial Intelligence en machine learning', p. 4.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

'machine learning' in staat is om verbanden te leggen tussen data die niet door de mens waren voorzien. Een belangrijk nadeel is dat vaak niet duidelijk is hoe *'deep learning'* tot zijn output komt. Dit fenomeen wordt ook wel de *'blackbox'* van een algoritme genoemd. Deze technologie is zo complex dat het niet meer uit te leggen is hoe beslissingen op basis van het algoritme tot stand zijn gekomen.[162] In een democratische rechtstaat is het echter van groot belang dat helder en transparant is hoe beslissingen tot stand zijn gekomen. Daarom heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State zich al in meerdere uitspraken uitgelaten over de transparantie van algoritmes die de overheid gebruikt heeft om ingewikkelde beslissingen te nemen.

'Blackbox'-jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State

Kwesties met algoritmen speelden bij de uitgifte van vergunningen aan agrarische bedrijven om stikstof uit te stoten. Een vergunning werd verleend als de uitstoot geen significante verslechtering betekende voor stikstofgevoelige natuurwaarden in zogeheten Natura 2000-gebieden. Gedeputeerde Staten gaven de vergunning uit; zij waren wettelijk verplicht daarbij gebruik te maken van een rekenprogramma AERIUS.[163]

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State stelde vast dat belanghebbenden geen inzicht hadden in de manier waarop AERIUS tot haar berekeningen kwam. Daardoor kon niet gecontroleerd worden op basis waarvan tot een bepaald besluit werd gekomen en of de zekerheid bestond dat het project de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet zou aantasten. De rechter was van oordeel dat de verantwoordelijke bewindspersonen verplicht waren om de gemaakte keuzes en de gebruikte gegevens en aannames volledig, tijdig en uit eigen beweging openbaar te maken op een passende wijze, zodat deze voor derden toegankelijk zouden zijn en reële rechtsbescherming mogelijk zou worden. Nu dat niet was gebeurd, was de bestreden vergunning naar het oordeel van de rechter onvoldoende gemotiveerd.[164]

In een recente uitspraak over de Blankenburgtunnel heeft de rechter de norm voor de verstrekking van achterliggende gegevens verder verfijnd. Ook deze uitspraak ging over AERIUS. De rechter maakte een onderscheid tussen standaardinvoergegevens (zoals kaarten en vaste rekenmodules) en maatwerkgegevens die het bestuursorgaan zelf moet invoeren (zoals verkeersintensiteit, mate van congestie en de geldende snelheidslimiet). Het bestuursorgaan moet de maatwerkgegevens - zowel gegevens op papier als elektronische gegevens - uit eigen beweging op papier of "anderszins waarneembaar" overleggen, zodat belanghebbenden de procedure kunnen benutten om de juistheid van de gebruikte gegevens inhoudelijk te kunnen betwisten. Het bestuursorgaan hoeft de standaardgegevens niet uit eigen beweging openbaar te maken, maar moet dat wel doen als belanghebbenden daarom vragen. Van belanghebbenden kan worden gevergd dat zij tijdig aangeven welke specifieke gegevens zij nodig hebben.[165] Met deze uitspraak heeft de rechter een balans gezocht tussen transparantie en onevenredig zware bestuurslasten.[166]

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State maakt dus onderscheid tussen *maatwerk* inputdata en *standaard* inputdata. Op basis van deze jurisprudentie moet de overheid maatwerk inputdata uit eigen beweging op papier of anderszins waarneembaar beschikbaar stellen. Dit is noodzakelijk zodat burgers de juistheid van de gebruikte gegevens, de gemaakte berekeningen en de daarop gebaseerde aannames, keuzes en beslissingen kunnen controleren, zo nodig inhoudelijk kunnen betwisten en kunnen

162 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Artificial Intelligence en machine learning', p. 4.
163 Kamerstukken II 2017/18, 26643, nr. 557
Afdeling Advisering van de Raad van State, 'Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen' 31 augustus 2018, p. 8.
164 ABRvS 17 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1259) en Kamerstukken II 2017/18, 26643, nr. 557
Afdeling Advisering van de Raad van State, 'Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen' 31 augustus 2018, p. 8 en 9.
165 ABRvS 18 juli 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2454 en Kamerstukken II 2017/18, 26643, nr. 557
Afdeling Advisering van de Raad van State, 'Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen' 31 augustus 2018, p. 8 en 9.
166 Ibid.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

bepalen of zij daartegen rechtsbescherming willen inroepen. De plicht om gegevens uit eigen beweging over te leggen geldt niet, althans niet zonder meer, voor de in een concreet geval gebruikte *standaard* inputdata. Die hoeven alleen te worden verstrekt als de burger daarom vraagt. Hierbij mag van de burger worden verwacht dat hij een verzoek om inzage tijdig doet en aangeeft welke specifieke gegevens hij wil hebben, zodat het bestuursorgaan zo gericht en duidelijk mogelijk inzage kan geven. Het zal immers niet eenvoudig zijn om dergelijke gegevens uit de AI (of een andere technologie) te destilleren, dan wel aan het papier toe te vertrouwen.[167]

Juridische aspecten van AI

Het gebruik van AI roept talloze juridische vragen op. Dit komt omdat de potentiele impact van AI gigantisch is. De juridische aspecten waar bij de ontwikkeling van AI in ieder geval rekening mee moet worden gehouden zijn als volgt:

- Aansprakelijkheid: Wie is aansprakelijk als eventuele fouten van het zelflerende algoritme tot schade leiden? Is dat de bezitter van het algoritme, de producent of degene die het gebruik van het algoritme mogelijk maakt?;
- Privacyrechtelijke aspecten, zoals de beginselen van gegevensverwerking, de privacyrollen op basis van de AVG, grondslagen en geautomatiseerde individuele besluitvorming;
- Bestuursrechtelijke aspecten, zoals het transparantiebeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel, het motiveringsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het gelijkheidsbeginsel;
- Intellectueel eigendomsrecht: biedt het huidige intellectuele eigendomsrecht voldoende bescherming?
- Aanbestedingsrecht en contractuele afspraken: het is essentieel dat de aanbestedingsprocedure en de privaatrechtelijke afspraken naadloos aansluiten op de te ontwikkelen of in gebruik te nemen technologie. De gemeente Amsterdam heeft daarom algemene voorwaarden op laten stellen die gericht zijn op de aanschaf en ontwikkeling van de AI;
- Overige juridische aspecten: transparantie, arbeidsrecht, productveiligheid, dienstverlening (zorgplicht en verantwoordelijkheid), mededingingsrecht, grondrechten, omgevingswet en fiscaliteit.

Om de juridische aspecten in het juiste perspectief te plaatsen valt het aan te raden om binnen een multidisciplinair team aan de slag te gaan met juridische vragen die verbonden zijn aan een innovatief project waarbij AI wordt ingezet. Het is immers een illusie dat juristen de juridische vragen in het juiste perspectief kunnen plaatsen, zonder dat zij écht begrijpen hoe de te ontwikkelen technologie werkt. Andersom is het ook zo dat techneuten juridische regels niet volledig en correct toe kunnen passen. Een multidisciplinair team, dat naast juristen moet worden aangevuld met waterschappers uit de business,[168] zou dan ook de volgende vragen grondig moeten bespreken:

- Wat is het systeem of het object?
  - Gaat het om hardware, software, diensten, data, opleidingen, onderhoud etc.
- Welke AI-functionaliteiten zijn 'in scope' en in welke context worden deze toegepast?
  - Wat is de impact van de techniek, wat is de context en welke mate van autonomie heeft het systeem.
  - Maak een risico-impact matrix waarin o.a. ethische en sociale aspecten aan de orde komen.
- Welke rollen zijn er te onderscheiden?
  - Traditionele rollen zoals de leverancier en de klant.
  - Nieuwe rollen zoals data, training, infrastructuur etc.
  - Wat is de invloed van nieuwe businessmodellen?
- Welke (set van) regels bepalen de verantwoordelijkheden van de diverse actoren?
  - Wet- en regelgeving en contracten.
  - Gedragscodes, beleidsdocumenten, technische normen, etc.
- Welke verantwoordelijkheden vloeien er uit voort?

167 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Artificial Intelligence en machine learning', p. 4.

168 Zie voor meer informatie over multidisciplinaire samenwerking in hoofdstuk 6.3 van deze handreiking.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

- Interpreteer de verschillende rollen (o.a. bestuurder, aansprakelijkheid)
- Besteed bijzondere aandacht aan aspecten als kwaliteitseisen (normenkader), meetmethoden, classificaties, verzekeringen, beschikbaarheid en kwaliteit van data, documentatie (transparantie), privacy en informatieveiligheid.

Ethische aspecten van AI

Achter ieder zelflerend algoritme zit een mens die het algoritme ontwikkelt. Het is de bouwer van het algoritme die de opdracht bepaalt en die het algoritme met data vult op basis waarvan het algoritme zelf verder leert. Hoewel AI daarmee wellicht objectief lijkt, zorgt de inmenging van de bouwer ervoor dat er van een bepaalde mate van subjectiviteit sprake is. Het algoritme omvat immers (onder andere) de voorkeuren van de bouwer.[169] Deze vooringenomenheid van het algoritme of in de AI wordt ook wel 'Bias' genoemd en kan ook afkomstig zijn uit de gebruikte datasets. Is de kwaliteit van het gebruikte leermateriaal (de datasets) vooringenomen, dan zal de uitkomst dat ook zijn. Dit wordt ook wel aangeduid met het bekende adagium '*garbage in garbage out*'. Om die reden is het dan ook essentieel dat de gebruikte datasets van uitstekende kwaliteit zijn.

Om te voorkomen dat de uitkomsten van het algoritme tot discriminatie leiden of om te voorkomen dat het algoritme ernstige fouten maakt die bijvoorbeeld leiden tot (milieu)schade of dat de wet wordt overtreden, is het belangrijk om naast de juridische regels ook rekening te houden met ethische kaders. Het toepassen van ethische kaders is niet eenvoudig, omdat het allereerst de vraag is welke morele principes gehanteerd moeten worden. Ethiek gaat bovendien over het juiste doen, maar wat het juiste is hangt af van de persoon en de context waarbinnen iets zich afspeelt. Daarnaast is het niet eenvoudig om ethische kaders en normen in een zelflerende algoritme te programmeren. De zelfrijdende auto die in een enorme hoeveelheid van potentiële situaties afwegingen moet maken illustreert dit probleem uitstekend: "Houd ik mij aan de juridische regel of is het in dit geval beter om daarvan af te wijken, bijvoorbeeld omdat een ongeluk kan worden voorkomen?"[170]

Om overheden en organisaties te helpen en om betrouwbare AI te bevorderen heeft de Europese Commissie door onafhankelijke deskundigen ethische richtsnoeren op laten stellen. Betrouwbare AI bestaat uit drie componenten waaraan gedurende de volledig levenscyclus van het systeem aan voldaan moet worden. Op basis van de ethische richtsnoeren moet AI:[171]

(i) wettig zijn, door te voldoen aan alle toepasselijke wet- en regelgeving;
(ii) ethisch zijn, door naleving van ethische beginselen en waarden te waarborgen; en
(iii) robuust zijn uit zowel technisch als sociaal oogpunt.

AI moet aan deze drie componenten voldoen, omdat AI ongewild schade aan kan richten, zelfs als de bedoelingen goed zijn. Iedere component is op zichzelf nodig, maar niet voldoende om betrouwbare AI te bewerkstelligen. Het is daarom de bedoeling dat de drie componenten naadloos op elkaar aansluiten.[172]

Ethiek als discipline helpt om een conflict, een probleem of een dilemma te benaderen, te doorgronden, verschillende oplossingen af te wegen en uitkomsten te analyseren aan de hand van menselijke en maatschappelijke waarden. Om die reden is het aan te bevelen om - alvorens er gestart wordt met het bouwen van een zelflerend algoritme - rekening te houden met de grondslagen van betrouwbare AI. Die grondslagen zijn terug te vinden in vier ethische beginselen die uit grondrechten voortvloeien. Deze ethische beginselen zijn: [173]

(i) respect voor de menselijke autonomie;
(ii) preventie van schade;

169 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Artificial Intelligence en machine learning', p. 5.

170 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Artificial Intelligence en machine learning', p. 5- 6.
171 Onafhankelijke deskundigengroep op hoog niveau inzake kunstmatige intelligentie, 'Ethische Richtsnoeren voor betrouwbare KI', Juni 2018, p. 6.
172 Ibid.
173 Ibid, p.10

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

(iii) rechtvaardigheid; en
(iv) verantwoording.

Het is belangrijk dat deze ethische beginselen van meet af aan worden erkend en dat de discussie over deze beginselen wordt gevoerd. Daarnaast zal tijdens de gehele levenscyclus van zelflerende algoritmes rekening gehouden moeten worden met de volgende belangrijke vereisten:[174]

- menselijke controle en toezicht;
- technische robuustheid en veiligheid;
- privacy en *'datagovernance'*;
- transparantie;
- diversiteit, non-discriminatie en rechtvaardigheid;
- maatschappelijke en milieuwelzijn; en
- aansprakelijkheid.

Deze vereisten moeten continue behandeld en geëvalueerd worden. Dit kan zowel met behulp van technische, als niet-technische methoden. Tot slot moet het zelflerende algoritme gecontroleerd worden en in lijn worden gebracht met de specifieke omgeving waarin het algoritme functioneert.[175]

Om overheden en bedrijven te ondersteunen bij de bouw van betrouwbare zelflerende algoritmes, zijn er meerdere AI Impact Assessment (AIIA) en richtsnoeren beschikbaar. Op basis van een AIIA kan een organisatie zelf het ethische kader bepalen en daarover verantwoording afleggen op het gebied van betrouwbaarheid, veiligheid en transparantie. Een bekende tool die door veel overheden wordt gebruikt is het DEDA-model van de Utrecht Data school. DEDA helpt data-analisten, projectmanagers en beleidmakers om ethische problemen in dataprojecten, datamanagement en databeleid te herkennen. Daarnaast wordt er in opdracht van het ministerie van BZK door juristen en datawetenschappers gewerkt aan een richtlijn voor de ontwikkeling en toepassing van eerlijke algoritmen. Hoewel er aan dat soort richtlijnen geen gebrek is, zijn de bestaande codes en standaarden vaak erg algemeen. Zo wordt vaak in de code meegegeven dat een algoritme transparant moet zijn en gebaseerd moet zijn op een niet-vooringenomen dataset. In de praktijk is echter behoefte aan concrete handvatten die stap voor stap helpen bij de vertaalslag van de ethisch-juridische principes naar de praktijk.

Tot slot participeert de Unie van Waterschappen namens de waterschappen in een het consortium voor publieke controle op algoritmes. De verwachting is dat het consortium in 2021 een praktische toolbox op zal leveren die de waterschappen kan ondersteunen om grip op algoritmes te krijgen en te behouden. De Toolbox Ethisch Verantwoorde Innovatie van het ministerie van BZK is wel al beschikbaar.

- **White Paper Juridische aspecten van Artificial Intelligence en machine learning Van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn**
- **Ethische richtsnoeren voor betrouwbare KI**
- **AI impact assessment en begeleidingsethiek van het Platform voor de InformatieSamenleving**

Big Data

De hoeveelheid data die wordt opgeslagen groeit exponentieel. Dit komt doordat consumenten, bedrijven en overheden steeds meer data produceren en opslaan en omdat de apparaten en/of platformen die gebruikt worden steeds meer data verzamelen, opslaan en uitwisselen. Deze enorme berg van digitale gegevens die we gezamenlijk produceren noemen we *'Big Data'*. Hoewel er geen vaste definitie van *'Big Data'* bestaat, wordt het fenomeen veelal omschreven met behulp van de drie V's. De eerste V staat voor *'Volume'*, het gebruik van grote hoeveelheden data. De tweede V staat voor *'Variety'*, het gebruik van verschillende databronnen die in verschillende structuren of zelfs ongestructureerd (zoals beeld en geluid of grote tekstbestanden) zijn opgeslagen. Bij de derde gaat V om *'Velocity'*, de snelheid waarmee continu en soms realtime, gegevensstromen worden geanalyseerd.[176]

174 Ibid.
175 Onafhankelijke deskundigengroep op hoog niveau inzake kunstmatige intelligentie, 'Ethische Richtsnoeren voor betrouwbare KI', Juni 2018, p. 6.
176 WRR, *'Big Data in een vrije en veilige samenleving'*, rapport nr. 95, 2016, p. 33.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Behalve dat er geen eenduidige definitie van '*Big Data*' is, bestaat er ook geen duidelijke scheidslijn om te bepalen wat wel en wat niet onder '*Big Data*' valt. In onderstaande tabel wordt met een aantal kenmerken nader inzicht gegeven in wat '*Big Data*' is.

Kenmerken van *'Big Data'*[177]	
Data	• Omvang van de data: het gaat om grote hoeveelheden gegevens. • Structuur van de data: het kan gaan om gestructureerde of ongestructureerde gegevens of een combinatie van beide. • Variëteit van de data: het gaat om de combinatie van verschillende databronnen.
Analyse	• Methode van analyse: de analyse is *data-gedreven*, er wordt dus gezocht naar patronen in de data zonder vooraf opgestelde hypothesen. • Oriëntatie van de analyse: hoewel *'Big Data'*-analyses ook inzicht kunnen geven in het verleden (*retro spectieve analyses*), zijn het met name de analyses van het heden (*realtimeanalyses /nowcasting*) en de toekomst (*predictive analyses / forecasting*) die de aandacht trekken.
Gebruik	• Ontschotting van domeinen: data uit het ene domein worden gebruikt voor beslissingen in het andere domein. • *Actionable knowledge:* conclusies op geaggregeerd niveau kunnen worden toegepast voor beslissingen op groeps- of individueel niveau (persoon of object).

Een bekend voordeel dat het gebruik van *'Big Data'* oplevert, is het inzicht dat commerciële bedrijven ermee kunnen krijgen in het (koop) gedrag van hun klanten. Maar ook voor individuele burgers brengt *'Big Data'* voordelen met zich mee, denk bijvoorbeeld aan zorg of onderwijs op maat. *'Big Data'* maakt het niet alleen mogelijk, *'Big Data'* maakt het je makkelijk! Overigens maken overheden ook gebruik van *'Big Data'*. Dit doen zij bijvoorbeeld om beleid te maken of om risico's in te schatten. Om zicht te krijgen op de mogelijkheden en de gevolgen van het gebruik van *'Big Data'* door overheden heeft de wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid in 2016 een uitgebreid rapport geschreven over *'Big Data'* in een vrije en veilige samenleving.

Het gebruik van *'Big Data'* heeft impact op de privacy van personen over wie de data gaat. *'Big Data'* wordt samengesteld uit verschillende bronnen en is vaak afkomstig van verschillende (data) leveranciers. Dit heeft tot gevolg dat de interpretatie van data buiten de oorspronkelijke context plaats zal vinden, waardoor er een risico ontstaat dat op basis van de data verkeerde conclusies worden getrokken. Bovendien wordt *'Big Data'* vaak in combinatie met algoritmes gebruikt, waardoor zaken automatisch op persoonlijke voorkeuren wordt afgestemd. Eén van de negatieve gevolgen is dat individuen minder snel informatie tegenkomen met een andere boodschap of mening dan dat het algoritme automatisch voorbij laat komen, waardoor mensen in een filterbubbel terecht komen.[178]

'Data Science'
'Big Data' wordt vaak toegepast binnen het vakgebied van *'Data Science'*. Dit vakgebied is er op gericht om inzichten uit data te verkrijgen en is een combinatie van wiskunde en statistiek, *'Computer Science'* en business kennis. De Data scientist maakt gebruik van programmeervaardigheden, statistische kennis, en sector- en organisatiekennis en op basis daarvan worden verbanden gelegd en waardevolle inzichten gedestilleerd.

Rapport Big Data in een vrije en veilige samenleving

Internet of Things
Het '*Internet of Things*' (IoT), of het internet der dingen, gaat over apparaten of producten die verbonden zijn met het internet. Het is een netwerk van apparaten en sensoren die een connectie hebben met het internet. Deze '*dingen*' versturen gegevens en ontvangen gegevens zonder menselijke tussenkomst. Dingen die verbonden zijn met internet zijn bijvoorbeeld smartphones, sensoren, auto's, televisies, koelkasten, horloges, slimme speakers, slimme tandenborstels, printers, beveiligingscamera's, verlichting en een thermostaat. Het '*Internet of Things*' maakt de omgeving slimmer en meetbaarder en veel producten en apparaten die verbonden zijn met het internet worden slim of *'smart'* genoemd. In principe kunnen alle fysieke objecten verbonden worden met het internet. In ons eigen huis vinden

177 WRR, *'Big Data in een vrije en veilige samenleving'*, rapport nr. 95, 2016, p. 35.

178 Mediawijsheid, 'Big Data', 1 oktober 2020.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

we al veel slimme apparaten, maar buitens huis wordt het '*Internet of Things*' ook op grote schaal ingezet om productieprocessen te verbeteren en om oplossingen te bieden in het kader van klimaat-adaptatie, criminaliteit, de gezondheidszorg en het onderwijs. In veel gevallen maken de '*dingen*' die aan het internet verbonden zijn gebruik van '*Big Data*'.[179]

In sommige gevallen wordt het '*Internet of Things*' gebruikt om openbare diensten zo efficiënt en prettig mogelijk te organiseren. Dit wordt ook wel '*smart cities*' of slimme steden genoemd. Door slim gebruik te maken van het '*Internet of Things*' en (big) data uit sensoren over o.a. infrastructuur, afval en toezicht, kunnen steden efficiënter en duurzamer ingericht worden. Ook binnen de waterschapsector zijn er op dit gebied kansen, zoals bij de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) en het belastingdomein.

Het '*Internet of Things*' maakt het leven gemakkelijker en efficiënter. Toch zijn er ook risico's verbonden aan het gebruik van het '*Internet of Things*'. Net als bij '*Big Data*', komt privacy door het gebruik van het *'Internet of Things'* onder druk te staan. De slimme apparaten verzamelen allerlei gegevens over de omgeving en die gegevens zeggen veel over de personen die van die apparaten gebruik maken of er bij in de buurt komen. Wordt gebruik gemaakt van het '*Internet of Things*', dan is het van belang dat men zich ervan bewust is welke gegevens worden opgeslagen en waar die gegevens terecht kunnen komen. Zo is het bijvoorbeeld geen uitzondering meer dat fabrikanten de verzamelde gegevens doorverkopen aan andere partijen. Daarnaast is de informatieveiligheid van de slimme apparaten lang niet altijd op orde. Dat zorgt ervoor dat de persoonlijke leefomgeving van de gebruikers van slimme apparaten gevoelig wordt voor online inbraken. Tot slot, het '*Internet of Things*' zorgt er ook voor dat we als individuen en als maatschappij steeds afhankelijker worden van technologie. Vanwege die afhankelijkheid worden we kwetsbaar voor storingen en hackaanvallen die de systemen onbereikbaar maken.[180]

179 Van Big Data is sprake wanneer er gewerkt wordt met een of meer datasets die te groot zijn om met een regulier databasemanagementsysteem te onderhouden.
180 Mediawijsheid, 'Internet of Things', 1 oktober 2020.

Reality oplossingen

Er zijn verschillende manieren om de realiteit te simuleren, zoals met toepassingen als *'Virtual Reality'* (VR), *'Augmented Reality'* (AR) en *'Mixed Reality'* (MR). Bij VR gaat het om een virtuele onderdompelingservaring die de fysieke wereld uitsluit. Je ziet dus niets meer van de echte wereld om je heen. Een voorbeeld van VR is de VR-bril die je naar de virtuele wereld brengt. AR voegt digitale elementen toe aan een live weergave door de camera van een apparaat te gebruiken. De echte wereld blijft bij AR zichtbaar en de echte omgeving wordt vermengd met digitale hologrammen. Een voorbeeld van AR is de AR-bril met *'hololens'*. De *'hololens'* werkt draadloos en zonder computer. Ook zijn de hologrammen vaak met handbewegingen te besturen. Bij MR worden de elementen van VR en AR met elkaar gecombineerd. De echte wereld en de digitale objecten werken op elkaar in. Op dit moment is de HoloLens van Microsoft het meest bekende voorbeeld van MR.

Digital Twin

De voornoemde reality-oplossingen zijn al enige tijd in ontwikkeling en met de *'Digital Twin'*, of de digitale tweeling, wordt de volgende stap gezet. De *'Digital Twin'* is kort gezegd een virtuele kopie van de werkelijkheid, die gelijk is aan een fysiek product, mens, dier of (eco) systeem en die ingezet kan worden om allerlei verschillende assets te verbeteren. De *'Digital Twin'* technologie heeft de belofte in zich om de efficiëntie van organisaties sterk te verbeteren, om organisaties dichter bij hun klanten of burgers te brengen en het kan leiden tot betere prestaties van de organisaties.

Een digitale tweeling is een werkend, virtueel model van een heel product, proces of dienst dat zeer nauwkeurig is, zowel in de weergave van een systeem als in de omgeving waarin het systeem werkt. De wereld waarin een digitale tweeling is geconstrueerd, bevat regels en principes die op de tweeling zelf worden toegepast, net zoals een systeem in de echte wereld onderhevig is aan natuurlijke wetten en principes. Zwaartekracht, wrijving, temperatuur en licht zijn bijvoorbeeld fundamentele onderdelen van de virtuele wereld van een digitale tweeling. Dit betekent dat de manier waarop een digitale

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

tweeling zich in zijn virtuele wereld gedraagt, het dichtst in de buurt komt van een gelijkwaardig systeem in de echte wereld dat de technologie op dit moment kan produceren.[181]
Een digitale tweeling functioneert als een communicatiemiddel dat professionals uit verschillende disciplines helpt bij het bereiken van een gemeenschappelijk begrip van elkaars werelden. Het doorbreekt de beruchte barrières tussen verschillende vakgebieden en een digitale tweeling helpt ontwikkelaars ook om hun werk grondiger te analyseren en problemen te zien voordat ze zich voordoen.[182]

Blockchain

Kort gezegd is een blockchain een digitaal grootboek. Grootboeken liggen ten grondslag aan veel van de infrastructuur waarop we dagelijks vertrouwen en zijn niets anders dan lijsten waarin alle gegevens-mutaties onder elkaar worden bijgehouden. Veel van de diensten en software die we gebruiken steunen op databases die functioneren als grootboeken. Denk bijvoorbeeld aan een bank die het geld virtueel bijhoudt in databases of grootboeken waarin alle balansen en transacties worden bijgehouden. Een voorbeeld bij de overheid zijn de basisregistraties, waarin lijsten met gegevensmutaties onder elkaar worden bijgehouden en waarop we vertrouwen. Bij dit soort grootboeken is het belangrijk dat de beveiliging op orde is en dat gegevens niet zomaar kunnen worden aangepast. Daarom is voor het wijzigen toestemming van een centrale beheerder nodig. Deze '*trusted third party*' moet voldoende vertrouwen genieten. Gewone grootboeken worden daarom ook wel centraal en gesloten genoemd.[183]
De blockchain is anders, omdat het juist om decentrale grootboeken gaat die open zijn. Er is niet één bepaalde organisatie die eigenaar van het grootboek is, maar alle deelnemers van het blockchain-netwerk zijn gelijk verdeeld eigenaar. Om die reden wordt een blockchain ook wel een '*peer-to-peer*' netwerk genoemd dat een open netwerk is waaraan iedereen die dat wil kan deelnemen. Het voordeel van dit open netwerk is dat het blockchain grootboek niet kan worden gehackt.[184] Dit komt onder andere omdat het blockchain grootboek over verschillende computers, die met elkaar verbonden zijn, is verspreid en zo samen het netwerk vormen. Deze computers binnen het netwerk worden aangeduid als '*nodes*'. Iedere '*node*' binnen het netwerk bevat een exemplaar van het blockchain grootboek.[185]

Er is niet één exemplaar van het digitale grootboek dat leidend is. Alle exemplaren van het digitale grootboek synchroniseren regelmatig met elkaar. Dit zorgt ervoor dat als er via een van de *'nodes'* een regel met informatie wordt toegevoegd aan de blockchain, deze regel met informatie ook aan de andere exemplaren van het grootboek wordt toegevoegd. De kracht van de blockchaintechnologie (ook wel de *'distributed ledger technology'* genoemd) is dat als via één van de '*nodes*' al toegevoegde informatie gewijzigd wordt, de andere exemplaren van het grootboek deze wijzigingen zullen herkennen en een foutmelding zullen geven. Dit zorgt ervoor dat als er maar genoeg *'nodes'* deel uitmaken van een blockchainnetwerk, het niet mogelijk is om informatie in een blockchain te wijzigen.[186]
Doordat het niet mogelijk is om informatie die onderdeel van een blockchain uitmaakt te wijzigen (let op: er kan alleen informatie worden toegevoegd), heeft die informatie een hoge betrouwbaarheidsfactor. Waar de betrouwbaarheid van informatie nu vaak wordt gebaseerd op de partij die de informatie verstrekt (zoals de bank of het Kadaster), zorgt bij de toepassing van blockchain de technologie voor de betrouwbaarheid. Dat is de reden dat vaak gezegd wordt dat de blockchaintechnologie dergelijke *'thrusted third parties'* zal vervangen.[187]

Wat maakt de blockchain uniek?
Binnen de blockchain wordt steeds een set van transacties samengevoegd in een block. Ieder block wordt voorzien van een unieke code (header) en zo kan nieuwe informatie worden toegevoegd aan de blockchain. In deze header wordt verwezen naar de header van het vorige '*block*'. Als gevolg daarvan worden

181 Hightech software cluster, 'Wat is de waarde van een digitale tweeling', 1 oktober 2020.
182 Ibid.
183 Ibid.
184 Martijn Bolt, 'Wat is blockchain', 1 oktober 2020.
185 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Blockchain', p. 2.
186 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Blockchain', p. 2.
187 Ibid, p. 2.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

alle '*blocks*' aan elkaar gekoppeld en ontstaat een '*chain*'; de blockchain. De headers van een '*block*' zijn afhankelijk van de inhoud van de transacties die zich binnen het 'block' bevinden. Op het moment dat er ook maar iets wijzigt in één van de transacties, wijzigt ook de header van het '*block*'. Als gevolg daarvan kloppen ook alle headers van de opvolgende '*blocks*' niet meer, omdat zij direct of indirect verwijzen naar de header van het gewijzigde '*block*'. Het is met name dit aspect van de blockchain technologie dat ervoor zorgt dat een blockchain niet gehackt kan worden.[188]

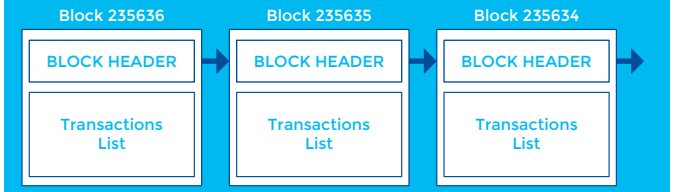

Privacy binnen de blockchain

Diverse aspecten van de blockchain conflicteren met regels over persoonsgegevensbescherming. Zo zijn er problemen die inherent zijn aan de blockchaintechnologie en andere problemen die inherent zijn aan de manier waarop de blockchain wordt toegepast. Vanuit privacy-perspectief is het van belang dat het niet voldoen aan de AVG wordt voorkomen of wordt geminimaliseerd. Soms kan dit alleen door geheel geen persoonsgegevens in een blockchain te verwerken. Als niet of niet langer van persoonsgegevens kan worden gesproken, is de AVG immers niet van toepassing.

Privacy maatregelen bij het gebruik van de blockchain

Bij het ontwikkelen van de blockchain kunnen de volgende maatregelen worden getroffen om de bescherming van persoonsgegevens te maximaliseren. Houd bij het treffen van maatregelen ook in gedachte dat de '*blockchain*' juist kan worden ingezet om aan de privacyregels te voldoen:

- Ontwikkel geen '*public*' maar een '*private blockchain*', omdat:
  - dit type blockchain de onduidelijkheid over het toepasselijk privacyrecht kan beperken;
  - hiermee het aantal blockchainpartijen kan worden beperkt, waardoor het aantal kopieën van de persoonsgegevens worden beperkt (dataminimalisatie) en de kans op datalekken af zal nemen;
  - de praktische uitvoerbaarheid van de vele privacyregels en de privacyrollen toeneemt; en
  - zo beter aan de rechten van betrokkenen voldaan kan worden.[189]
- Ontwikkel een '*permissioned blockchain*', omdat zo gerichter kan worden bepaald welke blockchainpartijen welke rechten hebben ten aanzien van de persoonsgegevens die in de blockchain zijn opgeslagen. Privacy voordelen die de '*permissioned blockchain*' met zich mee brengt zien op:
  - de naleefbaarheid van de rechten van betrokken;
  - de verbetering van de praktische uitvoerbaarheid van de vele privacyregels en de privacyrollen; en
  - het voorkomen en/of wegnemen van de overlapping van toepasselijk privacyrecht.[190]
- Sla persoonsgegevens (zoveel mogelijk) '*off-chain*' op. De '*off-chain*' opslag van persoonsgegevens zou wellicht kunnen bewerkstelligen dat de gegevens niet langer als persoonsgegevens worden gekwalificeerd. De persoonsgegevens zijn bij 'off-chain' opslag sowieso minder makkelijk herleidbaar. De keerzijde hiervan is overigens dat de aan de blockchain verbonden beveiligingsvoordelen niet of slechts in afgeleide vorm op deze persoonsgegevens van toepassing zijn.[191]
- Versleutel persoonsgegevens als ze '*on-chain*' worden opgeslagen. Zo kunnen slechts bepaalde partijen de gegevens ontsleutelen en dus bij de persoonsgegevens. Voor anonimisering in de zin van AVG geldt dat de anonimisering onomkeerbaar moet zijn. Alleen in dat geval is de AVG niet van toepassing.

188 Ibid, p. 3.

189 V.I. Laan en A. Rutjes, Privacy-issues bij blockchain: hoe voorkom of minimaliseer je die?, Computerrecht 2017/253, afl. 6, p. 364-371, Deventer: Wolters Kluwer, ISSN 0771-7784, p. 369-370.
190 Ibid.
191 Ibid.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
2.6 DIENSTENWET
2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
3.3 ARCHIEFWET 2021
3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

Technieken die niet aan dit criterium voldoen, creëren pseudonieme gegevens. De volgende technieken kunnen voor pseudonomisering/anonimisering worden ingezet:
- Voor het afschermen (*'obfuscation'*) van adresgegevens kunnen *'third-party indirection service'* en *'ring signature'* worden ingezet.
- Voor de versleuteling van persoonsgegevens kunnen o.a. *'reversible encryption'* of *'hashing'* worden ingezet. Andere (nog in ontwikkeling zijnde) technieken die wellicht ingezet kunnen gaan worden zijn *'zero-knowledge proofs'* (ZKP), *'homomorphic encryption'* of *'secure multi-party computation'*.
- Tot slot kunnen *'data aggregation'* technieken in combinatie met afschermings- en versleuteling technieken worden ingezet. Als de blockchain (in concept) is ingericht, zal bepaald moeten worden of de ingezette technieken de gegevens pseudonimiseren of anonimiseren.[192]

- Begin (periodiek) met een nieuwe blockchain om de compliance met de toepasselijke bewaartermijnen bij on-chain opslag van persoonsgegevens te waarborgen[193] en splits de *'blockchain'* (periodiek) af (*'fork'*) om aan de verwijderverzoeken van persoonsgegevens te voldoen.[194]

Met de hierboven voorgestelde mogelijkheden worden in de praktijk niet altijd alle privacy-issues verholpen, maar de negatieve privacy-impact kan wel worden beperkt. Documenteer ook welke voordelen de blockchain voor betrokkenen heeft, die opwegen tegen de relevante privacy-issues, zoals verhoogde accuraatheid en beveiliging van de gegevens en verhoogde controle op gegevens door de betrokkenen.[195]

Whitepaper juridische aspecten van blockchain van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn

192 Rapport European Union Blockchain Observatory and Forum, ´Blockchain and the GDPR´, 16 oktober 2018, p. 19-24.
193 V.I. Laan en A. Rutjes, Privacy-issues bij blockchain: hoe voorkom of minimaliseer je die?, Computerrecht 2017/253, afl. 6, p. 364-371, Deventer: Wolters Kluwer, ISSN 0771-7784, p. 369-370.
194 Jean Bacon, Johan david Michels, Christopher Miljard en Jatinder Singh, Blockchain Demystified, Queen Mary University of London, School of Law Legal Studies Reseach Paper No. 268/2017, p. 48.
195 V.I. Laan en A. Rutjes, Privacy-issues bij blockchain: hoe voorkom of minimaliseer je die?, Computerrecht 2017/253, afl. 6, p. 364-371, Deventer: Wolters Kluwer, ISSN 0771-7784, p. 364-365.

Smart contracts

Met *'smart contracts'* wordt een stuk programmeercode bedoeld waarin een handeling afhankelijk is gemaakt van het voltrekken van een of meer gebeurtenissen. Een *'smart contract'* bestaat in de kern altijd uit een als/dan-constructie (*'if then'*) en wordt ook wel vergeleken met een recept.[196]

'If then'-constructie
Om pannenkoeken te bakken heb je eieren, bloem en melk nodig. Als je de eieren losgeklopt hebt, dan voeg je vervolgens de melk toe. Als je de melk hebt toegevoegd, dan doe je de bloem er bij en mix je de ingrediënten tot een glad geheel. Als je een glad pannenkoeken beslag hebt gemaakt, dan bak je de pannenkoeken één voor één in de pan.

'Smart contracts' worden vaak in één adem genoemd met blockchain. De reden daarvoor is dat blockchainstechnologie en *'smart contracts'* goed bij elkaar passen. *'Smart contracts'* hebben, om getriggerd te worden, immers omstandigheden nodig waarvan op de juistheid vertrouwd kan worden. De blockchain levert dergelijk vertrouwen.[197]

Een *'Smart contract'* kan niet van het Engels vertaald worden naar een slimme overeenkomst. Een *smart contract* is namelijk een volledig digitaal contract, dat uit alleen maar computercode bestaat dat door een programmeur is ontwikkeld en op een blockchain is geplaatst. Het *'smart contract'* wordt automatisch uitgevoerd zonder dat een tussenpersoon/de *'trusted third party'* ingeschakeld hoeft te worden. Daarnaast kunnen de afspraken die in het *'smart contract'* opgenomen staan wel ingezien, maar niet gewijzigd worden. Het niet kunnen wijzigen van een *'smart contract'* is een belangrijk verschil met een papierenovereenkomst. Zo is het niet nodig om in een papierenovereenkomst op te nemen hoe partijen met wederzijds goedvinden de overeenkomst kunnen beëindigen. Als partijen met wederzijds

196 Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, 'Whitepaper Juridische aspecten van Blockchain', p. 3.
197 Ibid.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

goedvinden uit elkaar willen gaan, dan wordt meestal een beëindigingsovereenkomst opgesteld waarin geregeld wordt op welke wijze partijen uit elkaar gaan. Bij een *'smart contract'* is het vanwege het niet kunnen wijzigen van de overeenkomst, die bovendien automatisch wordt uitgevoerd, van groot belang dat men het vooraf eens wordt over hoe een *'smart contract'* kan eindigen. Ook als dit met wederzijds goedvinden plaats zal vinden. Een *'smart contract'* is immers een computerprogramma, dat gegeven een bepaalde input en bepaalde beginwaarden altijd dezelfde output zal genereren. Het *'smart contract'* is voorspelbaar.[198] Wordt niet op voorhand in het *'smart contract'* geprogrammeerd hoe een overeenkomst met wederzijds goedvinden kan eindigen, dan kan dat *'smart contract'* deze beëindiging ook niet in gang zetten. Om die reden is het verstandig om een stemmechanisme in te bouwen. Indien beide partijen door middel van een bericht (de stem) doorgeven dat het *'smart contract'* beëindigd mag worden, dan kan het *'smart contract'* de beëindiging zoals geprogrammeerd realiseren. Ook zou een 'oracle' (een derde) aangewezen kunnen worden die de beëindiging in gang kan zetten. Het stemmechanisme ligt bij beëindiging op basis van consensus echter meer voor de hand.[199] Een *'oracle'* oplossing kan echter wel nuttig worden ingezet als de overeenkomst bijvoorbeeld op basis van een gerechtelijke uitspraak beëindigd moet worden.

6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

Overheden krijgen steeds meer te maken met nieuwe ontwikkelingen die elkaar snel opvolgen. Vaak gaat het om ontwikkelingen die door de digitale transformatie in gang worden gezet. Deze ontwikkelingen raken over het algemeen verschillende disciplines en afdelingen binnen een organisatie. De uitdaging daarvan is dat managers en vakspecialisten zich niet verschuilen achter hun eigen discipline, maar juist de samenwerking zoeken om de nieuwe ontwikkelingen het hoofd te bieden.

Multidisciplinair samenwerken

Multidisciplinair samenwerken betekent dat de verschillende deelnemers van een team afkomstig zijn van verschillende afdelingen en een verschillende achtergrond hebben. Multidisciplinair samenwerken is nog altijd een onontgonnen werkwijze en een gewaagd doel, omdat het de huidige hiërarchische cultuur binnen organisaties overstijgt. Multidisciplinaire teams doorbreken de grenzen van de afdelingen, procedures en de vaste afspraken. Hier staat echter tegenover dat als vakspecialisten uit alle lagen van een organisatie bij het multidisciplinaire team betrokken zijn, het team in staat is om een compleet beeld van de ontwikkeling te geven en om samen tot een creatieve oplossing te komen. Dit levert een strategisch voordeel op, omdat dankzij het multidisciplinaire team vroegtijdig ingespeeld kan worden op de nieuwe ontwikkeling(en). Daarnaast ontwerpen multidisciplinaire teams betere producten en komen zij tot succesvollere innovaties.

Een van de redenen waarom multidisciplinaire teams betere resultaten boeken is dat multidisciplinaire teams draagvlak creëren. Vanaf het begin zitten de belangrijkste spelers uit de hele organisatie aan tafel en maken zij onderdeel uit van het ideeëngeneratieproces. Daarmee is het uiteindelijke idee van alle deelnemers van het team, waardoor vanaf het begin al draagvlak voor het idee ontstaat. Met name bij innovatieve projecten, waarbij echt iets nieuws ontwikkeld wordt en producten en processen binnen de organisatie gaan veranderen, is het essentieel dat er voldoende draagvlak is. Daarnaast leren multidisciplinaire teams sneller, omdat door samen te werken met andere disciplines inzicht verworven wordt in de manier waarop andere disciplines impact hebben op het specialisme van de individuele teamleden. Hierdoor levert een goed samengesteld multidisciplinair team bovendien betere resultaten. Doordat verschillende disciplines met elkaar aan tafel zitten, leren zij elkaar begrijpen en verstaan, zijn zij bereid om de klus samen aan te gaan en reageren zij sneller en met betere antwoorden richting elkaar.

198 Rapport Smart Contract Werkgroep – Dutch Blockchain Coalition, Smart contracts als specifieke toepassing van de blockchaintechnologie, oktober 2017, p. 18.
199 Ibid, p. 43.

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

Succesvol multidisciplinair samenwerken biedt veel voordelen, maar komt niet vanzelf. Daar moet hard voor gewerkt worden. Om impact op de organisatie te hebben en om traditionele patronen te doorbreken, moeten werknemers hun persoonlijk leiderschapskwaliteiten ontwikkelen. Hierdoor wordt het proces naar een nieuwe manier om samen te werken van binnenuit de organisatie vormgegeven. Dit is belangrijk, omdat multidisciplinair samenwerken veel inspanning vraagt van medewerkers. Om multidisciplinair samen te werken moeten zij investeren in het vakgebied van een ander en moeten zij de collega's van een andere disciplinaire leren verstaan en begrijpen. De ontwikkeling richting multidisciplinair samenwerken is binnen de waterschappen al op meerdere plekken zichtbaar en het wordt ook al van binnenuit de organisaties aangezwengeld en opgezet.

Ook de business moet worden aangehaakt bij de digitale transformatie

De digitale transformatie wordt vaak aangejaagd vanuit bedrijfsvoering en ICT. Nieuwe wetgeving, nieuwe technische mogelijkheden, etc. leiden tot systeemaanpassingen en innovaties. De digitale transformatie is echter geen doel op zich, maar dient uiteindelijk bij te dragen aan de opgaven en kerntaken van de waterschappen. De digitale transformatie helpt de waterschappen hun wateropgaven slagvaardiger te realiseren tegen minder kosten en met minder kwetsbaarheid. Om de wateropgaven goed in het vizier te houden, zullen de mensen van de business aangehaakt moeten worden bij de digitale transformatie. Dit betekent dat de business goed over de (on) mogelijkheden van digitalisering moet worden geïnformeerd en dat zij geen kant en klare oplossingen krijgen aangereikt, maar zelf hun vraag vanuit waterveiligheid, waterketens en watersystemen articuleren. Kortom, ook voor waterschappers vanuit de business moet er een plaats zijn in het multidisciplinaire team.

De jurist van de toekomst is niet langer een showstopper

Over het algemeen worden juristen (te) laat betrokken bij de advisering over innovatieve projecten. En dat terwijl aan AI, *'Big Data'*, *'blockchain'*, *'machine learning'*, *'smart contracts'*, etc. talloze juridische aspecten kleven. Ook bij waterschappen worden juristen (te) laat betrokken bij de advisering ten aanzien van innovatieve projecten, met als gevolg dat bij stap 5 van de 100 al de verkeerde keuze is gemaakt en de innovatie in de basis al niet aan wet- en regelgeving voldoet. Om dit te voorkomen is het nodig dat de juiste specialisten deel uit maken van een multidisciplinair team en dat bij de samenstelling van het team wordt stilgestaan bij de vraag wat de belangrijkste juridische kaders zijn waarmee rekening moet worden gehouden. Met andere woorden, de vraag of 'het juridisch kan' moet aan de voorkant worden gesteld.

Voor een succesvolle digitale transformatie bij de waterschappen is het essentieel dat zowel de IT-ers als de juristen zich er bewust van zijn dat juristen deel uitmaken van het proces dat tot technologische innovaties leidt. Het gaat om een gedeelde verantwoordelijkheid. Daarnaast betekent meedoen aan innovatieve projecten ook dat juristen niet langer de showstoppers kunnen zijn. Op de rem trappen of vooral zeggen wat niet mag, behoort tot het verleden. Juristen moeten in staat zijn om alternatieven voor de innovatieafdeling te bedenken die wél werken. Er zal creatief meegedacht moet worden, waarbij het niet gaat om een juridische risicoanalyse, maar om juridische compliance.[200]

Van meet af aan meedoen met de innovatieafdeling, vergt overigens wel een aantal extra kwaliteiten. Juristen moeten de technologie leren begrijpen en een vertaalslag leren maken van klassieke juridische leerstukken naar nieuwe technologie. Hier moet aan gewerkt worden. Dat kan bijvoorbeeld door het volgen van cursussen en/of opleidingen. Daarnaast gaat het om een gedeelde verantwoordelijkheid en hebben alle deelnemers van het multidisciplinaire team de taak om elkaar hierbij te ondersteunen.[201]

200 Mr. Online, 'Bedrijfsjurist 2.0 is niet langer een showstopper', 24 september 2019, 1 oktober 2020.
201 Ibid.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   2.6 DIENSTENWET
   2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   3.3 ARCHIEFWET 2021
   3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
   REDACTIE

Winnovatieplatform

Waterschappen gaan actief innoveren en hebben daarvoor het winnovatieplatform ingericht. Dit is een online interactief innovatieplein voor waterorganisaties dat het platform biedt om samen te werken aan innovaties, om campagnes te organiseren en om antwoord te krijgen op actuele vragen en problemen.

De innovaties die waterschappen met elkaar willen delen, staan grotendeels op het winnovatieplatform. Het Waterschapshuis organiseert bijeenkomsten voor de waterschappen, waarbij ieder waterschap één of twee mensen heeft aangewezen als innovator die als contactpersoon voor het programma dient. Het Waterschapshuis geeft bovendien uitleg over het Winnovatieplatform en verzorgt regionale trainingen.

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

VOORWOORD

LEESWIJZER

1. INTRODUCTIE TOT DIGITALE TRANSFORMATIE

2. DIENSTVERLENING
   - 2.1 WET DIGITALE OVERHEID (WDO)
   - 2.2 WET MODERNISERING ELEKTRONISCH BESTUURLIJK VERKEER (WMEBV)
   - 2.3 WET ELEKTRONISCHE PUBLICATIES (WEP)
   - 2.4 DIGITAAL STELSEL OMGEVINGSWET (DSO)
   - 2.5 SINGLE DIGITAL GATEWAY (SDG)
   - 2.6 DIENSTENWET
   - 2.7 EIDAS-VERORDENING

3. TRANSPARANTIE
   - 3.1 WET OPENBAARHEID VAN BESTUUR (WOB)
   - 3.2 WET OPEN OVERHEID (WOO)
   - 3.3 ARCHIEFWET 2021
   - 3.4 WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE (WHO)

4. PRIVACY
   - 4.1 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG) EN DE NEDERLANDSE UITVOERINGSWET (UAVG)
   - 4.2 EPRIVACY VERORDENING

5. OVERIGE AFSPRAKEN
   - 5.1 INFORMATIEVEILIGHEID
   - 5.2 WILMA: WATERSCHAPS INFORMATIE & LOGISCH MODEL ARCHITECTUUR
   - 5.3 STANDAARDEN

6. HET WATERSCHAP IN HET DIGITALE TIJDPERK
   - 6.1 DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE RECHTSTATELIJKE VERHOUDINGEN
   - 6.2 INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN
   - 6.3 MULTIDISCIPLINAIRE SAMENWERKING

COLOFON
REDACTIE

COLOFON

Opgesteld door de Unie van Waterschappen

REDACTIE

Charlotte Contreras León - Dunnink, Unie van Waterschappen

BEZOEKADRES
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

info@uvw.nl
www.uvw.nl

opgesteld in december 2019
opgemaakt in augustus 2020